

Konverze obchodního domu
Bachner v Ostravě

Konverze obchodního domu
Bachner v Ostravě

BRUS VÍT
DIPLOMOVÁ PRÁCE
ZS 2020/2021
ATELIÉR STEMPER-BENEŠ

FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE

OBSAH

Expozice

1.1	Historie Ostravy	10
1.2	Současná Ostrava	18
1.3	Analýza Moravské Ostravy	20

Kolize

2.1	Příchod OC Nová Karolina	30
2.2	Obchodní dům Bachner	34
2.2.1	Kvality a hodnoty	36
2.2.2	Původní stav domu	38
2.2.3	Širší kontext bloku	40
2.2.4	Fotodokumentace	42

Krize

3.1	Historie řešeného bloku	50
3.1.1	Puchmajerova 1919/8	52
3.1.2	Současný stav bloku	60
3.2	Současný stav domu	62

Peripetie

4.1	Urbanismus	72
4.2	Potenciály	74
4.3	Stavební program	76
4.4	Koncept	78
4.5	Návrh	84
4.5.1	Tržnice	94
4.5.2	Kavárna	100
4.5.3	Co-workingové centrum	104
4.5.4	Přednáškový a multifunkční sál	110
4.5.6	Relaxační a volnočasová zóna	114
4.5.7	Terasy	120
4.6	Výkresová dokumentace	122

Katarze

5.1	Závěr a poděkování	152
5.2	Zdroje	154
5.3	Dokumenty	156

ÚVODNÍ SLOVO

Ostrava, ocelové srdce České republiky, dokáže nejednoho návštěvníka náležitě překvapit svým půvabem. Příchozí nemůže srovnávat Ostravu s Prahou či Olomoucí. Jedná se totiž o úplně jiný druh půvabu. Místo romantických úzkých uliček gotického původu má Ostrava pod zemí síť daleko užších hornických štol a místo věží, které tak obdivujeme na naší matce měst, Ostrava nabízí nespočet, mnohdy ještě funkčních, průmyslových komínů, dodávajících Ostravě nezaměnitelný *genius loci*. Ostrava je město, které je protkané přírodou a na každém jeho konci ještě významnější přírodní bohatství začíná. Město rozprostírající se mezi Beskydy, Jeseníky a překrásnou krajinou Poodří, žije v unikátní symbióze se svým vlastním industriálním srdcem a vytváří tak pro náš celý stát významnou hodnotu, kterou je třeba ctít a podporovat. Vzhledem k nynějším tendencím turismu, který začíná obracet své soustředění od neznámějších turistických cílů k jednotlivým regionům, je Ostrava perfektní místo, které může významným dílem utvářet obraz celé naší české společnosti ve světě.

Jako každé jiné město má i Ostrava své kladné i záporné stránky. Jakkoli se může zdát, že hodnota a postavení Ostravy, co by 3. největšího města České Republiky, stále stoupá, je ve městě spousta věcí opomíjena a některé témata nejsou takřka vůbec otevřena. Tato diplomová práce se zabývá právě jedním z těchto témat - prvorepublikovými obchodními domy v Moravské Ostravě a jejich ne vždy šťastným osudem. Hlavním tématem práce je potom jeden konkrétní - obchodní dům Horník, bývalý Bachner, který je počinem jednoho z nejvýznamnějších světových architektů té doby, Erichem Mendelsohnem. Dům z 30. let minulého století je v žalostném stavu a nikterak Ostravě nepřináší svou nynější náplň ani vzezřením původní důstojnost architektonického klenotu, kterým dům v době vzniku byl a který si Ostrava bezpochyby zas-louží obnovit.

Struktura diplomové práce je postavena na základních principech klasického dramatu, jelikož se to nejen pro toto konkrétní téma nabízí, ale také je v tomto schématu možné vyjádřit, díky postupné gradaci děje, naléhavost, se kterou je třeba se problematice věnovat. Expozice obsahuje analytickou část, rozbor města Ostravy jako celku a Moravské Ostravy, jejíž kulisy utváří pozadí dramatu. Tato část je důležitá pro pochopení kontextu a smyslu práce. V oddílu Kolize přichází na "jeviště" prvorepublikové obchodní domy Moravské Ostravy a objevuje se očekávaná zápletka, která promění tyto chrámy hojnosti do současné podoby, kdy jejich význam výrazně upadl - dramatický prvek. Vyvrcholením dramatu je poté bližší zaměření se na tristní stav samotné kulturní památky bývalého obchodního domu Bachner a veškeré problémy, které se kolem objevují. Další kapitola nabízí možnosti řešení, kdy se jako "deus ex machina" objevuje samotný návrh konverze obchodního domu a navrátí budově ztracené kvality a důstojnost - Peripetie. Oddíl Katarze je poté věnován poděkování všem, bez kterých by tento projekt nikdy nevznikl.

EXPOZICE

(analýza Ostravy)

1.1 HISTORIE OSTRAVY

Ostrava se nachází na soutoku řek Odry, Opavy, Ostravice a Lučiny. Rozlohou i počtem obyvatel se ocitá na 3. příčce největších měst České republiky. K roku 2020 se v Ostravě eviduje 287 968 občanů. Od 13. století, kdy je poprvé evidována zmínka o Ostravě jako městečku, prošlo město několika významnými epochami, které pomáhaly dotvářet současnou podobu města. Svůj název dostala obec po řece Ostrá (dnes Ostravice), na jejíchž dvou březích se začala formovat první sídla - Moravská a Slezská Ostrava. Jak již názvy napovídají, řeka Ostravice je zároveň milníkem mezi Slezskem a Moravou. Tyto dvě části, dnes známé jako centrum, vznikly na místě, kudy procházela Jantarová stezka - velice významná obchodní tepna, která pomohla Ostravě před třicetiletou válkou získat věhlas. Po této válce však následovalo obsazení města Švédy a jeho význam rapidně upadl.

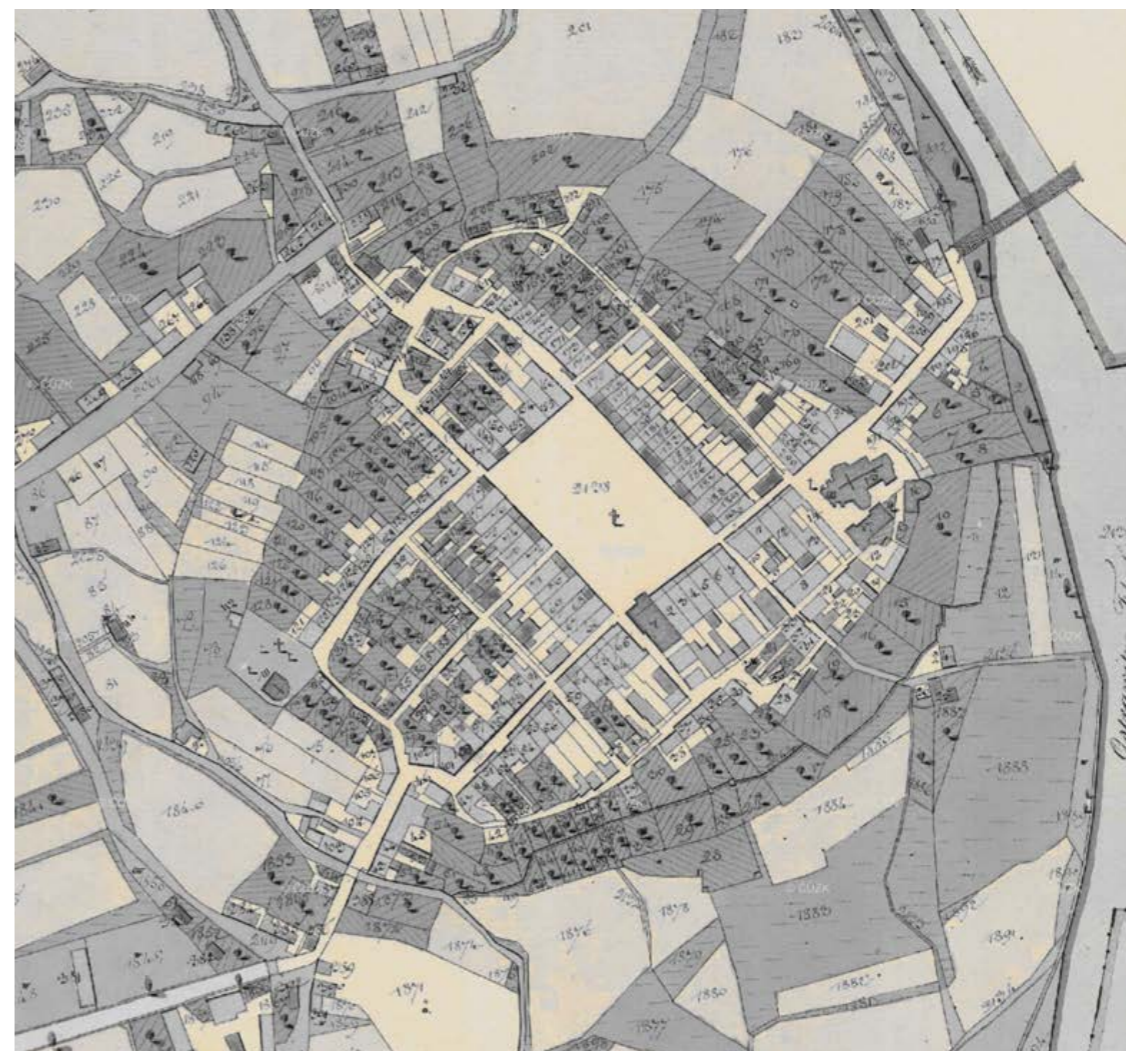
PŘÍCHOD PRŮMYSLOVÉ REVOLUCE

Jedna z nejdůležitějších událostí pro Ostravu se stala roku 1767, kdy šichtmistr Johann Jacob Lutz zahájil vážnější průzkum výskytu uhlí v Ostravě. Jeho postup byl velice rafinovaný. Kvalitu uhlí zjišťoval tím, že jej dával k dispozici místním kovářům na zkoušku výhřevnosti. Výhodou Ostravy byly výchozy uhlí na povrch, díky kterým byla existence tohoto nerostu prokazatelná ještě před rokem 1767. Zmíněný šichtmistr tehdy odhadoval dobu těžby na 15 až 20 let. Tuto premisu můžeme dnes, s odstupem více než 250 let, prohlásit za mylnou. Objevem uhlí to však nekončí, Ostravu čeká ještě dlouhá cesta k pořádnému průmyslovému centru.

Ke konci století poté stoupla cena dřeva a začalo být ekonomicky výhodné investovat do těžby. Roku 1828 byla v Ostravě založena archibiskupem Rudolfem Janem první huť. Tímto aktem začal prudký příliv obyvatel do města a celá aglomerace začala růst. Největší rozmach železáren se poté objevil až pod vedením rodu Rothchildů, kteří zároveň velkou mírou pomohli rozvoji města. Napojení na Severní dráhu Ferdinandovu v roce 1847 dalo vzniknout novým nádražím v Ostravě a v Přívoze a zároveň propojilo toto průmyslové centrum s celou monarchií. Dnešní městská část Vítkovice, nesoucí stejné jméno jako huť, byla vybudována jako dělnická kolonie. Malé městečko disponovalo domy pro úředníky, dělníky, společenským domem, hotelem, nemocnicí, tržnicí, školou, jeslemi, radnicí, kostelem a dokonce i starobincem. Celá čtvrť, s tehdejšími názvem Nové Vítkovice, byla po anglickém vzoru z režného zdiva.

Obr. 2 - Štítová kolonie v Ostravě-Vítkovicích

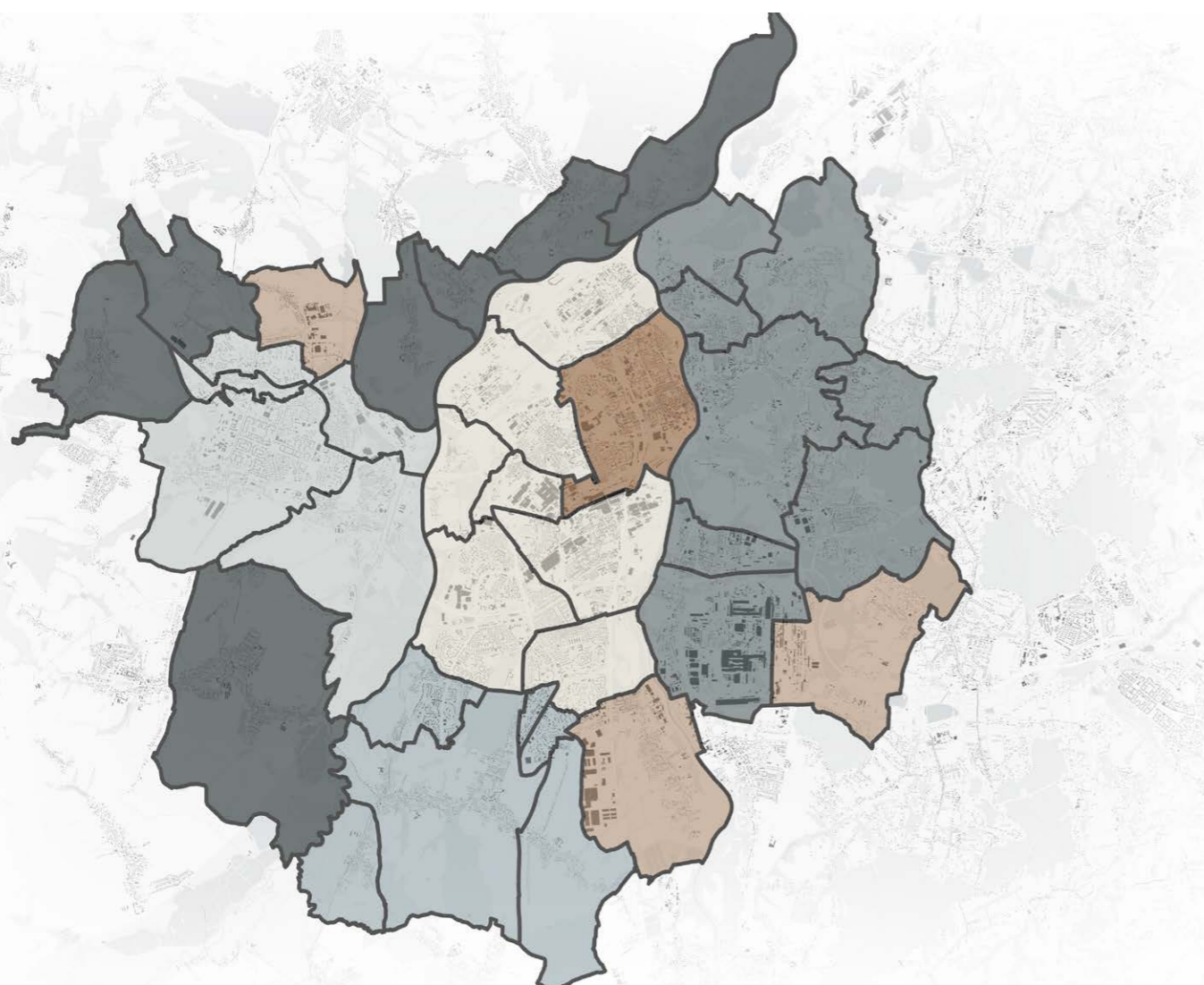

Obr. 2 - Moravská Ostrava - 1. polovina 19. století

Obr. 3 - Mírové náměstí v Ostravě-Vítkovicích

- Moravská Ostrava - centrum
- 1924 - 6 obcí ze soudního okresu Moravská Ostrava
- 1941 - 8 obcí ze soudního okresu Slezská Ostrava a Frýdek
- 1957 - 4 obce z okresu Ostrava - venkov
- 1960 - 3 obce z okresu Ostrava - venkov
- 1975 - 4 obce z okresu Nový Jičín
- 1976 - 8 obcí z okresu Opava a Nový Jičín

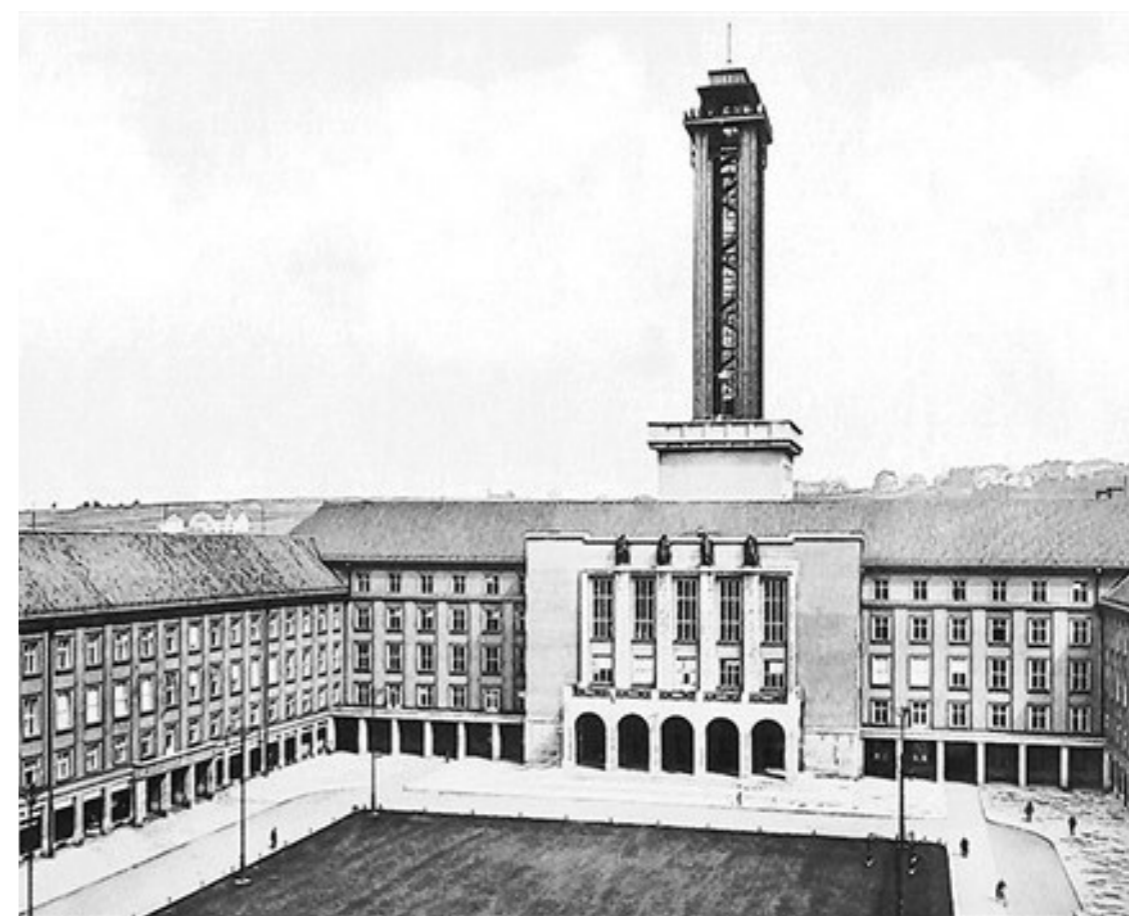

DATA PŘIHOJENÍ JEDNOTLIVÝCH MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ K OSTRAVĚ

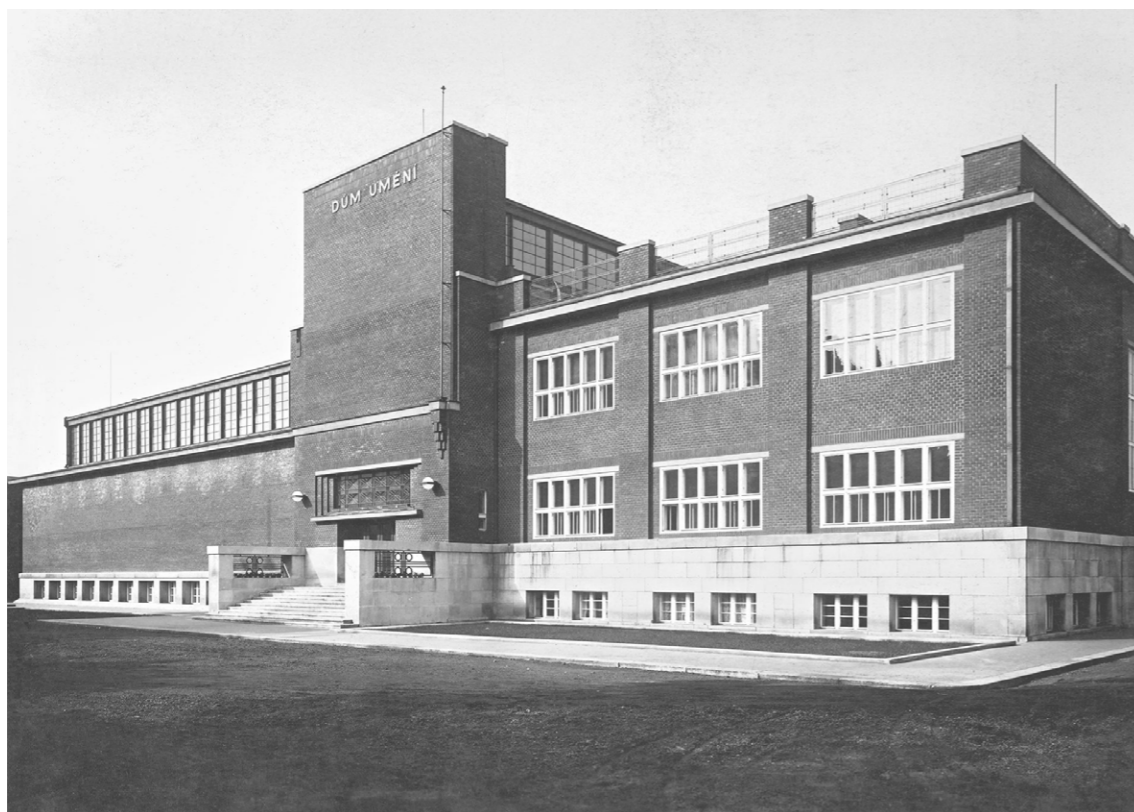
VELKÁ OSTRAVA

Koncem 19. století začaly v Ostravě panovat tendence na vytvoření skutečného velkoměstského charakteru. Vzhlíželo se k francouzským bulvárům, rušným ulicím, elegantním hotelům, městským kavárnám. Možná to byla reakce na převládající divo kou atmosféru, kterou vyvolávali dělníci po ukončení pracovní doby. Ostrava byla známa svými nevěstinci, jejichž největší koncentrace byla na dnešní Stodolní ulici, spoustou hospod a mnohokrát i jejich kombinací. Od roku 1893 až do své smrti pracoval v Ostravě vídeňský urbanista Camillo Sitte, který vypracoval nový územní plán pro Přívoz a zanechal znatelné stopy své práce v ostatních částech města, včetně Moravské Ostravy a Mariánských Hor. Společenský život, odehrávajíc se převážně v Moravské Ostravě, byl separován v rámci národnosti. Češi se bavili v Českém národním domě (dnešní divadlo J. Myrona) a ostatní národnosti měly dům Polský a také Německý, který byl následkem bombardování za 2. světové války a ideologických důvodů zbourán. Potřeby centra velkoměstského charakteru daly vzniknout také oněm obchodním domům, jejichž osud je popsán v dalších kapitolách.

V průběhu první poloviny 20. století se postupně k Moravské Ostravě připojovaly přílehlé obce, aby tak dotvořily nynější podobu katastrálního území města. V roce 1924 se připojením 6 obcí (Hrabůvka, Zábřeh, Vítkovice, Nová Ves u Ostravy, Mariánské Hory a Přívoz) podařilo naplnit sen o tzv. Velké Ostravě. Vyústěním tohoto spojení bylo postavení nové ostravské radnice, která byla slavnostně otevřena roku 28. října 1930, u příležitosti státního svátku Československé republiky. Budova na Prokešově náměstí z dílny Františka Koláře, Jana Hrubého a Vladimíra Fishera je jednou z nejvýznamějších Ostravských budov do dnešních dní.

obr. 4 - Nová radnice v Ostravě

obr. 5 - Dům umění v Ostravě z roku 1926

obr. 6 - Dnešní ulice 28.října směrem na Masarykovo náměstí. Napravo obchodní dům RIX.

DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

Dále v roce 1941 následovalo 8 obcí (Hrušov, Heřmanice, Muglínov, Slezská Ostrava, Michálkovice, Radvanice, Kunčičky a Kunčice nad Ostravicí). V průběhu druhé světové války se Ostrava stala baštou nacistických zbrojařů, což mělo za následek mohutné bombardování spojenci na konci války. Centrum Ostravy je dodnes touto událostí poznamenáno v podobě nedostavěných bloků. Svědčí o tom i Masarykovo náměstí, středobod. Moravské Ostravy, které je stále z části neuzavřené, a zároveň sousední parcela řešeného obchodního domu Bachner, kterou potkal stejný osud.

POVÁLEČNÉ OBDOBÍ

Po druhé světové válce vládoucí strana soustředila Ostravu k rozvoji těžkého průmyslu. Tato primární myšlenka přebila všechny ostatní a v mnohých případech dokonce i samotný zdravý rozum. V této době se formovala jedna z nejzásadnějších myšlenek, jejímž důsledkem bude Ostrava čelit ještě dlouhá léta. Moravská Ostrava, jakožto centrum města, leží na velkých zásobách černého uhlí, které se mělo vytěžit. Jedinou možností realizace bylo odstranit tuto část města. Vznikl tedy plán na vybudování nového umělého ostravského centra severně od obce Poruba, kam se mělo později těžké město přemístit. Projekt na výstavbu nového města byl uskutečněn, nicméně se nakonec demolice centra města nezrealizovala a Ostravu tak, naštěstí, nepotkal stejný osud jako například Most.

Sídlíště Poruba je, navzdory kontroverzním okolnostem svého vzniku, velice povedený projekt, co se týče vlastního urbanistického řešení a architektonické kvality jednotlivých staveb. Je stavěn v socialistickém realismu, po vzoru principů klasicismu - symetrické sestavy obytných bloků, které se soustředí kolem hlavních os. Inspirací v díle sovětského svazu byl počet ulic omezen na 10. Rozmístění veřejných budov utvářelo kompozici směřující k centrálnímu bodu. Sídlíště je známo pro svou zdobnost (krásu). Dle stavitelů měla být jednou ze základních potřeb člověka, která byla dříve dosti opomíjena. Princip sořely se vzhledem k ekonomické náročnosti nepodařilo udržet. Pouze první dva obvody jsou postaveny v původně zamýšleném stylu. Třetí je již, navzdory své blokové zástavbě, postaven z panelů. Z dochovalých památek sořely je nejvýznamnější bytový komplex věžičky, jemuž dominují sluneční hodiny na štítové stěně domu, a Oblouk, příznačně pojmenovaný dům postavený jako brána do nové Poruby.

Od této chvíle již bytová výstavba roste v Ostravě vesměs formou komplexní bytové výstavby z panelů, jejíž nízký nárok na kvalitu měl být snad vyvážen kvantitou samotných staveb. Tento fenomén dal vzniknout nespočet nových sídlíšť, z nichž největším útvarem je Ostrava-Jih, a výrazným dílem pomohl decentralizovat celou Ostravu.

obr. 7 - Ostrava po leteckých náletech za druhé světové války

obr. 9 - Sídliště Poruba - letecký snímek s bytovým komplexem Oblouk v popředí

obr. 8 - Sídliště Poruba - pohled na současnou Hlavní třídu

obr. 10 - Tramvajová smyčka Hrabůvka-kostel

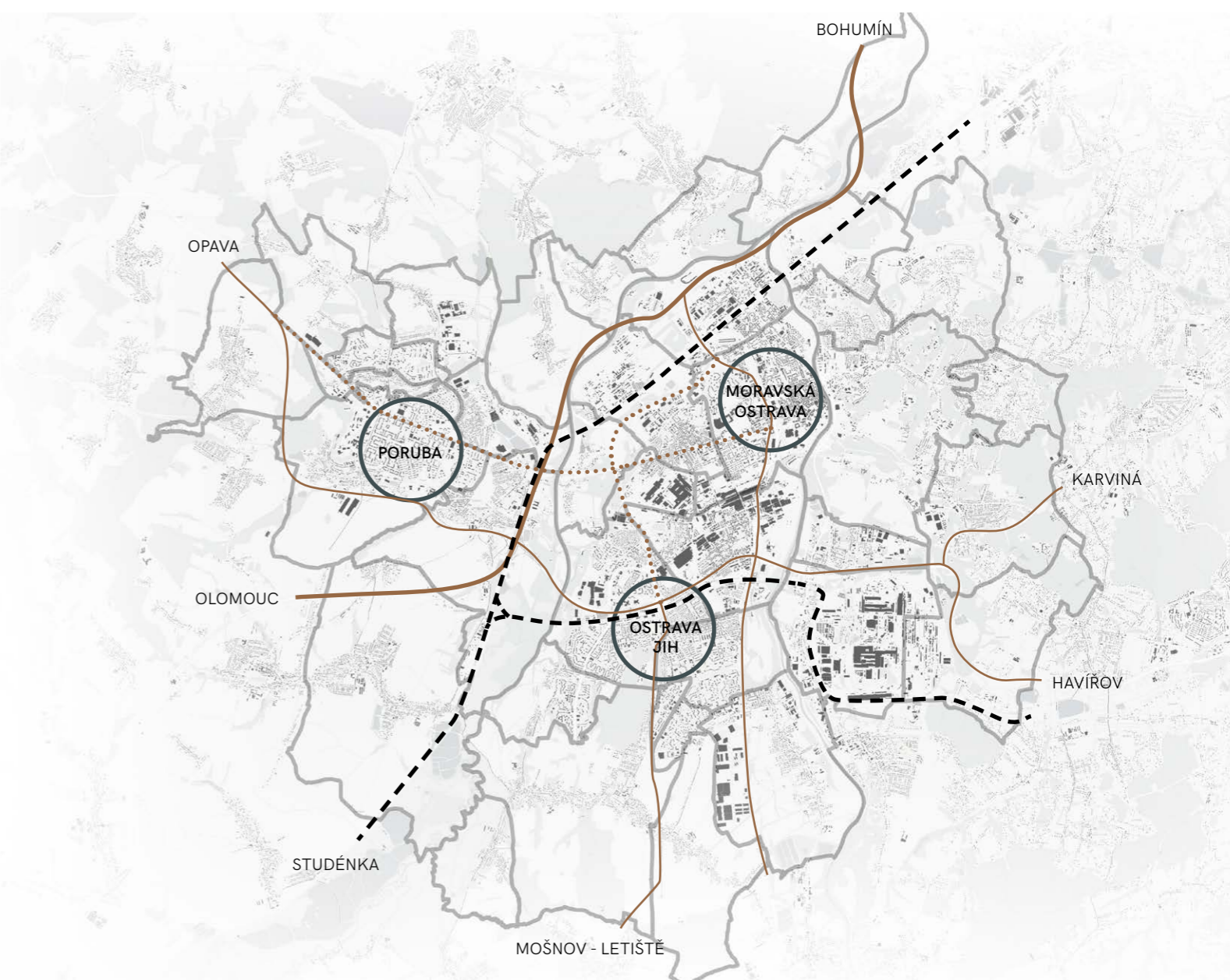
1.2 SOUČASNÁ OSTRAVA

Po pádu komunistického režimu zažívá Ostrava velice zajímavou etapu rozvoje, která trvá dodnes. Demografická křivka významným tempem klesá a nedaří se tento jev zvrátit. Důvody tohoto procesu jsou zřejmé - konec těžkého průmyslu. Pro představu v roce 1989 zaměstnávala společnost OKD 112 000 lidí. Dnes jich je jen kolem 7 500. Sociální postavení horníků a jiných dělníků se zcela změnilo, platové podmínky se oproti minulému režimu téměř o polovinu propadly (Před rokem 1989 si průměrný horník vydělal dvojnásobek průměrné mzdy, dnes cca 30 000Kč). Koncepce města pro půl milionů obyvatel, jak určili plánovači minulého režimu, se spíše neuskutečnila a s tím je třeba se vyrovnat. Mladí lidé z města z různých důvodů odcházejí. Ať už za lepšími příležitostmi do jiných měst, tak za lepšími životními podmínkami do ostravského zázemí. Populace stárne a dětí se rodí málo. V porovnání s rokem 1990, kdy žilo v městě zhruba 331 000 tisíc, je k roku 2020 dle českého statistického úřadu evidováno 287 968 lidí, což značí razantní pokles.

Urbanismus Ostravy také není zcela ideální. Vzhledem k historickému vybudování sídlišť Poruba a Ostrava - Jih, ztratila Ostrava nadobro své centrum a rozprotřela ho do tří bodů. Uměle vytvořená centra ve velké vzdálenosti od samotné Moravské Ostravy kladou obrovské nároky jak na veřejnou dopravu, tak na dopravní infrastrukturu pro dopravu individuální. Jestliže je minimální hustota obyvatel pro ekonomicky udržitelný chod MHD 50 ob/ha, tak Ostrava se svými 13ob/ha má ještě značné rezervy. Řídká zástavba způsobuje neefektivní využívání infrastruktury technické. Tento stav nebyl v porevolučním období nijak zlepšen, naopak tyto roky přinesly Ostravě novou kobercovou zástavbu rodinných domů vybudovanou na ploše, která mohla být využita k zemědělské činnosti a hustota obyvatel se dále snižovala. Až v posledních letech je možné pozorovat jisté trendy, které by mohly Ostravu posunout lepším směrem.

Nutno podotknout, že Ostrava má navzdory špatným vstupním podmínkám velice dobře promyšlenou a fungující síť městské hromadné dopravy. V minulých letech bylo za pomoci evropských fondů docíleno modernizace vozového parku a nyní jsou již například všechny tramvaje ve městě nízkopodlažní. V tramvaji si může člověk dobít telefon přes USB, či rovnou zaplatit jízdu kreditní kartou. Novinkou jsou také asistenti dopravy, kteří pomáhají cestujícím. Spokojenost s dopravním podnikem podporuje také nedávný průzkum, provedený společností Respond pro dopravní podnik, který říká, že až 90% cestujících by doporučilo městskou hromadnou dopravu v Ostravě svým známým.

Od roku 2012 probíhá postupné zpřístupňování Dolní oblasti Vítkovic, jakožto původní provoz černouhelného dolu, koksovny a vysokých pecí. Pod taktovkou architekta Josefa Pleskota vzniká výjimečný počín, o kterém je ve světě slyšet. Ostravě se zároveň povedlo v roce 2019 zformovat novou příspěvkovou organizaci, založenou statutárním městem Ostrava, s názvem MAPP (Městský ateliér prostorového plánování a architektury), jenž má za úkol koordinovat koncepci města. Úspěšnost této organizace proveří čas, nicméně zapálení pro věc jejím členům nechybí. V posledních letech se Ostravě daří vyhlašovat a vézt architektonické a urbanistické soutěže, které pomáhají utvářet názor a vizi na další vývoj města, v porovnání s léty minulými. Ku případu možno zmínit bytový komplex Lauby za Masarykovým náměstím od architektonického studia Znamení čtyř, či koncertní sál při vítkovickém kulturním domě, který navrhl světoznámý architekt Stephen Hall.

- Silniční doprava
- Dálnice
- - - - - Železnice
- Označení 3 hlavních těžišť města

1.3 ANALÝZA MORAVSKÉ OSTRAVY

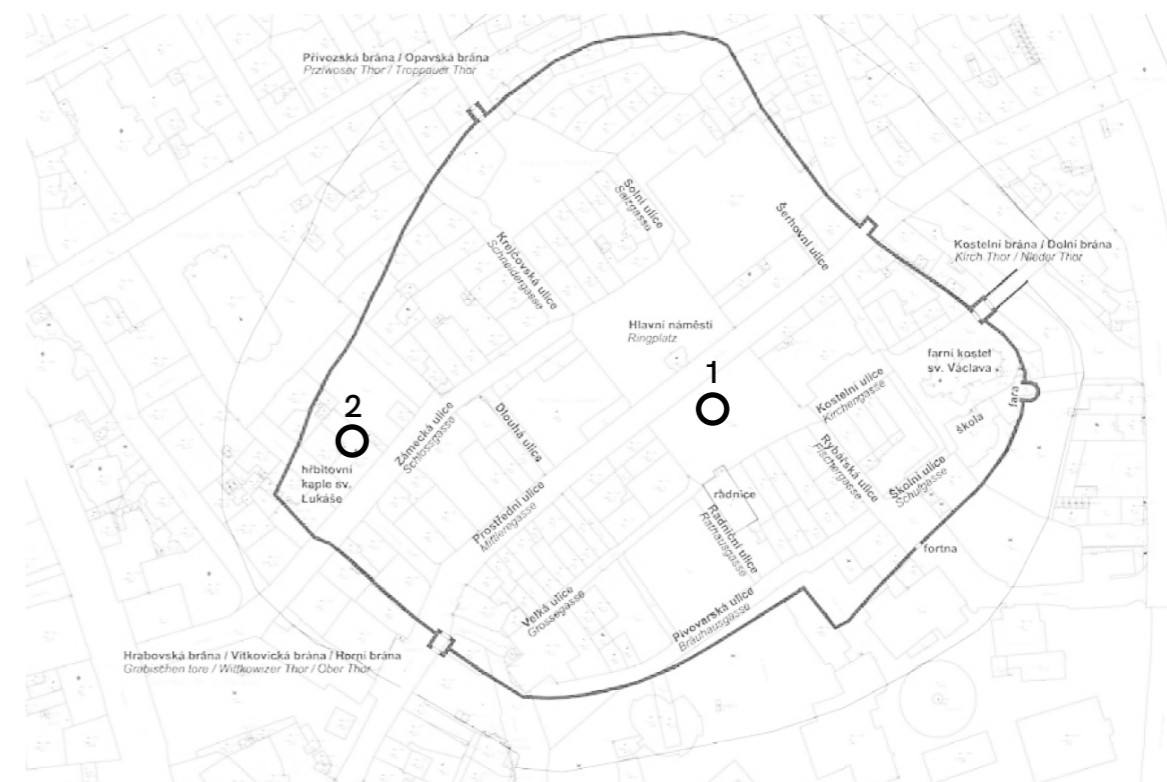
Moravská Ostrava, jakožto jedno ze tří středbodů Ostravy a zároveň historické jádro, má za sebou bohatou historii. Společně s Přívozem, se kterým nyní tvoří kompaktní zástavbu, se nachází při soutoku řek Odry a Ostravice. Jak již bylo zmíněno, historicky mělo velice výhodnou polohu, kterou procházela významná obchodní Jantarová stezka. Původní osada se rozrůstala kolem dnešního Masarykova náměstí a sloužila mimo jiné jako administrativně správní jednotka. Urbanistická struktura zástavby, kterou můžeme vyčíst z císařských otisků, je původně gotická. Svědčí o tom úzké dlouhé parcely kolem Masarykova náměstí. Město bylo odděleno od řeky pásem hradeb v druhé polovině 14. století, proto můžeme sledovat odlišný vývoj města na slezském břehu řeky Ostravice. 3 hlavní vstupy do města zabezpečovaly hlavní brány. Na severovýchodě to byla brána Záměstní, na jihovýchodě Hrabovská/Vítkovická brána a na severozápadě brána Přívozská. Hlavní náměstí, jehož poloha je dodnes nezměněna, má výměru 125x75m a nachází se na ní stará ostravská radnice. Pravoúhlá uhlíční síť byla na konci 19. století podpořena urbanistickou koncepcí od rakouského urbanisty Camilla Sittého. Mnoho z původních ulic, včetně ulice Zámecké, na které se nyní nachází řešený objekt obchodního domu Bachner, svou polohu zachovalo do dnešních dní.

Na konci druhé světové války byla Moravská Ostrava hojně bombardována spojeneckým letectvem. Do dnešních dní jsou ve městě proluky, které nebyly nikdy zastavěny. V 90. letech se v Moravské Ostravě rozmohl další trend, jehož důsledky městská část dodnes pociťuje. V restituci získané bytové domy začali lidé ve velkém předělávat na kancelářské prostory, které dnes nemají využití. V důsledku toho Ostrava trpí nedotatkem bytových jednotek. Ty byty, které jsou k máni, svou cenou dohánějí byty v ostatních velkých městech České republiky. V posledních letech se tento čin daří napravit a uvádět bytový fond do původního stavu. Další možnosti budování bytových domů jsou v městských rezervách ve formě již zmíněných proluk a jihovýchodní části u ostravského výstaviště, kde se již nová bytová výstavba v rámci zahuštění města plánuje.

Urbanistickou strukturu současné Moravské Ostravy je především bloková zástavba se solitérními budovami, které tvoří převážně pavilony ostravského výstaviště a dominující nové obchodní centrum Nová Karolina, vybudovaná na půdorysu bývalé koksovny, jenž svou strukturou nevhodně narušuje měřítko města.

Historické centrum je zejména pěší zónou. Masarykovo náměstí je v docházkové vzdálenosti 350 m od nejbližší tramvajové zastávky Elektra. Do blízkosti historického centra je možné se dostat tramvají. Většina příjíždějících z Poruby či Ostravy-Jih, však svou cestu tramvají končí na zastávce Nová Karolina a směřují svůj pohyb do nového obchodního centra, díky čemuž se centru nedostává dostatečný přísun pěších, potažmo konzumentů místních služeb a obchodů. Parkování v centru města je dlouhodobý problém, které v současné době sanují záchytná parkoviště na jižním kraji centra. Architektonická soutěž na nový garážový dům za katedrálou, přímo v srdci města na ulici Zámecká, však má tento problém vyřešit a dostat tak lidi zpět do centra.

- 1 Masarykovo náměstí
- 2 OD Bachner

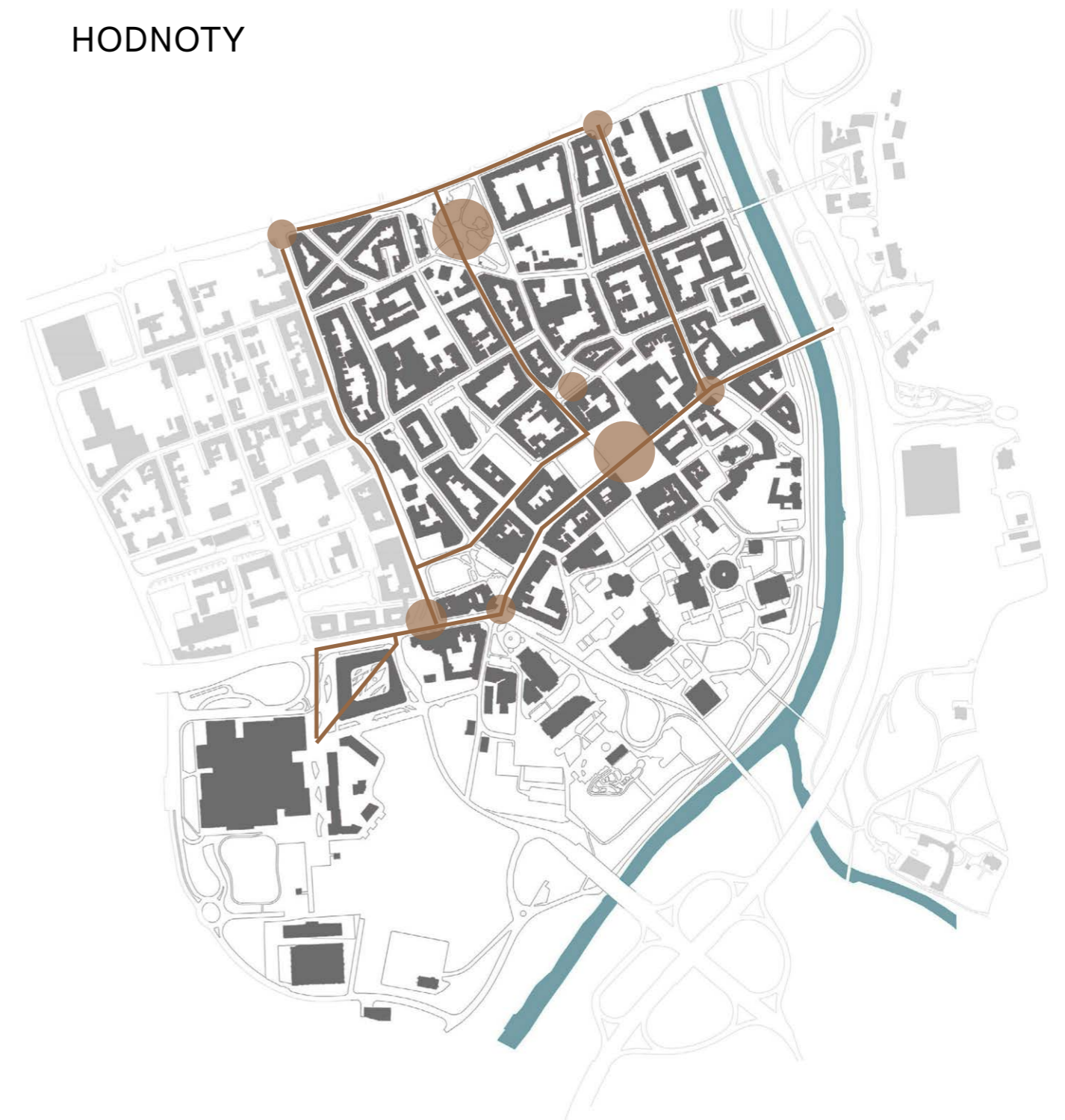
obr. 11 - Umístění městských hradeb vůči současnému katastru

SCHWARZPLAN

- 1 MASARYKOVO NÁMĚSTÍ
- 2 UMÍSTĚNÍ OD BACHNER

HODNOTY

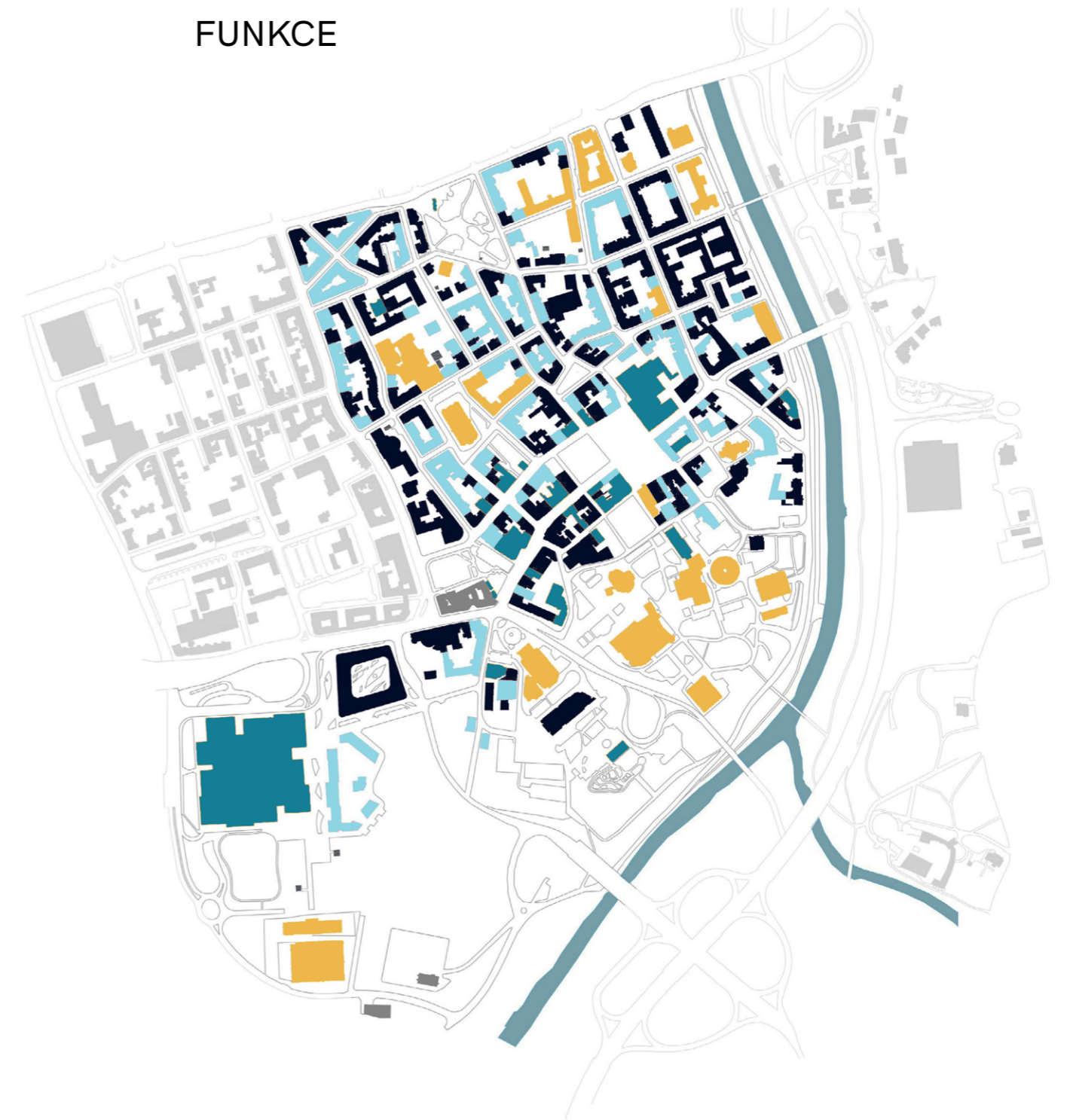
- VÝZNAMNÉ UZLY
- VÝZNAMNÉ LINIE

STRUKTURY

- SOLITÉR
- BLOK

FUNKCE

- SLUŽBY, OBCHODY
- VYBAVENOST
- BYDLENÍ
- ADMINISTRATIVA

DOPRAVA

- ULIČNÍ SÍŤ - AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA
- MHD
- PARKOVIŠTĚ
- PĚŠÍ ZÓNA

ZELEŇ

- ZELEŇ

KOLIZE

(obchodní domy v centru Ostravy)

2.1 OBCHODNÍ DOMY

Na přelomu 19. a 20. století se v Ostravě, v rámci industrializace a mohutného stěhování lidí do města za prací, žilo velice dobře. Jistota zaměstnání zvedla lidem životní úroveň a městu se po ekonomické stránce dařilo. Čeští i zahraniční (zejména němečtí) obyvatelé začali podnikat a ti, kteří si zvolili za svou živnost obchod, se postupně nespokojily s pouhými obchůdky v parterech domů a začali budovat velké obchodní domy, které nabízely to nejlepší zboží nejen z tuzemska, ale i ciziny. Největší boom nastal ve 20. letech, kdy byly postaveny nejvýznamnější z nich.

Většina z těchto obchodních domů, pokud jejich setrvání nepřerušily hrůzy druhé světové války, fungovala pod centrálně řízenou ekonomikou, paradoxně až do doby porevoluční, docela dobře. Svědčí o tom záměry z 60. let budovat nové a rozšiřovat stávající domy. Také generace našich rodičů, která se narodila v době těsně přednormalizační, vzpomíná na nákupy v těchto prostorech.

Po přechodu majetku do soukromého vlastnictví však přichází velice pozoruhodný soumrak nad těmito budovami. Soukromí vlastníci, kteří v restituci nabyli tyto budovy, se ve velké míře o své nemovitosti nestarali a budovy začaly neúprosně rychle chátrat.

PŘÍCHOD OC NOVÁ KAROLINA

Pomyslnou třešničkou na dortu byl příchod nového obchodního centra Nová Karolina. Slavnostní otevření této kontroverzní stavby proběhlo 22. března 2012. Jedná se o obchodní centrum, které je součástí nové čtvrti, která má být doplněním nevyužívané plochy po bývalé koksovne a dole Karolina. Tento areál byl vybudován mezi roky 1842 až 1858 Salomonem Mayerem Rothchildem, který vlastnil v té době vítkovické závody. Důlní činnost skončila roku 1933, kdy byl také důl zasypán. Koksovna fungovala do roku 1986. Doba porevoluční proto přinesla diskuzi nad tím, jak s areálem v těsné blízkosti historického centra naložit.

Nová Karolina, jakožto nová ostravská čtvrť, slibovala obyvatelům neobyčejný přínos. Mělo jít o v České republice zcela ojedinělý projekt z hlediska velikosti investice. Dle architektů mělo jít o městskou část, která nabídne jak byty, tak kanceláře i obchodní centrum. Toto všechno se spojuje prvkem nového náměstí, které by se v budoucnu mělo stát hlavním náměstím v Ostravě, spousta zeleně a atraktivních veřejných prostor plných umění. Myšlenka, že vytvoří konkurenci historickému centru, ale přesto chtějí přemístit hlavní náměstí do tohoto prostoru, je trochu protichůdná a realita prokázala, že tento záměr historickému centru nepřidal. Ze smělých plánů na novou čtvrť je postaveno pouze obchodní centrum, kancelářská budova a jeden blok rezidence. Veškeré komerce, které do těchto dní podnikaly v historickém centru v parterech, či oněch obchodních domech a vytvářely tak život v ulicích, se rozhodly odejít za lepším do Nové Karoliny. Těžiště obchodu se proto přestěhovalo do tohoto monumentálního chrámu konzumu a historické centrum, kde už ani administrativní funkce v předělaných bytových jednotkách není pro jejich uživatele příhodná, umírá. Proč by také někdo dnes chodil do historického centra, když většina příjezdějících vystoupí o zastávku dříve a z pohodlí vytápěného vnitřního prostoru spokojeně nakoupí. Také občané příjezdějící autem radši zavítají do Nové Karoliny, vzhledem k tomu, že centrum delší dobu trpí nedostatkem parkovacích míst. V dnešní době se do prázdných parterů historického centra vrací život alespoň z části. Velkou mírou za to může iniciativa Refill, která pomáhá propojovat potenciální zájemce s pronajímateli.

●	OBCHODNÍ DOMY POSTAVENÉ ŽIDOVSKÝMI OBCHODNÍKY		
●	OSTATNÍ OBCHODNÍ DOMY		
1	OBCHODNÍ DŮM RIX	6	OD BAŤA
2	OD OSTRAVICA-TEXTILIA	7	OD ASO
3	OD BACHNER (HORNÍK)	8	OD LASO
4	OD BROUK A BABKA (LIBREX)	9	OC NOVÁ KAROLÍNA
5	OD KLEOPATRA		

obr. 12 - Letecký snímek čtvrti Nová Karolina

Projekt se tedy nakonec stal opravdu nevídaným investorským záměrem, avšak bez špetky citlivosti k městu. Do budoucna se zdá, že mánie, se kterou se Nová Karolina budovala, není zdaleka u konce. Místo podpory historického centra, tou staletými prověřenou kvalitou, kterou město disponuje, se zaměřuje město na budování dalších obchodních a administrativních center mimo centrum města. Dokazuje to rozhodnutí městského zastupitelstva z letošního roku prodat pozemek v těsné blízkosti obchodního centra. Na této stavební parcele má vyrůst dokonce šedesátipatrový mrakodrap, nejvyšší v České republice, jehož náplní by mělo být opět obchodně-administrativní centrum.

Historické centrum se tedy stalo konkurentem Nové Karoliny a je třeba za zachování jeho funkce bojovat. Důležitými nástroji by se v tomto případě mohly stát právě prvorepublikové obchodní domy, jejichž převážně otevřené dispoziční řešení dovoluje variabilní výběr funkcí, který dokáže konkurovat těm nově vzniklým. Některé obchodní domy, které se po roce 1989 začaly využívat jako celek, se podařilo zachránit před současnou situací. Jedná se především o dům postavený původně pro pobočku obuvnické společnosti Baťa na Masarykově náměstí, jehož dnešní funkcí je sídlo Všeobecné zdravotní pojišťovny, nebo bývalý Brouk a Babka, ve kterém dnes sídlí knihkupectví Librex. Některé obchodní domy, včetně OD Bachner, takové štěstí neměly. Především pak ty, které založili židovští obchodníci. OD Rix, který byl jeden z největších, nepřežil nálety a musel být strhnut. Obchodní dům Textilia-Ostravice, který byl ještě do konce 90. let vyhlášeným nákupním bodem, skončil s provozem po nešetrné rekonstrukci, kdy se zřítil strop a do dnešní doby zeje prázdnotou a čeká na novou rekonstrukci a hlavně nové využití. V posledních letech se hovoří o možné konverzi na komunitní centrum, jenž by byla pod taktovkou centra Cooltour.

obr. 13 - Panoramatický pohled na Novou Karolinu

2.2 OBCHODNÍ DŮM BACHNER

Jako poslední převzal štafetu velkých obchodních domů v Ostravě Bachner. Myšlenka na tento počín vznikla na zimní dovolené 1931/1932 ve švýcarském zimním lázeňském středisku Sv. Mořic, konkrétně v hotelu Chantarella, kde se poprvé setkal stavitel Mořic Bachner s architektem Erichem Mendelsohnem. Celá akce pramenila z potřeby stavitele, jehož obchod sídlil toho času v prostorách Zámecké ulice č.p.1666 z roku 1923, zvětšit svou prodejní plochu kvůli obrovskému rozmachu jeho podnikání. Bachner se soustředil na prodej smíšeného zboží, které se těšilo v Ostravě velkému odbytu.

Erich Mendelsohn, který se zejména specializoval na výstavbu obchodních domů, svou výřečností přesvědčil nejen stavitele, ale i jeho potomky, kteří po Mořicovi v pozdějších letech podnik převzali. Mendelsohnovy myšlenky na ideální obchodní dům musely však lahodit uchu kteréhokoliv podnikatele v tomto sektoru. Roku 1929 Mendelsohn své myšlenky formuloval v jedné ze svých přednášek: "Smyslem každého obchodu je zboží tzn. jeho co možná nejrychlejší obrat přinášející zisk. Zboží je primárním, tzn., že všechna obchodní a stavební opatření slouží k co nejpůsobivější prezentaci zboží."

V době zimní dovolené již Mendelsohn nevládl takovým kapitálem jako dřív. V Německu se již začínaly stahovat mračna nově nastupujícího režimu a zejména lidem židovského původu se nedostávalo takových možností jako dřív, kdy Mendelsohn vedl jednu z nejúspěšnějších kanceláří v zemi. Tudiž příslib nové zakázky takového rozměru si nechtěl nechat ujít. První skici projektu vznikly již v únoru roku 1932, nicméně o rok později, kdy jeho kancelář úspěšně dokončila návrh, byl již architekt se svou ženou v bezpečí u svých přátel v Amsterdamu. Podobný osud potkal také židovskou rodinu stavitele. Stavbu po Mendelsohnově odchodu dokončil jeho asistent z berlínské kanceláře Johann Schreiner, který dlouhodobě převáděl Mendelsohnovy divoké skici do projektových dokumentací.

Možná bohudík se Mořic Bachner nedožil arizace svého vysněného obchodního domu společností Brouk a Babka, nicméně jeho potomci museli ze země také prchnout. Některým z nich se povedlo 14. března 1939, kdy Ostravu obsadila německá vojska, prchnout šachtami do Polska, odkud se poté přemístili do Palestiny, kde dodnes potomci rodiny Bachner žijí.

Přesto všechno se podařilo dvojici Bachner Mendelsohn vytvořit dílo, které svými kvalitami konkurovalo světovým obchodním domům. Erich Mendelsohn navrhl dům ve tvaru L - hlavní objem obchodního domu na nároží Puchmajerovy a Zámecké ulice a skladovací třípatrové křídlo, zakončené pobytovou terasou pro zaměstnance. Dispozice byla otevřená bez zbytečných příček a bariér, která umožňovala co největší přehled návštěvníka v prostoru. Prodejním plochám dominovalo schodiště umístěné v severovýchodním rohu, které nese nesporně prvky architektova oblíbeného dynamického funkcionalismu. Do podlaží se pak člověk mohl dostat dvěma veřejnými výtahy a jedním služebním. V každém patře bylo zřízeno sociální zařízení obsahující dvojici toalet. V domě byly aplikovány Mendelsohnovy představy o ideálním nakupování. Příkladem může být usazení parapetů oken do výšky 1640 mm, aby jimi bylo zajištěno pouhé osvětlení prostoru, nikoliv však aby venkovní výhled odvracel návštěvníkovu pozornost od zboží. Dle pamětnice Evy Chvalové fungoval obchodní dům následovně: "Jednotlivá prodejní patra byla uspořádána jako velká hala, specializovaná vždy jen na určitý druh zboží. V přízemí mohl zákazník koupit veškeré potřeby pro domácnost, v prvním patře dámskou, pánskou konfekci a sportovní potřeby, ve druhém poschodí kuchyňské nádobí a látky a konečně v poslední etáži nábytek a koberce."

OBCHODNÍ DŮM PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE

Bombardování ostravského centra spojeneckými nálety kupodivu obchodní dům přežil, nicméně byl značně poškozen vlivem dopadu pum na vedlejší domy. Veškeré výkladce a okenní výplně byly vybity, proto bylo třeba tyto prvky obnovit. Naštěstí proběhla citlivá obnova a tvář obchodního domu byla zachována. Přežil dokonce i dominantní kruhovitý reklamní prvek na nároží s písmenem B. Po válce ještě obchodní dům vedl syn Mořice Bachnera Erich. Nicméně po nástupu komunistů v 1948 byl objekt znárodněn a stal se součástí národního podniku Obchodní domy, později Prior a získal nový název Horník, který je známý dodnes. Do roku 1984, kdy byl objekt prohlášen kulturní památkou, sloužil dále svému původnímu poslání. V 60. letech byl vypracován návrh na rozšíření tohoto obchodního centra směrem k náměstí Msgr. Šrámka v brutalistním stylu. Projekt byl vypracován do fáze projektové dokumentace pro stavební povolení, přesto však tento čin nebyl realizován, pravděpodobně kvůli změně priorit po příchodu normalizace. Projekt dostavby byl velice ambiciózní a sebevědomý, což by však mohlo mít velice negativní dopad na původní objekt jako takový.

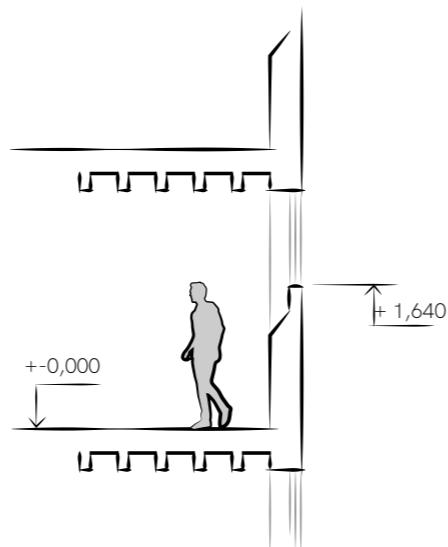

obr. 14 - Skica obchodního domu Bachner od Ericha Mendelsohna

2.2.1 HODNOTY A KVALITY

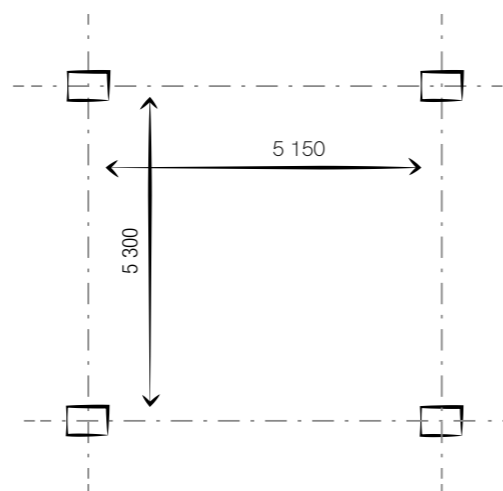
UZAVŘENOST

Erich Mendelsohn zastával názor, že prezentace zboží je v obchodním domě to klíčové. Aby nebyli návštěvníci zbytečně vyrušováni vnějším prostředím uzavírá budovu do sebe. Využívá proto zvýšený parapet a pod něj umísťuje vitríny.

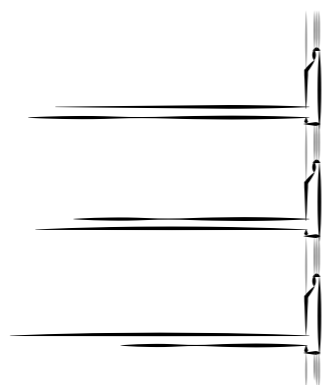
VARIABILITA

Budova je postavena jednoduchým konstrukčním systémem železobetonového skeletu. Tento způsob umožňuje variabilní řešení rozmístění obchodní plochy.

PODLAŽNOST

Na každém z podlaží bylo, v době své největší slávy, prodáváno jiné zboží. Ve výsledku tak bylo docíleno srozumitelnosti pro nakupujícího. Spojovacím prvkem bylo dominantní schodiště v rohu budovy.

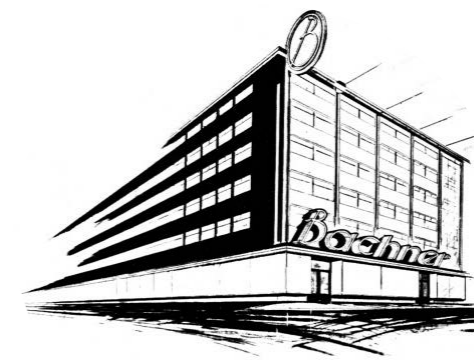
REKLAMA

V díle Ericha Mendelsohna vidíme často reklamní poutače a neonové prvky jako neodmyslitelnou součást architektury. V případě OD Bachner se jednalo především o velký ocelový kruh s písmenem B a velký nápis Bachner nad hlavními vstupy. V dobových fotografiích těsně po dostavení vidíme nápisy také v horizontálních pruzích mezi jednotlivými pásy oken.

HORIZONTALITA

Celkový vzhled budovy je vytvářen s důrazem na horizontalitu, která se odrazí jak na zmíněné podlažnosti, tak na prvcích fasády - okna a jejich členění. Záměr nejvíce dokládá skica Ericha Mendelsohna, která je, jak bylo jeho zvykem, až dramaticky přehnaná. Nicméně nepopíratelně zachycuje podstatu budovy.

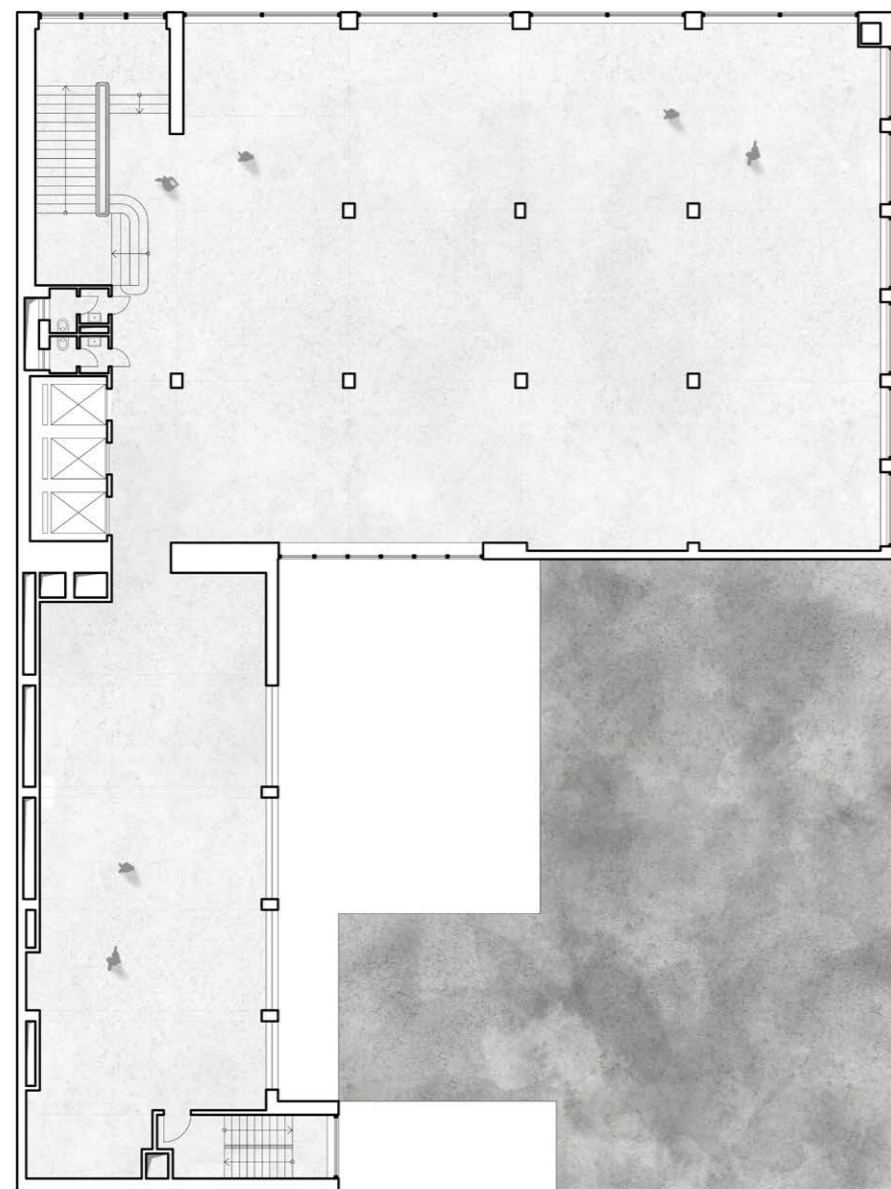

SUBTILNOST KONSTRUKCÍ

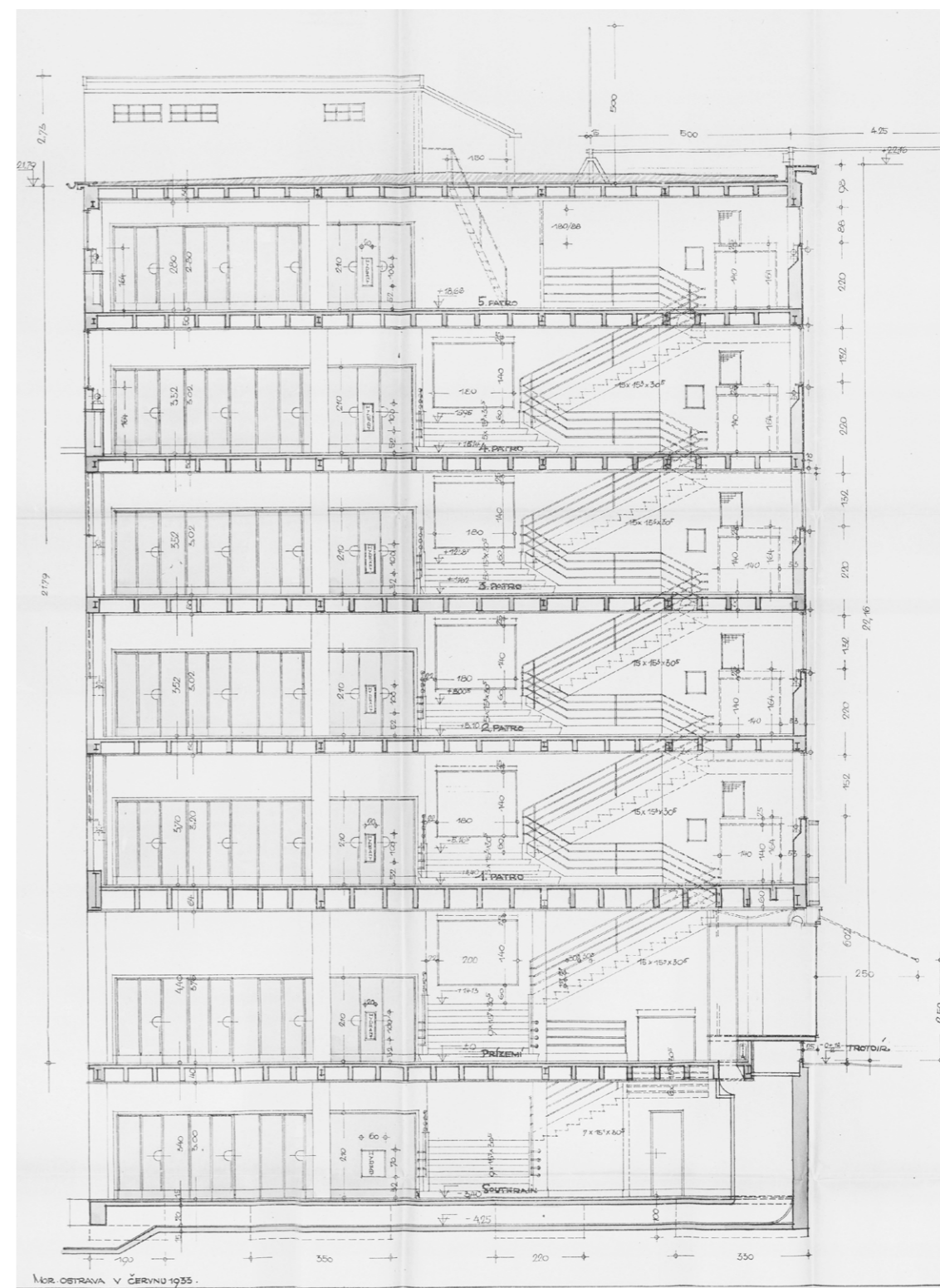
Určitou kvalitou je práce s velmi subtilními ocelovými prvky, které se nejvíce projevily na původních rámech okna, výloh v parteru a tenkou římsu, která pomyslně levituje nad hlavní budovou.

2.2.2 PŮVODNÍ STAV DOMU

obr. 15 - Půdorys typického podlaží obchodního domu Bachner

obr. 16 - Řez obchodním domem Bachner - Budova A

2.2.4 ŠIRŠÍ KONTEXT BLOKU

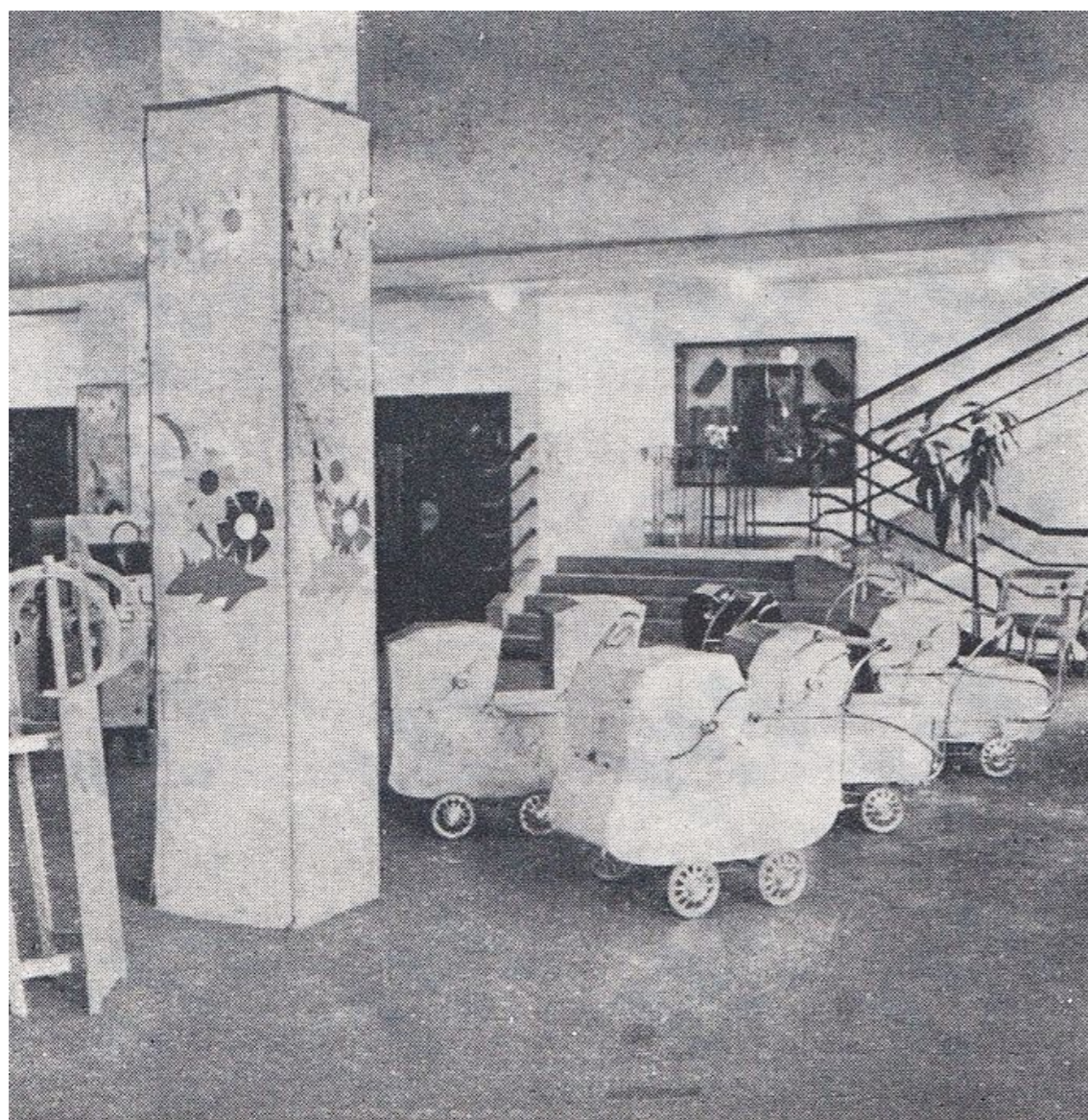
Obchodní dům Bachner, dnes známý jako Horník se nachází na rohu ulice Puchmajerova a Zámecká. Zámecká čp.177. Jak již bylo zmíněno, objekt se nachází v samotném jádru historické Ostravy. V těsné blízkosti se nachází největší a také nejznámější Masarykovo náměstí a ulice Zámecká. Tato ulice je jednou z nejdůležitějších pěších komunikací v centru města spojující velmi frekventovaný uzel - tramvajová zastávka Elektra s náměstím. Tato ulice patří k nejstarším Moravské Ostravy. Její dřívější název zněl Zámčisko či Na Zámčisku. Pojmenování zřejmě dostala po hradu olomouckého biskupa, jehož přesnou polohu nyní již nedokážeme identifikovat. V minulosti se v němčině pro výraz hrad používal "schloss", stejně jako pro slovo zámek, odkud zřejmě pramení konkrétní jméno Zámecká. Zámecká ulice, byla hlavní příjezdovou cestou, na jejímž začátku byla Hrabovská brána. Ulice Puchmajerova je spojnicí třídy 28.října, rovněž velmi důležitá pěší tepna a náměstím Msgre. Šrámka na němž se nachází novorenesanční katedrála Božského Spasitele, která je hlavním kostelem ostravsko-opavské diecéze a druhým největším kostelem na Moravě.

Na náměstí se také nachází známé divadlo Jiřího Myrona. Protější nárožní dům je činžovní dům z roku 1929 od architekta Karla Kotase - žáka Jana Kotěry. V prvních dvou patrech fungovala do konce 2. světové války vyhlášená kavárna Savoy, nicméně dům je dnes známější pro svou následnou funkci a tím byl obchodní dům Rozvoj. Budova v traditionalistickém stylu vyniká svou elegantní věží, která se tyčí na nároží. V přízemí domu můžeme vidět sousoší znázorňující obchod, zemědělství a hornictví.

Obr. 17 - Obchodní dům Bachner čerstvě po otevření roku 1933

Obr. 18 - Interiér obchodního domu z roku 1947

Obr. 19 - Interiér obchodního domu z roku 1947

obr. 20 - Ulice zámecká po roce 1948 s obchodním domem v pozadí. Nyní již bez reklamy.

obr. 21 - Detail obchodního domu Bachner. Rok 1954.

KRIZE

(Okolí objektu a současný stav obchodního domu Bachner)

3.1 HISTORIE ŘEŠENÉHO BLOKU

Mezi řešeným blokem a pásem hradeb, které byly nadobro odstraněny v letech 1823-1830, stál hřbitov společně s hřbitovní kaplí svatého Lukáše. Po odstranění hradeb, které byly již v počátku století notně zničené, se město začalo prudce rozšiřovat do okolí. V této době ještě nebyly vytyčeny kolmé ulice Puchmajerova a Purkyňova, které nyní formují blok.

V roce 1869 byla v místě současného obchodního domu Bachner vybudována hlavní chlapecká škola, podle stavitele Františka Bohma, číslo popisné 177. V roce 1885 byla škola rozšířena o další část, dívčí obecnou školu, v zadní části dnešní Puchmajerovy ulice. O rok později byla škola nadstavěna o 2. patro. V této podobě zůstala až do příchodu obchodního domu. V 80. letech byla částečnou asanací vytyčena ulice Purkyňova. Teprve až po roce 1889 byla vybudována katedrála Božského spasitele na dnešním náměstí Msgr. Šrámka. Zbouráním kaple sv. Lukáše a odebráním části hřbitova, který byl v tu dobu již nevyužíván, byla vytyčena ulice Lofflerova (Puchmajerova), díky čemuž se uzavřel proces formování pozice a velikosti bloku.

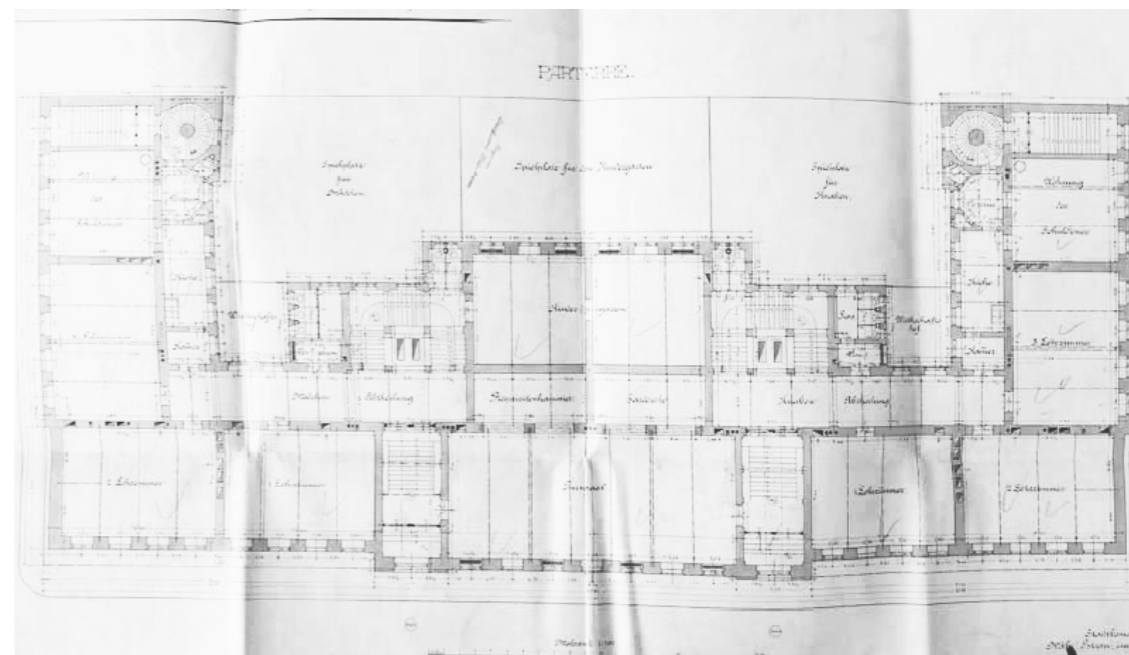
V roce 1895 byla po celé délce Purkyňovy ulice vybudována další škola, tentokrát německá chlapecká a dívčí měšťanská škola. Půdorysný tvar připomínal písmeno E. Budova měla 2 podlaží a obsahovala učebny, společnou tělocvičnu, kreslírnu, veškeré potřebné zázemí školního provozu včetně kabinetů, prádelny, kuchyně. Toalety a umývárny byly umístěny uvnitř rizalitů hlavních schodišť. V jihozápadním koutě bloku byla také vybudována fara, jejíž existenci lze doložit záznamem v mapě Moravské Ostravy z roku 1926. Tento stav setrval až do příchodu Mořice Bachnera a jeho záměru vybudovat moderní obchodní dům v pozici nejstarší hlavní chlapecké školy, na nároží Puchmajerovy a Zámecké ulice.

obr. 22 - Kaple sv. Lukáše. Rok 1880-1890.

obr. 23 - Kaple sv. Lukáše. Rok 1880-1890.

obr. 24 - Půdorys německé měšťanské školy.

obr. 25 - Pohled na německou měšťanskou školu

obr. 26 - Bytový dům Puchmajerova 1919/8 v Moravské Ostravě

3.1.1 PUCHMAJEROVA 1919/8

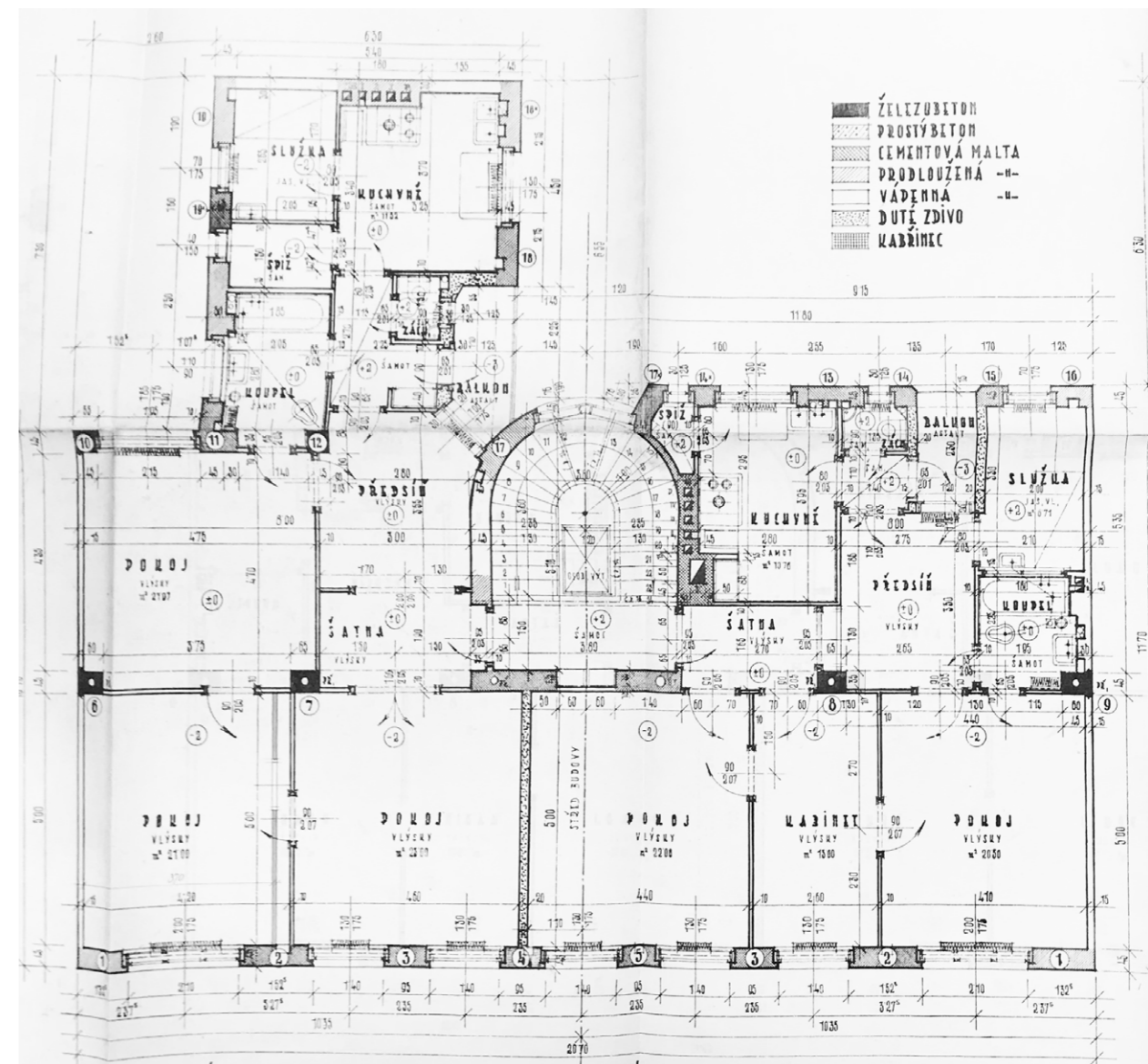
Rok 1931 přinesl bloku nové vyhlídky. Mořic Bachner koupil od města část české měšťanské školy a rozhodl se v jejich místech postavit obchodní dům podle návrhu Ericha Mendelsohna. Dle původních podmínek prodeje měl Mořic Bachner odkoupit parcelu včetně zadní, původně dívčí měšťanské školy. P.č. 462 o výměře 1120m². K prodeji adresoval tehdejší starosta Prokeš Mořici Bachnerovi podmínky, za kterých je možné obchodní dům postavit. Je zde určeno, že kromě obchodního domu musí Bachner postavit také obytný dům na zbylé části parcely v ulici Puchmajerova - dnes Puchmajerova 1919/8. 1. fáze obchodního domu měla být dokončena do roku 1933 a 2. fáze obytného domu poté v roce 1934 po ubourání zbylé části školy. Je tedy zřejmé, že Erich Mendelsohn mohl předpokládat stavbu bytového domu, se kterým bude obchodní dům sdílet vnitroblok. V pozdějším protokolu, sepsaným s Mořicem Bachnerem a prokuristou Zimlichem, ohledně modifikace podmínek odprodeje pozemku v Zámecké ulici, kde jsou podrobně popsány podmínky a případné sankce za jejich nedodržení, je upřesněno, že zmíněná obytná budova má být tři patrová.

Obchodní dům, budovaný místní firmou Strassman, Glogar a Korn, byl slavnostně dokončen v říjnu 1933. Vedle něj však, dle všech indicií, stával ještě několik let objekt původní dívčí měšťanské školy, jelikož až roku 1937, konkrétně 27. března, bylo požádáno o stavbu obchodního a bytového domu na této parcele. Stavitel byl tentokrát Ing. Otto Suess, který zřejmě převzal od společnosti Bachner a spol. závazek postavit bytový dům. Dům byl dostavěn 23. září 1937 podle návrhu architekta Ludvíka Heinstschela. Jedná se o 5ti patrový dům, jehož korunní římsa je zarovnaná s obchodním domem. Obsahuje jedno podzemní podlaží a živý parter, kde dnes sídlí restaurace a knihkupectví. Dispozice je vymyšlená tak, aby ložnice vesměs mířily na jižní stranu do ulice Puchmajerovy a obslužné místnosti, jako kuchyně a pokoje pro služku, do vnitrobloku. Poměrně racionální řešení dispozice pro tehdejší potřeby bydlení respektující světové strany. Materiálově je dům v uliční fasádě zaomítán a ozdoben průběžnými římsami nad parterem a prvním patrem. Okna v 3. a 4. patře jsou lemována pilastry, které jsou usazené na konzolách a zakončené zjednodušeným kladím nad každým oknem. Parter je naopak ozdoben vertikálními pruhy a orámováním hlavního vstupu. Veškerá dekorace je provedena ve tmavé barevnosti štuky na rozdíl od žlutě vymalované zbylé plochy. Fasáda vnitrobloku je z režného, původně světlého, zdiva, které je zvýrazněné bílými zaomítanými pruhy. Tyto pruhy probíhají po celé délce fasády vždy nad nadpražím oken.

Dům, ač historický, dnes už pevně spjatý se strukturou města, byl navržen s obrovským opovržením k řešenému obchodnímu domu. 6 nadzemních podlaží zcela zastíňuje dvůr i fasádu zadního křídla obchodního domu Bachner. Kdyby se při navrhování obchodního domu počítalo s takhle vysokou budovou na jižní straně, určitě by projekt dopadl jinak. Nicméně tento čin je obhajitelný právě zarovnáním korunní římsy s vedlejším domem. Největší prohřešek, kterého se dům však dopouští, se nachází v protažené zadní části domu, díky které má dům půdorysný tvar písmene T. Zadní část je zahlobena do vnitrobloku na maximální možnou hranici, kterou jí pozemek dovolil. Tudíž se slepá fasáda tohoto domu nachází 2 metry před okny obchodního domu a naprosto jej ignoruje. Výsledný dojem z vnitrobloku je tedy více než znepokojující. Při odmyslení zastavěných oken obchodního domu vznikl temný světlík o rozměrech 6 x 11 x 22m, který není důstojný ani pro jeden z domů.

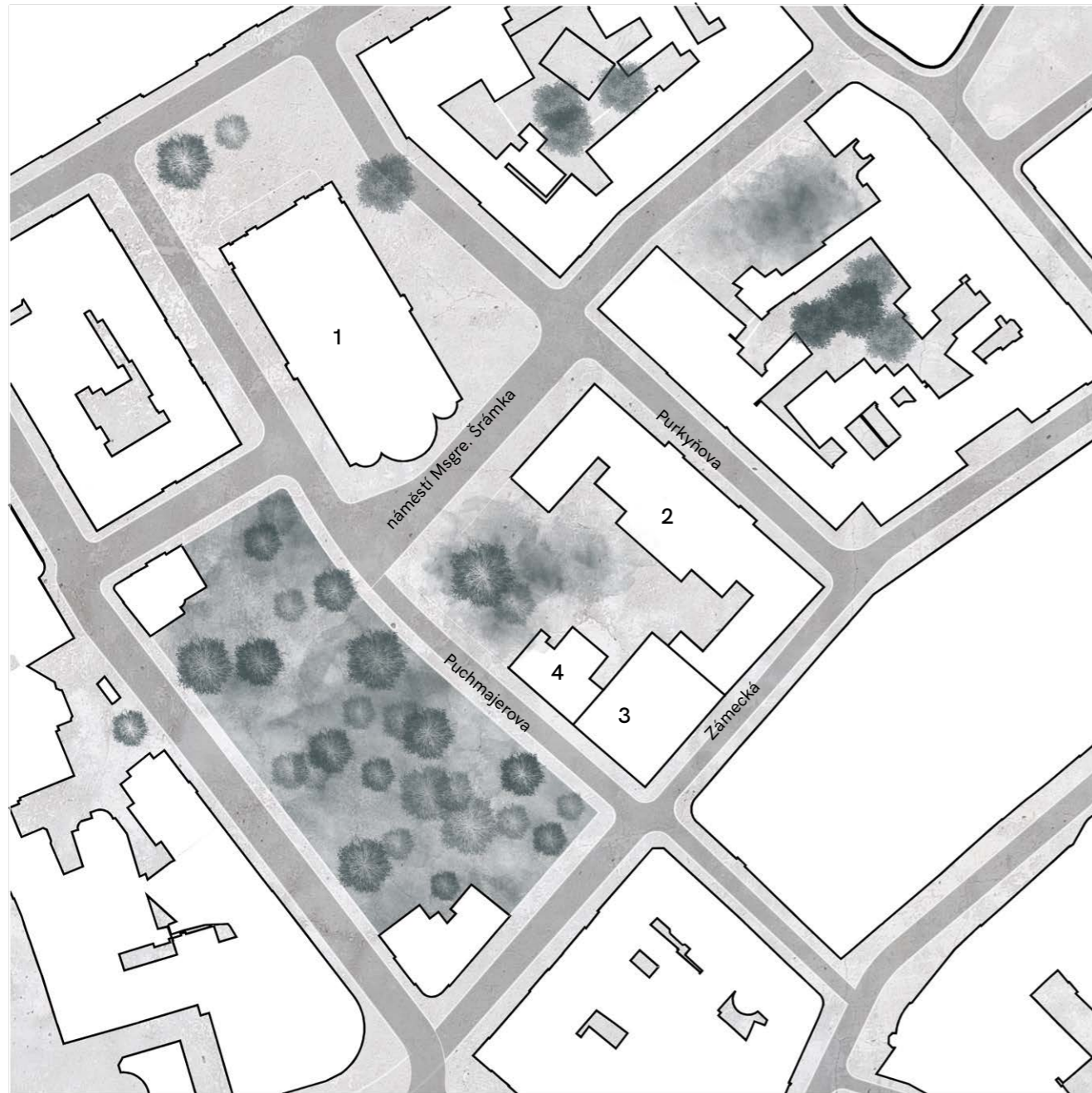

obr. 27- Vnitroblok mezi domy Pumachmajerova 1919/8 a obchodní domem Bachner.

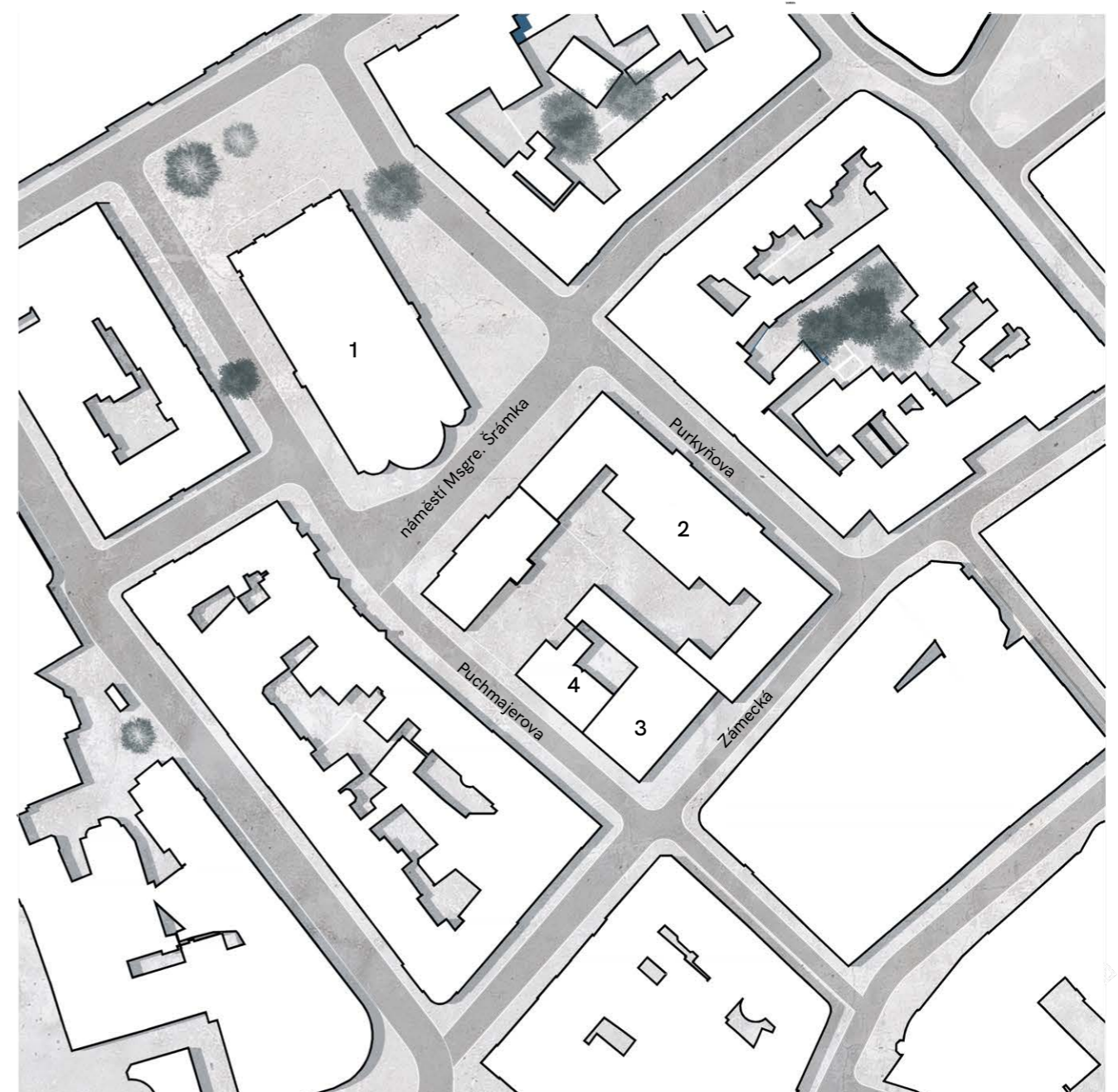
obr. 28- Půdorys typického podlaží bytového domu Pumachmajerova 1919/8 v Moravské Ostravě.

3.1.2 EVOLUCE BLOKU

- 1 katedrála Božího spasitele
- 2 německá měšťanská škola
- 3 hlavní chlapecká škola
- 4 dívčí obecná škola

SITUACE - 1925 - M 1:1500

- 1 katedrála Božího spasitele
- 2 německá měšťanská škola
- 3 obchodní dům bachner
- 4 bytový dům

SITUACE - 1938 - M 1:1500

- 1 katedrála Božího spasitele
- 2 obchodní dům Horník (bývalý bachner)
- 3 bytový dům
- 4 římskokatolická fara
- 5 bytový dům
- 6 proluka
- 7 proluka - součást stávajícího Masarykova náměstí

SITUACE - PO 1948 - M 1:1500

- katedrála Božího spasitele
- obchodní dům Horník (bývalý bachner)
- bytový dům
- římskokatolická fara
- bytový dům
- hromadné parkoviště
- proluka - součást stávajícího Masarykova náměstí

SITUACE - AKTUÁLNÍ STAV - M 1:1500

3.1.3 PUCHMAJEROVA 1919/8

V současné době je blok v nedostavěném stavu, jelikož severní část, německá škola, podlehla pumovému útoku. Dnes se zde nachází plocha parkoviště, jenž má být v blízké budoucnosti nahrazena novým parkovacím domem, jehož podoba vzešla z architektonické soutěže, kterou vyhrálo studio Chalupa architekti. V podmínkách soutěže bylo jasně určeno, že vítězný návrh, který je v době zpracování tohoto projektu zveřejněn pouze v podobě architektonických vizualizací, musí respektovat a přistupovat šetrně k řešenému objektu obchodního domu Bachner. Toto je mimo jiné podmíněno respektováním zásobování obchodního domu, které nyní probíhá ze strany parkovací ploch, tzn. z pozemku budoucího parkovacího domu. Ve 4. NP skladovacího křídla obchodního domu Bachner je v rámci pozdějších úprav vybudována nadstavba, která má okna na sever, také na pozemek určený pro parkovací dům, tudíž je očekáván v této pozici odstup nové hmoty parkovacího domu od obchodního domu. Další kritérium pro účastníky soutěže bylo vytvořit dům s fasádou městského charakteru. Architektonické návrhy, které se umístily na prvních dvou příčkách, svým vzhledem tento požadavek splňují, přestože se zdánlivě z vnějšku nepropisuje funkce budovy. Tento fakt architekti vtipně vyřešili možností pozdější přestavby na administrativní nebo bytový dům. Tímto zároveň, alespoň teoreticky, odpověděli na kontroverzní otázku, která byla s projektem od začátku spojena, zda-li je ve středu historického centra v pořádku stavět parkovací dům a jak s ním naložit v budoucnu, pakliže individuální doprava získá jiný charakter.

obr. 29 - Vizualizace vítězného návrhu parkovacího domu za katedrálou.

- 1 katedrála Božího spasitele
- 2 obchodní dům Horník (bývalý Bachner)
- 3 bytový dům
- 4 římskokatolická fara
- 5 bytový dům
- 6 parkovací dům
- 7 proluka - součást stávajícího Masarykova náměstí

SITUACE - NAVRHOVANÝ STAV - M 1:1500

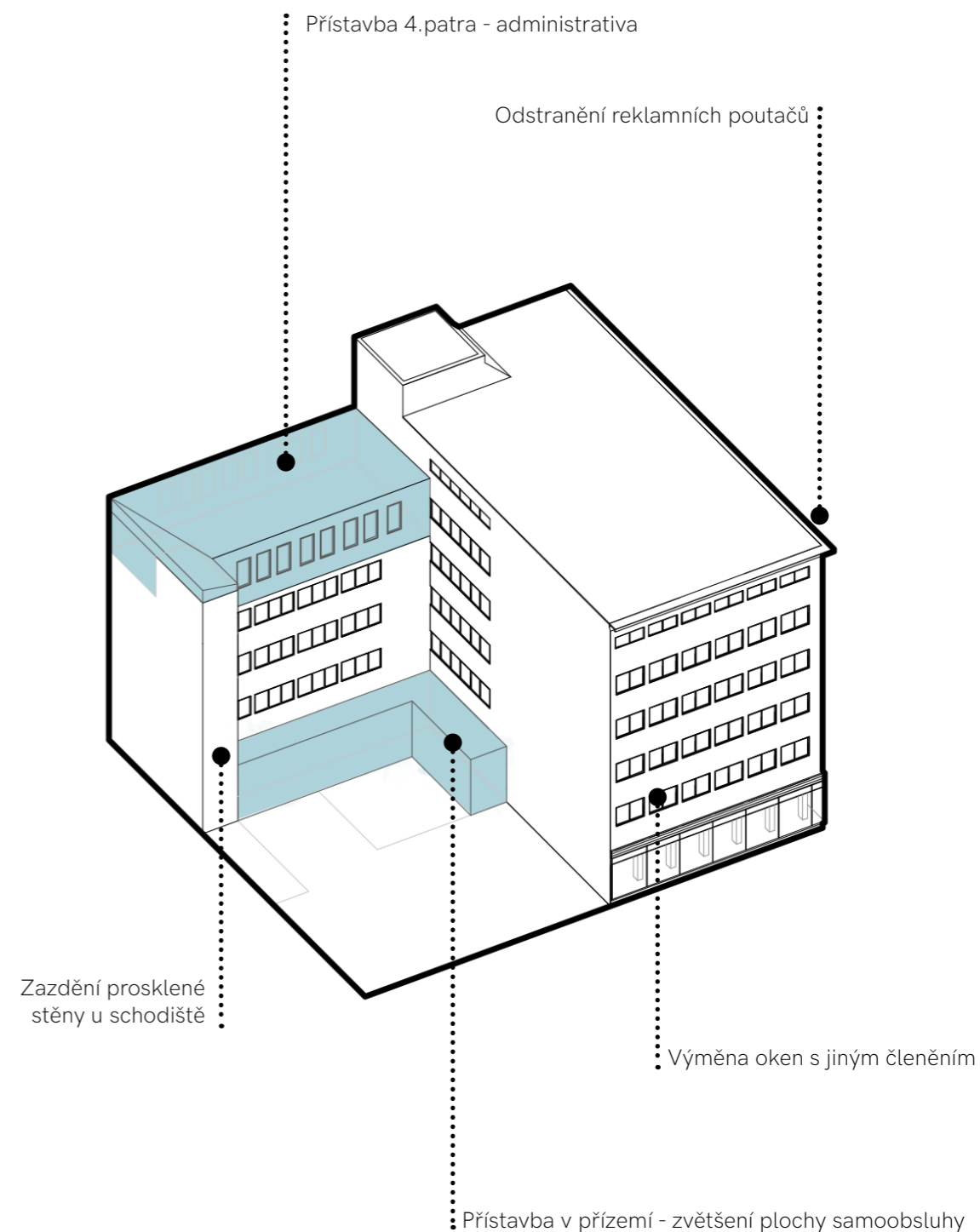

3.2 SOUČASNÝ STAV DOMU

Po vyhlášení budovy kulturní památkou proběhla paradoxně na domě série nepříliš zdařených úprav, která odstranila z domu téměř veškeré výtvarné kvality, které pomáhaly dotvářet samotnou architekturu domu. V 80. letech proběhla výměna oken, jejichž podoba je zachována dodnes. Tímto činem byla z fasády odstraněna dynamika horizontálního členění, která byla pro dům tak typická a dům ztratil svou eleganci. V devadesátých letech vznikla nadstavba jednoho administrativního podlaží nad původním skladovacím křídlem, jejíž okna směřují jak na jih, do tmavého vnitrobloku, tak na severní stranu, kde se nyní nachází parkoviště. Tato přístavba narušila elegantní hmotovou vyváženost mezi původním masivním objemem budovy A a skladovací třípatrovou budovou B, těžko však mluvit o této kompozici vzhledem k nefunkčnosti budovy B zapříčiněnou nevhodným hmotovým rozložením bytového domu Puchmajerova 1919/8, se kterým dům svírá temný vnitroblok. Byla také oddělena jednotlivá podlaží od dominantního schodiště, čímž dům ztratil další ze svých kvalit. Světlym bodem na postupné degradaci tohoto objektu, která postupně probíhá vlastně již od roku 1948, je obnova parteru s vysutými výkladními skříněmi, kterou se podařilo prosadit vlivem památkové péče. Přesto však dnes pozorujeme zaslepené výlohy s nevkusnou vyřvanou reklamou, což jde naprosto proti původní myšlence otevřeného parteru s výkladními skříněmi plnými zboží, u kterých se zastavovali kolemjdoucí a vytvářela se tak významná hodnota jak pro veřejný prostor, tak pro dům samotný.

V současnosti je dům ve vlastnictví společnosti LE CYGNE SPORTIF GROUPE a.s., která se zabývá realitní činností a vlastní množství dalších nemovitostí z původního fondu značky PRIOR. Soudě dle stavu ostatních nemovitostí, nemá firma přílišný zájem o zachování architektonických kvalit, významu, ale především technického stavu svých nemovitostí. Odmysle chátrající technický stav v utrobách budovy, který není tak do očí bijící, se v posledních letech významně ukazuje eroze vnějšího pláště. Keramické dlaždice RAKO DURSILIT, které zdobily od počátku tento dům, začínají postupně ve velkém od domu odpadávat. Dle Martina Novosada, z vlastnické firmy, je těžké plášť budovy obnovit, jelikož to vyžaduje velké finanční nároky. Především pak objednávka na zakázku vyráběných keramických dlaždic. Tuto ostudu sdílí firma však také s městem, které se o své dědictví nestará. 14. října 2020 rozhodli ostravští zastupitelé o podporu obnovy významných památek, důležitých pro město. O řešeném obchodním domě však nepadlo ani slovo, což svědčí o nezájmu ani jedné ze stran.

Pohled na budovu je dnes více než děsivý. Většina Ostravanů, předšim mladší generace, kolem domu prochází a jelikož je význam budovy pro město většinou utajen, tak vnímají dům velice negativně. Místo klenoty, který by měl Ostravu pozvednout v celosvětovém měřítku, vytváří obraz Ostravy, jako sídla, které se o své hodnoty neumí dostatečně starat.

obr. 30 - Současný stav schodiště v řešeném obchodním domě.

obr. 31 - Řešený obchodní dům na fotce z roku 2009, fasáda ještě bez výrazného poškození.

obr. 32 - Detail rozpadající se fasády z roku 2019.

obr. 34 - Pohled na obchodní dům ze strany současné proluky.

obr. 33 - Nadhledová fotografie řešeného obchodního domu

obr. 35 - Detail aktuálních okenních rámců na schodišti.

PERIPETIE

(architektonický návrh)

Bachner

Mendelsohn cafe

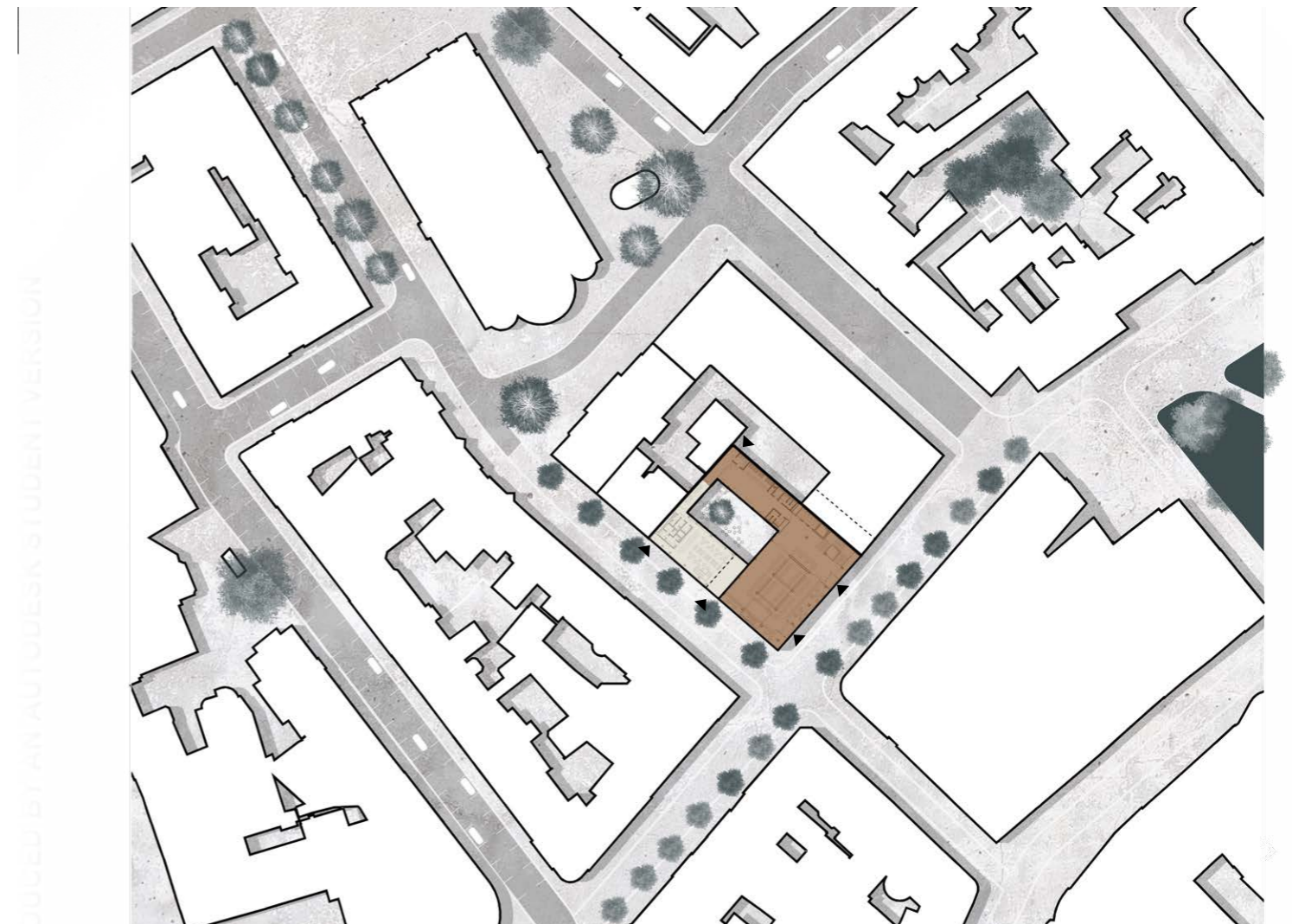
4.1 URBANISMUS

Řešený objekt obchodního domu se nachází na nárožní parcele mezi ulicí Puchmajerova a Zámecká. Na severovýchodní straně bloku se nyní vyskytuje proluka, která má být na základě výsledků architektonické soutěže zastavěna parkovacím domem. V době zpracování projektu je zveřejněna pouze vizuální podoba vítězného návrhu bez bližších výkresů. Diplomová práce proto bere v potaz soutěžní zadání, které určuje objem budovy, zároveň odstupové vzdálenosti, které musí dodržet parkovací dům od řešeného objektu OD vzhledem k přítomnosti oken na kontaktní fasádě. Třetí kritérium, které musí být dle soutěžního zadání dodrženo a má vliv na řešený objekt, je nutnost zachování zásobování obchodního domu Bachner, které je také ze strany budoucího PD.

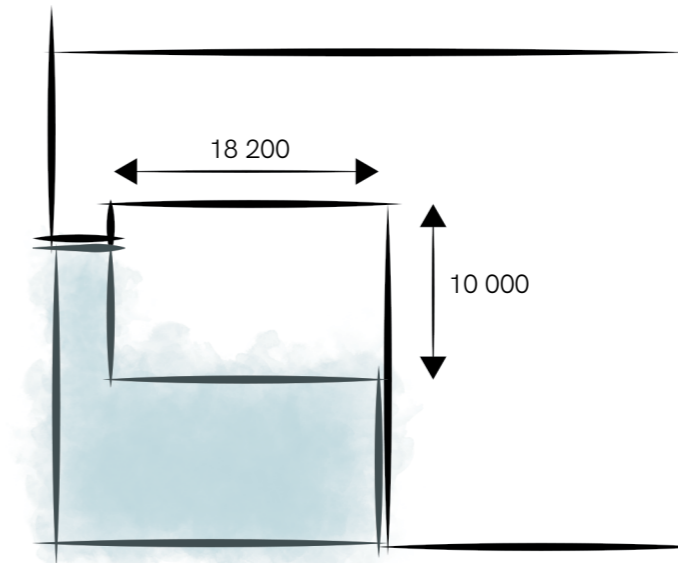
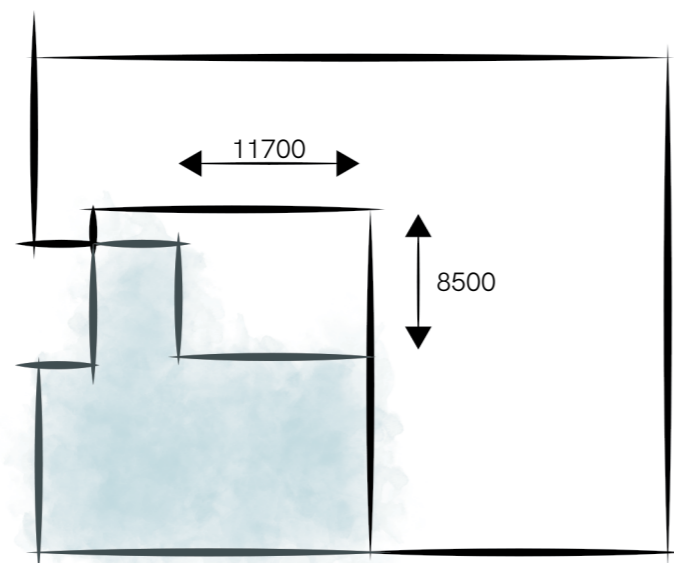
Na situačních výkresech výchozího stavu se objevuje odlišné řešení náměstí Msgr. Šrámka. Jedná se o vítězný projekt revitalizace náměstí z roku 2017 z dílny architektonické dvojice Ing. arch. Martina Surovce a Ing. arch. Miroslavy Šešulkové.

Bytový dům Puchmajerova 1919/8

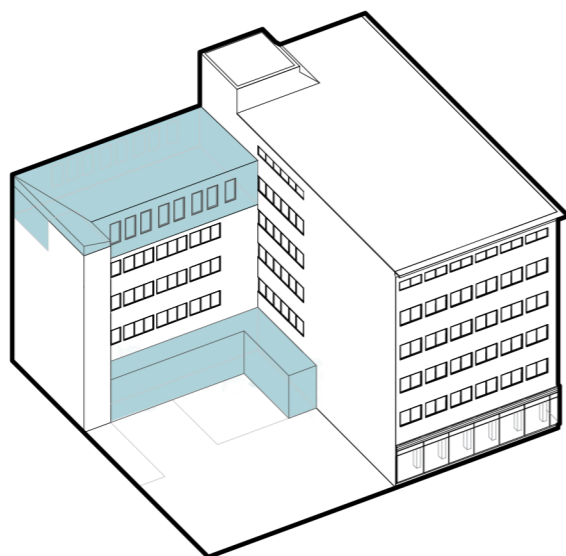
Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.1 (Divoká historie bloku), jedná se o dům, který svým objemem zastihuje řešený obchodní dům. Přestože Mořic Bachner, majitel obchodního domu, se stavbou takového rozsahu souhlasil, nemůže se tomuto záměru odepřít jistá míra nelogičnosti. Budova B obchodního domu byla zamýšlena jako skladovací, proto v době vzniku nebyl zřejmě kladen takový důraz na oslunění vnitřních prostor, jak by se dalo očekávat. Bytový dům byl také stavěn s obytnými místnostmi do ulice Puchmajerova a oslunění místností na severovýchodní fasádě neřešil. V těchto partiích byly totiž jen obslužné místnosti, kuchyně a pokoje pro služky. V dnešní době, kdy si jen málokdo doma dopřává komfort soukromé služebné, by ji přesto zřejmě nenechal živořit v takovýchto světelných podmínkách, natož pak například své dítě. Symbióza těchto dvou domů zkrátka nefunguje a vytváří uvnitř obou budov nepřátelské prostředí. Pro případ diplomové práce je proto uvažováno s nahrazením bytového domu novou hmotou, která bude k obchodnímu domu sedět více a naopak jeho potenciál ještě pozvedne. Bude jeho partnerem, ne zlým sousedem. Bude ho doplňovat. Přestože existuje spousta jiných domů, které by měly být nahrazeny a tento důstojný dům, z roku 1937, své nesporné kvality má, je toto patová situace, ve které vyhrává silnější hráč a to kulturní památka.

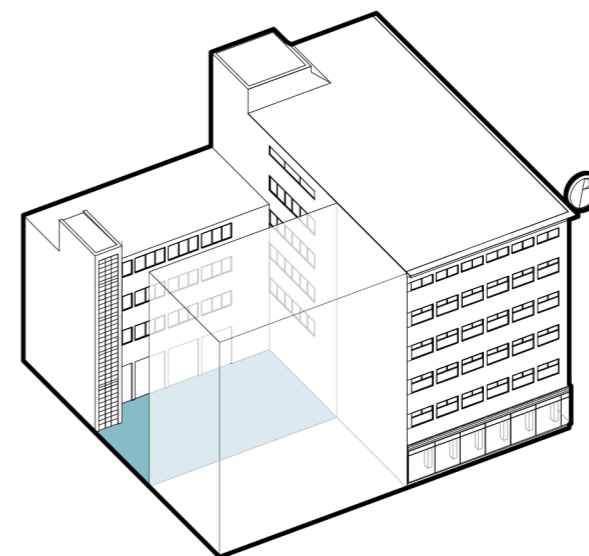
REFERENČNÍ SITUACE - M 1:1500

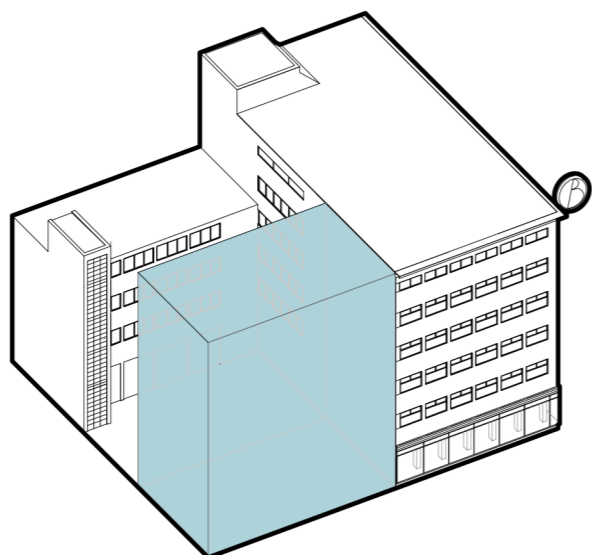
4.2 POTENCIÁLY

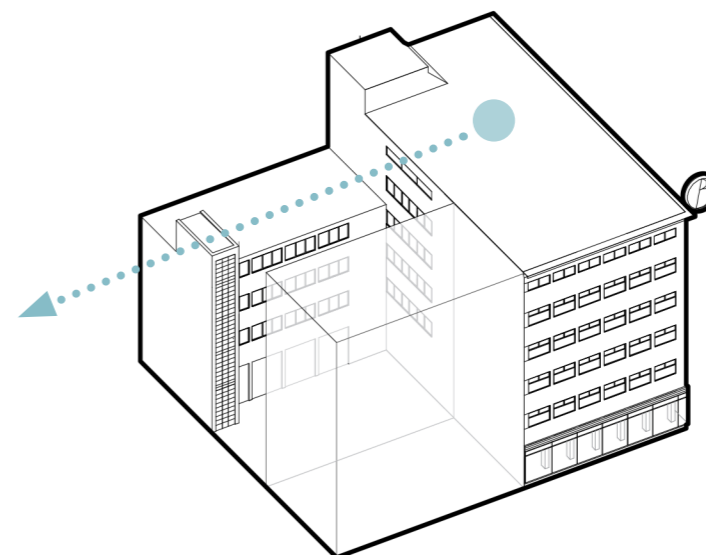
1) Očištění budovy od architektonicky nekvalitních přístaveb. Jedná se o čtvrté patro na skladovací budově B a přístaveb v parteru, který zvyšoval plochu samoobsluhy.

3) Nový pobytový vnitroblok určený nejen pro uživatele domu. Potenciál poloveřejného prostoru, která přinese nové možnosti.

2) Vytvoření nového objemu na místě bytového domu Puchmajerova 1919/8, který bude důstojným společníkem domu Bachner.

4) Na střeše současného obchodního domu je nejen krásný výhled na střešní krajinu Ostravy, ale zejména na katedrálu Božího spasitele - 2. největší katedrálu na Moravě.

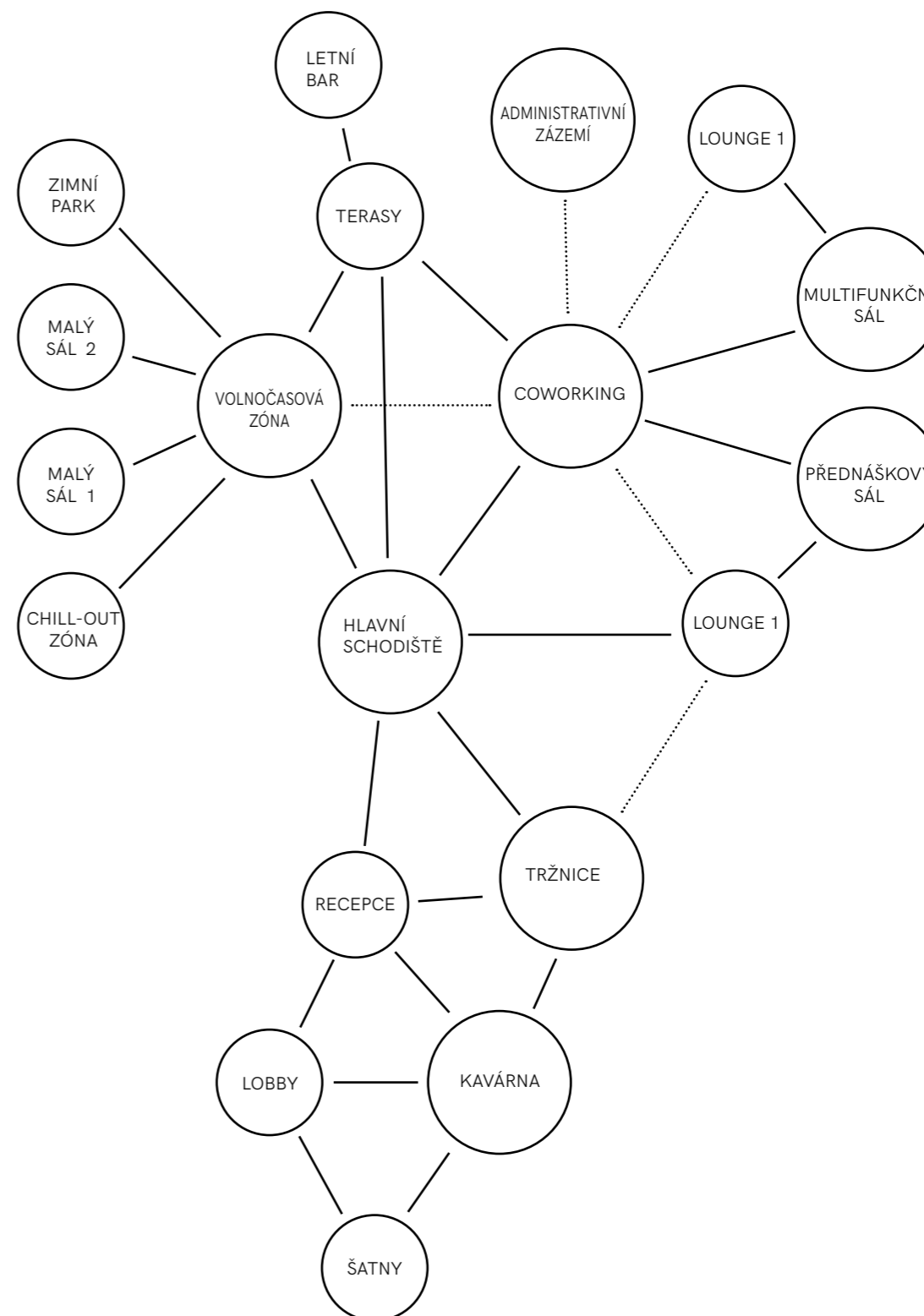
4.3 STAVEBNÍ PROGRAM

Je téměř jisté, že obchodní dům při současné situaci nemůže sloužit svému původnímu účelu. Může za to především zmíněný příchod Nové Karoliny, který ochromil centrum a přisun lidí do centra města. Zároveň pro správný chod obchodního domu, bez narušení prostorových kvalit, je třeba aby dům fungoval jako celek, podobně jako tomu je u neda-
lékého obchodního domu řetězce Brouk a Babka, který dnes celý slouží jako knihkupectví Librex. Pronájem jednotlivých pater jako navzájem nezávislých celků bude narušovat otevřenost interiéru, jakožto prvotně zamýšlenou hodnotu. Především z ekonomických důvodů nebude tento koncept udržitelný, jelikož obchody ve vyšších partiích budou vždy znevýhodněny a nájmy zde proto budou daleko nižší.

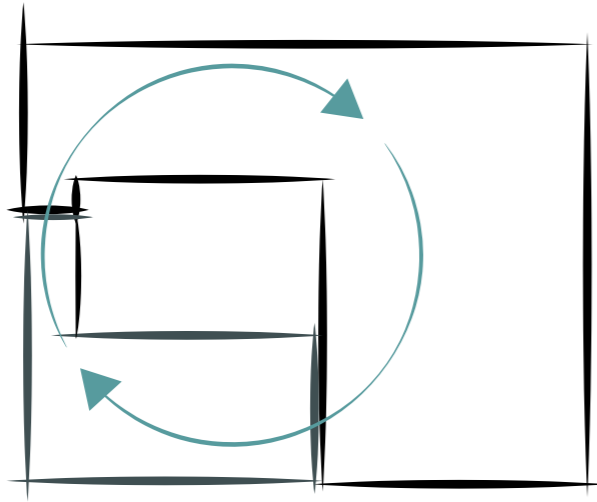
Při hledání té správné funkce je třeba pohlédnout jak na její význam, který by mohl důstojně vyplňovat prostory tohoto domu, ale také na prostory domu jako takové, které jsou velice specifické. Zejména pak uzavření objektu do sebe, vyjádřené zvýšenými parapety, v kombinaci s kvalitou otevřeného prostoru, který je nežádoucí jakýmkoliv způsobem násilně dělit, je volba možných funkcí opět užší. Příkladem zdařilé rekonstrukce obchodního domu, jehož architektem byl Erich Mendelsohn, může být obchodní dům v Saské Kamenici, který město přetvořilo na muzeum.

V kombinaci možných vhodných variant, splňující výše uvedené podmínky a také potřeby města, byla pro účely diplomové práce vybrána primární funkce coworkingového centra s funkcí obchodu v prvních dvou nadzemních podlažích budovy A. Prostor pro obchod bude cílen především na prodej luxusnější zboží a to vše formou menších prodejních stánků na principech tržnice, jak to známe například z londýnského obchodního domu Harrods. V současné době Ostrava přišla o svou tržnici na ostravském výstavišti a město tržnici potřebuje, třebaže v jiné formě. Coworkingový inkubátor bude podpořen dvěma sály. Jedním multifunkčním sálem a jedním s elevací, přičemž se oba budou nacházet v nové hmotě, na místě původního bytového domu. Zároveň v domě vzniknou další podpůrné funkce, které budou lidem nabízet přidanou hodnotu k práci a zajistí, že budova nebude fungovat pouze v průběhu pracovní doby. Jedná se o 2 menší sály určené pro provozování jógy či tance, 2 terasy s možností zřízení letního baru a "zimní park" na střeše historické budovy, kde si budou hosté moci například užívat v pohodlí piknik o polední pauze s výhledem na katedrálu i v zimním období. V parteru nové budovy vznikne kavárna se zahrádkou, která bude podpořena atraktivním posezením ve vnitrobloku pod rozkvětým stromem.

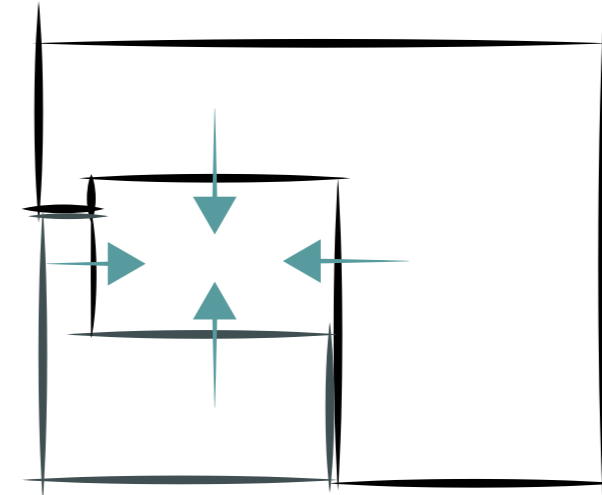
- SHRNUTÍ FUKCÍ:**
- TRŽNICE
 - COWORKINGOVÉ CENTRUM
 - PŘEDNÁŠKOVÝ SÁL
 - MULTIFUNKČNÍ SÁL
 - VOLNOČASOVÁ ZÓNA
 - ZIMNÍ PARK
 - LETNÍ BAR
 - KAVÁRNA

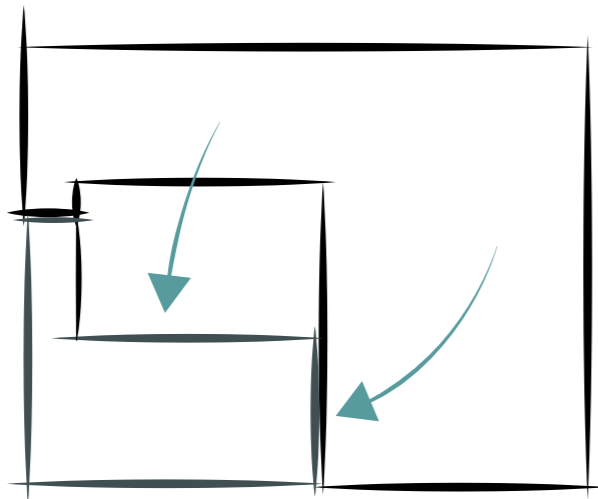
4.4 KONCEPT

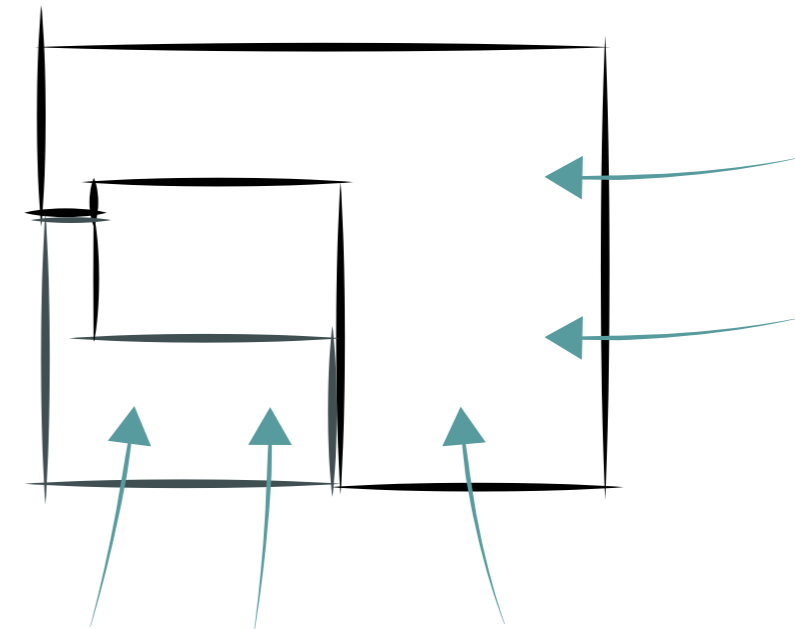
1) Propojení všech funkcí a částí celku mezi sebou. Možnost projít "suchou nohou" celým komplexem.

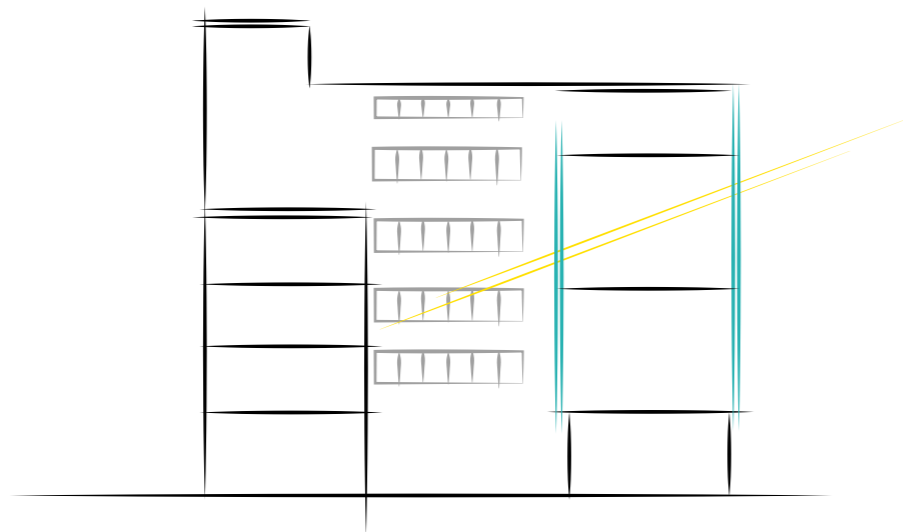
3) Vytvoření nové úrovně uzavřenosti semknutím komplexu kolem centrálního vnitrobloku.

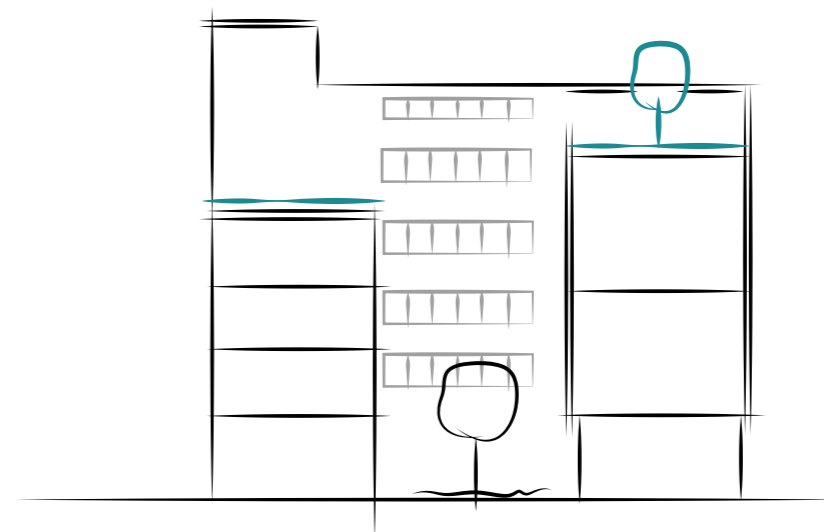
2) Přenesení principu uzavřenosti historického domu do nové hmoty.

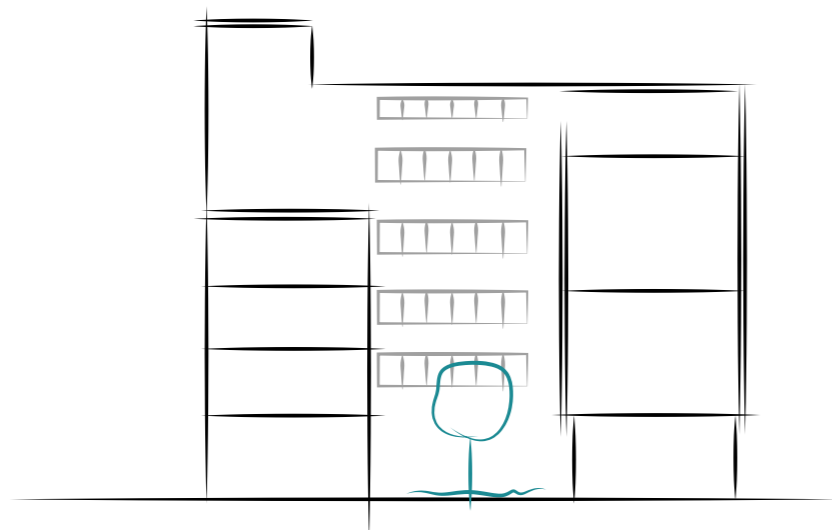
4) Přenesení principu otevřenosti a transparentnosti parteru z historické budovy. Vytvoření kontrastu mezi uzavřenou hmotou a volným přízemím a vytvořit tak pocit levitace.

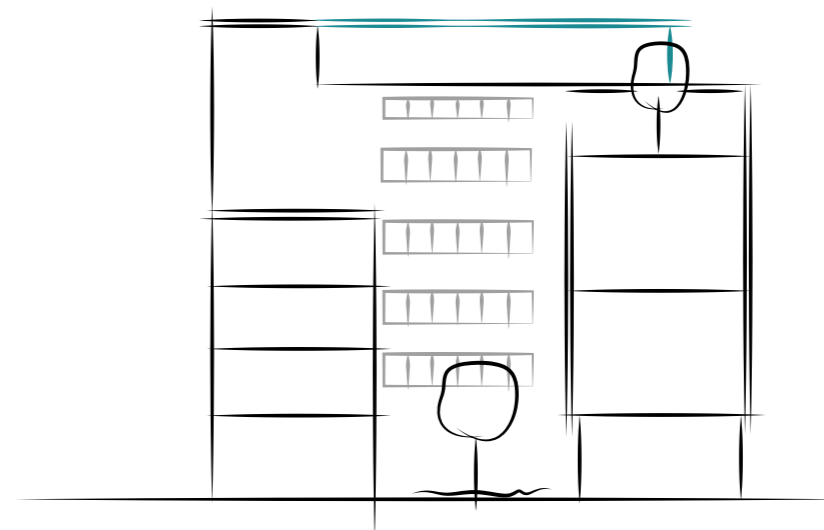
1) Fasáda nového objektu, jehož hlavním posláním je multifunkční sál a přednáškový sál, bude zhotovena ze sklobetonových tvárnic, které nejenže částečně prosvětlí vnitroblok, ale díky svým vlastnostem, neprůhlednosti a průsvitnosti, pomohou přenést princip uzavřenosti historické budovy do nového domu.

3) Pobytová terasa, na střeše skladovacího křídla B historické budovy, bude náležitě vyvážena krytou terasou na střeše domu nového.

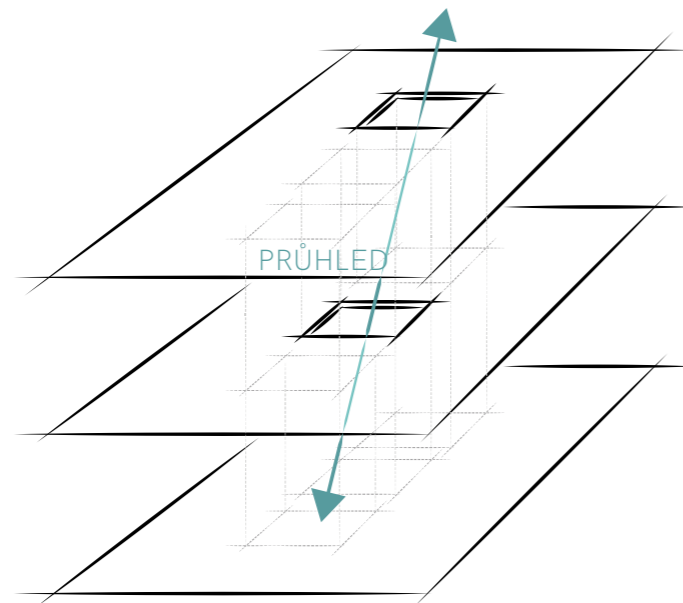
2) Nově vzniklý vnitroblok bude sloužit nejen kavárně v přízemí nového domu, ale také jako odpočinková zóna pro všechny návštěvníky i kolemjdoucí.

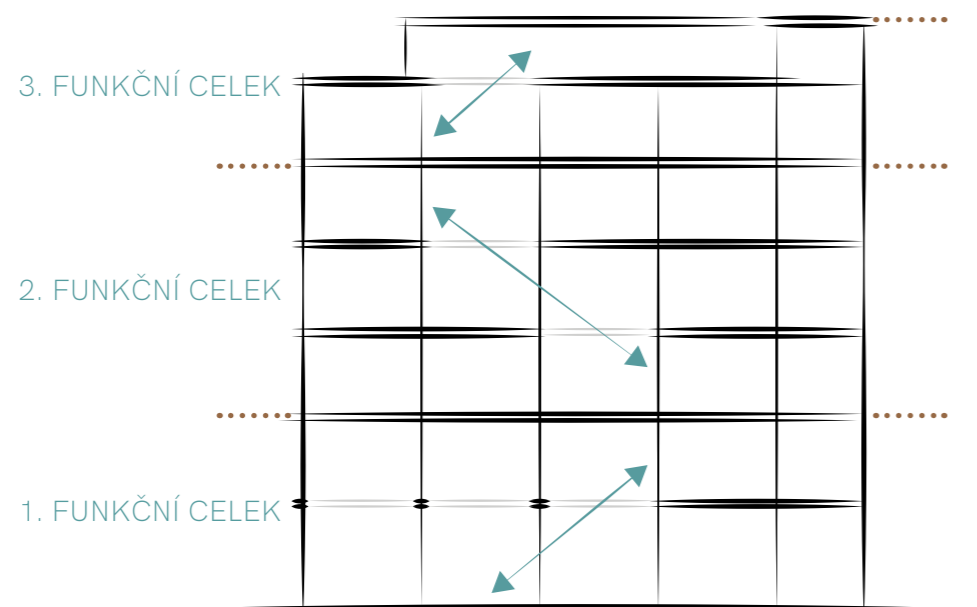
4) Výhled ze střechy historické budovy bude podpořen vytvořením prosklené nadstavby, která bude součástí relaxační a volnočasové zóny domy.

PRÁCE S HISTORICKOU BUDOVOU

V historické budově jsou záměrně odstraněny části stropních desek pro vytvoření propojenosti mezi patry s jednotnou funkcí. Rozměry odejmutých stropních desek jsou ve všech případech definovány rozměrem modulu mezi sloupy.

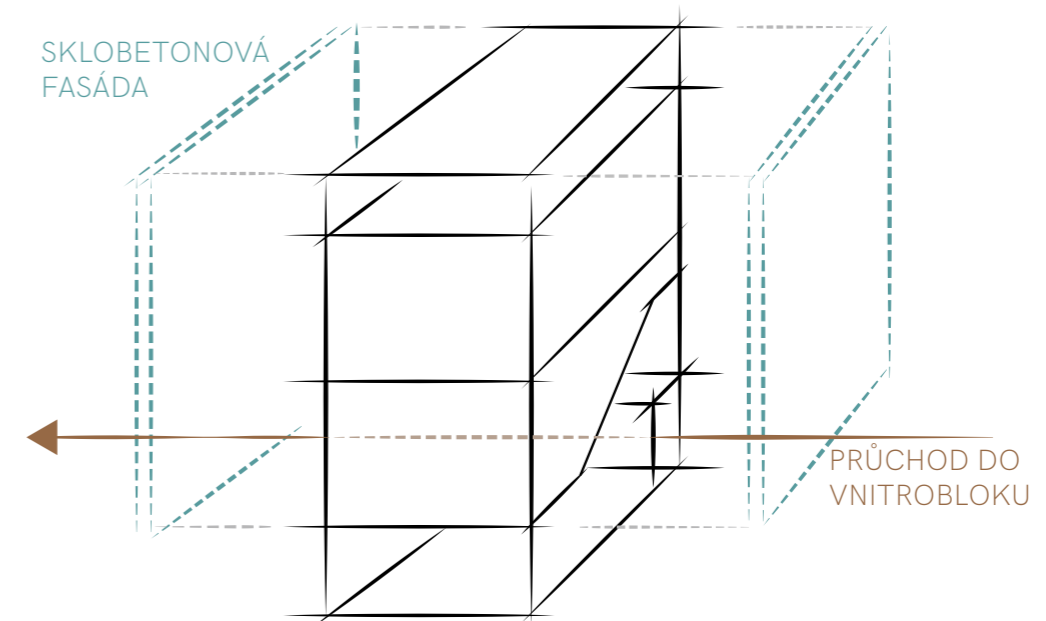
AXONOMETRIE - PRINCIP PRÁCE S HISTORICKOU BUDOVOU

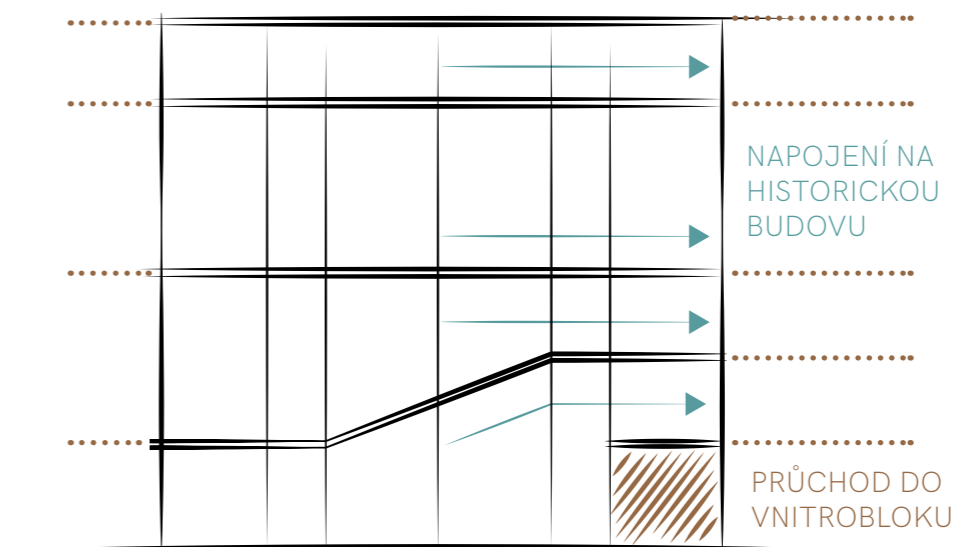
ŘEZ - PRINCIP PRÁCE S HISTORICKOU BUDOVOU

KONCEPT NOVÉ BUDOVY

V nové hmotě je v parteru vytvořen průchod do vnitrobloku. Všechny funkční celky jsou napojeny na historickou budovu.

ROZLOŽENÁ AXONOMETRICKÁ SKICA NOVÉ BUDOVY

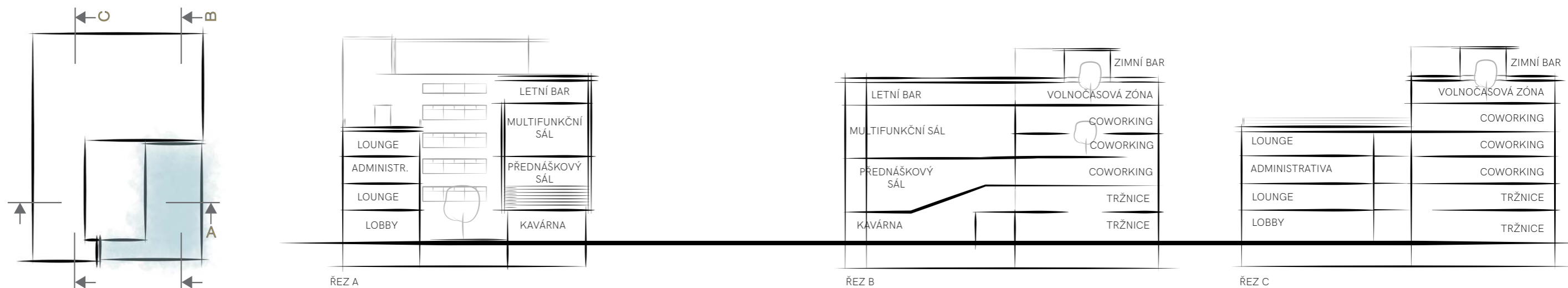

ŘEZ - PRINCIP PROSTOROVÉHO FUNGOVÁNÍ NOVÉ BUDOVY

4.5 NÁVRH

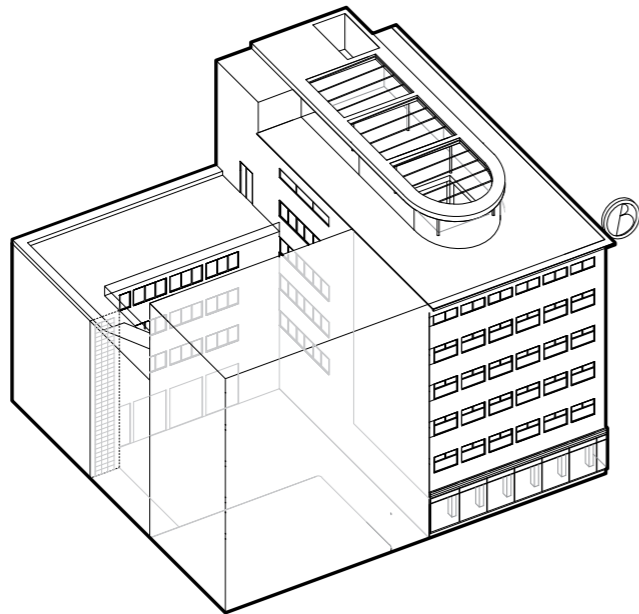
Návrh navrácí historické budově vše, o co ji zub času připravil. Nejdůležitější je oprava zdevastovaného pláště budovy, který znovu ozdobí repasovaný nebo lokálně vyměněný keramický obklad RAKO Dursilit. Nevhodné okenní výplně se nahradí novými okny, dle původního rozvržení, ze subtilních ocelových rámu a izolačního trojskla. Toto se týká také lehkého obvodového pláště, který překrývá schodiště. Obnoví se historický vzhled parteru včetně výsuvných markýz a členění římsy, ze které markýzy vyjížděly. Důležitý bude také návrat původních reklamních poutačů dle historické předlohy. Navrátí se velký poutač s písmen B a nápis Bachner nad parterem, jakožto nosné prvky původní architektonické kvality. Objekt bude v parteru celoprosklený, bez jakékoliv reklamy, včetně vystaveného zboží. Nově ozdobí tyto plochy pouze ruch interiéru tak, aby se umocnila myšlenka volného parteru a zavřené masivy objektu nad ním. Díky otevření vnitrobloku pro veřejnost je možné budovu nyní vidět a poznávat i z druhé, do té doby nepoznané, části. I tato bude řádně zrekonstruována. Opraví se štuková omítka a opět navrátí původní výplně oken. Schodišťové jádro, které se v současné době nachází v rohu budovy B, se nahradí přímým schodištěm ve spojovací části s novou budovou. Vytvoří se tak možnost procházet celou budovou bez změny úrovně. Původní rastrová fasáda v tomto schodišťovém rizalitu, kterou dokládá původní dokumentace, bude připomínat prosklená dělicí příčka stejného členění v původní pozici. Díky prosklené exteriérové stěně ve spojovací části tak návštěvník uvidí původní vzhled budovy.

Nová budova ze sklobetonu navazuje na historickou budovu jak římsou v parteru, tak korunní římsou, jejichž tvar budova kopíruje. Parter budovy s kavárnou se opět otevírá prosklenou stěnou do ulice a umožňuje průhled až do vnitrobloku. Nový objem zimního parku na střeše historické budovy je odskočen tak, aby jeho přítomnost nepřitahovala pozornost od samotné historické budovy. Tvar nadstavby, kterou lze vidět v komplexu prakticky pouze z teras, je přesto inspirován dílem Ericha Mendelsohna a jeho oblíbených dynamických tvarů, kterých lze nalézt na spoustě jeho staveb a architektonických skicách.

HISTORICKÁ BUDOVA

Rekonstrukce historické budovy je řešena s co největším důrazem na zachování kvalit a majestátnosti této stavby. Dispoziční řešení není nikterak nabouráno vložím těžkých příček, které by ničily vizuální otevřenost prostoru. V pozici současných toalet vedle výtahového jádra je vytvořena šachta, která slouží k odvětrávání vzduchotechniky a chráněné únikové cesty, kterou zde bylo z požárně-bezpečnostního důvodu nutno vytvořit. Vzhledem k požární bezpečnosti bylo třeba zároveň oddělit schodiště od jednotlivých funkčních celků. Tento problém byl vyřešen sérií prosklených dveří, které budou v normálním stavu otevřeny a zajištěny elektromagnetickým spínačem. V případě požáru tento elektromagnet sepne a dveře uzavřou chráněnou únikovou cestu. Pro nedostatek kontaktu s vnějším prostředím a přírodou s ním spojenou je interiér budovy vyplněn značným množstvím zeleně, včetně vzrostlých stromů. To pomůže jak příjemnému prožitku z prostoru, tak akusticky interiér podpoří.

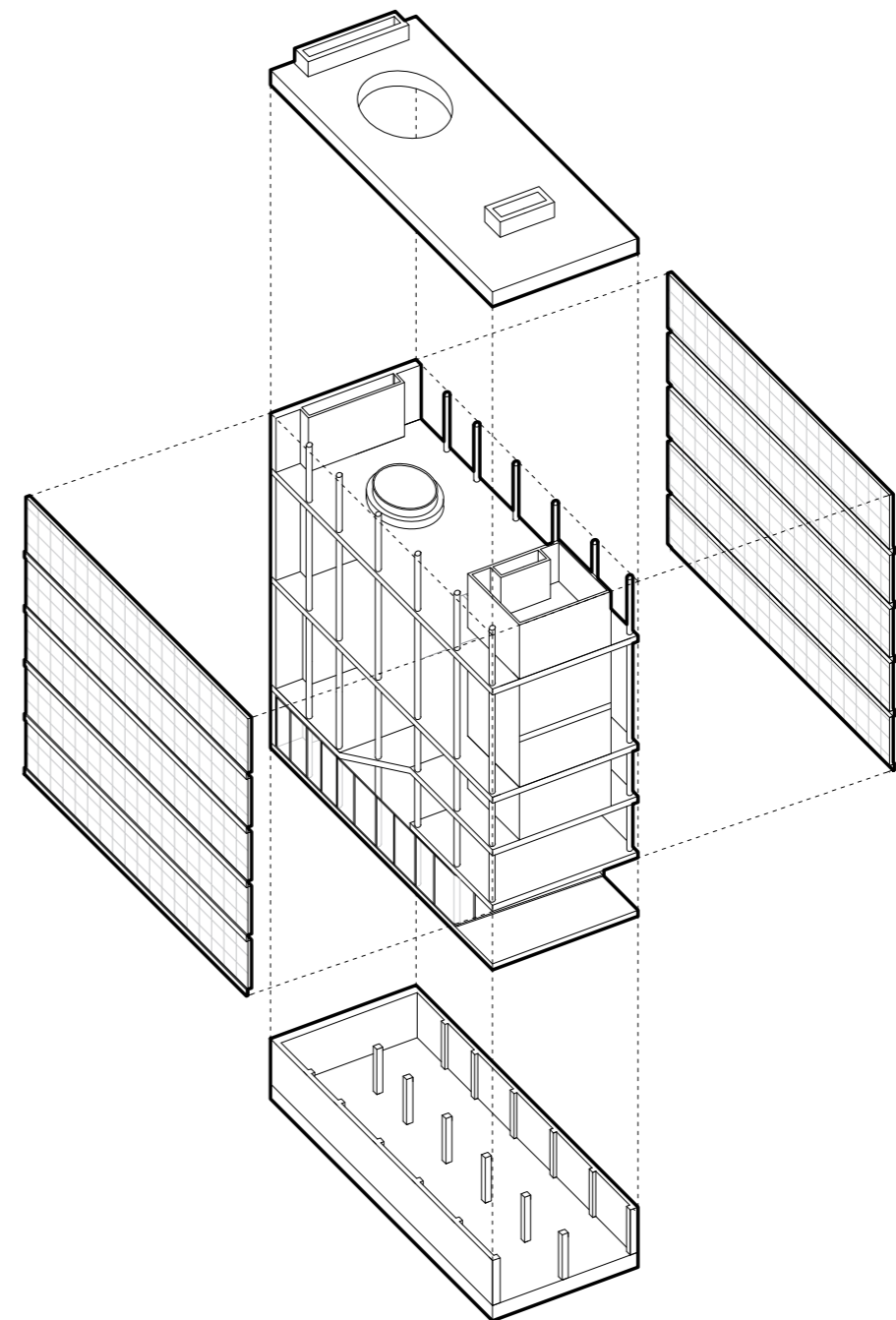

TECHNICKÁ VYBAVENOST

V současném stavu je budova vytápěna pomocí systému teplovodních radiátorů. V suterénu budovy B je umístěn horkovodní výměník pro ohřev vody. Návrh počítá s modernizací tohoto výměníku a připojením podlahového vytápění, které bude vyhřívat jednotlivá podlaží historické budovy. Chlazení v letním období je zajištěno pomocí VRV systému, jehož vnější jednotky jsou umístěny v obestavěném prostoru na střeše historické budovy. Potřebnou výměnu vzduchu budou zajišťovat vzduchotechnické jednotky umístěné ve strojovně v podzemním podlaží nově vzniklé budovy. Pro každý funkční celek bude zřízena zvláštní vzduchotechnická jednotka. Multifunkční a přednáškový sál bude zároveň vzduchotechnikou vyhříván. Počítá se s ofukováním sklobetonových luxfer v zimních měsících.

NOVÁ BUDOVA

Konstrukční systém nové budovy je stejně jako historický dům vytvořen pomocí železobetonového skeletu. Podzemní podlaží je z monolitického železobetonu. Stropní desky jsou vyneseny pomocí delta nosníků pro snížení tloušťky a eliminaci průvlaků. Ušetřený prostor je poté využit pro rozvody vzduchotechniky a, v případě šikmé desky nad kavárnou, také odpadu. Vnější plášť ze sklobetonových tvárnic je v každém podlaží posazen na stropní desce a jednotlivé stropní desky jsou poté zaizolovány a zakryty plechem pro odbourání tepelných mostů. Stropní desky jsou umístěny tak, aby opticky navazovaly na členění oken staré budovy a podrhávaly tak horizontalitu celého komplexu. Vnější plášť parteru je z izolačních trojskel pro získání potřebné transparentnosti.

POHLED Z ULICE ZÁMECKÁ - M 1:150

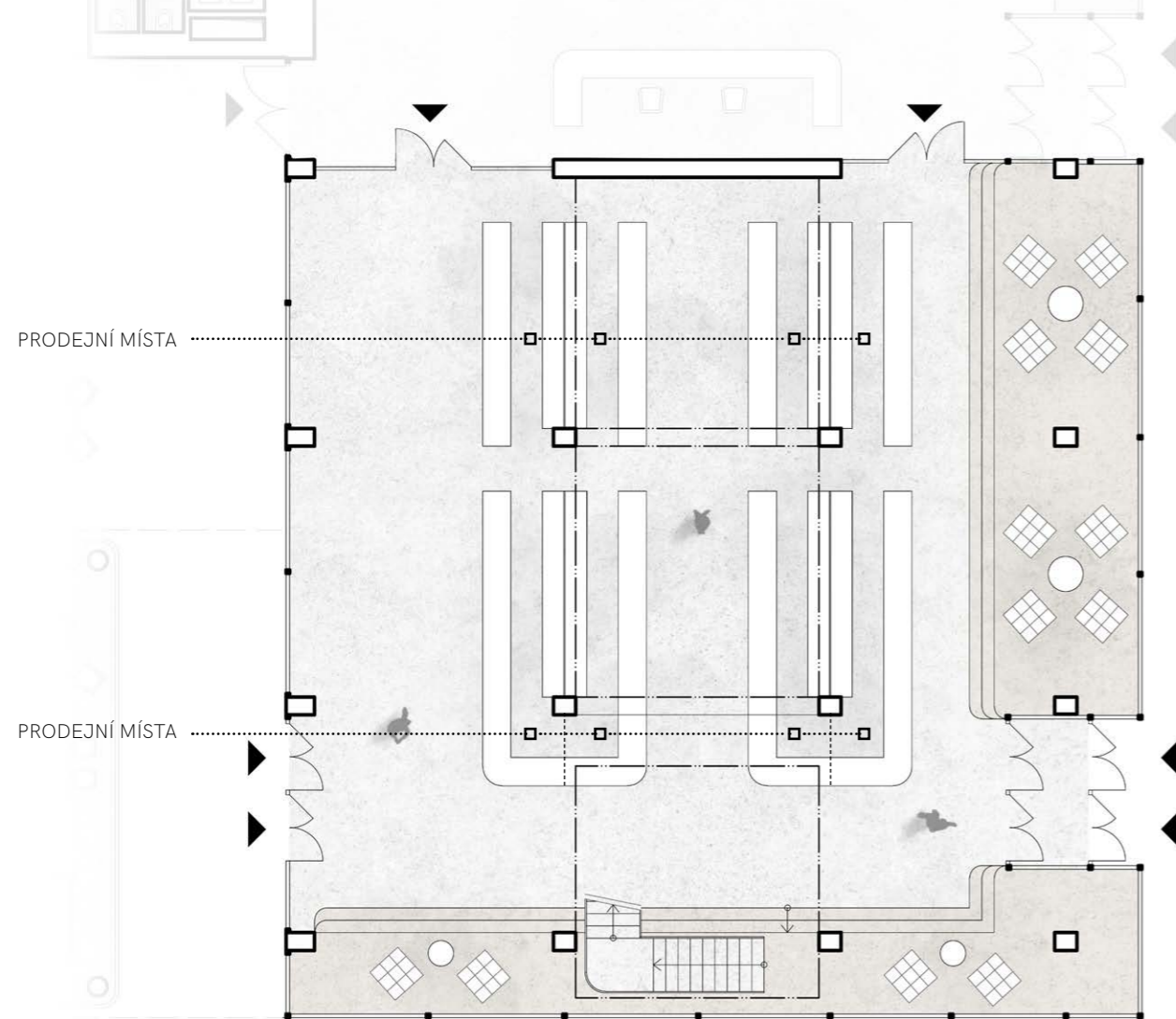
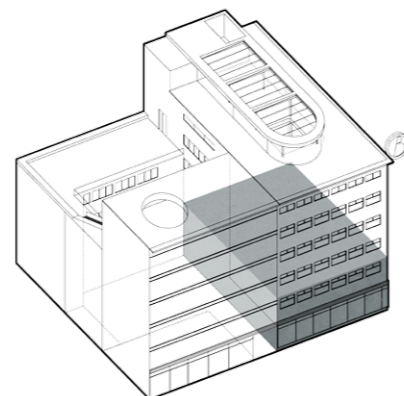
POHLED Z ULICE PUCHMAJEROVA - M 1:150

4.5.1 TRŽNICE

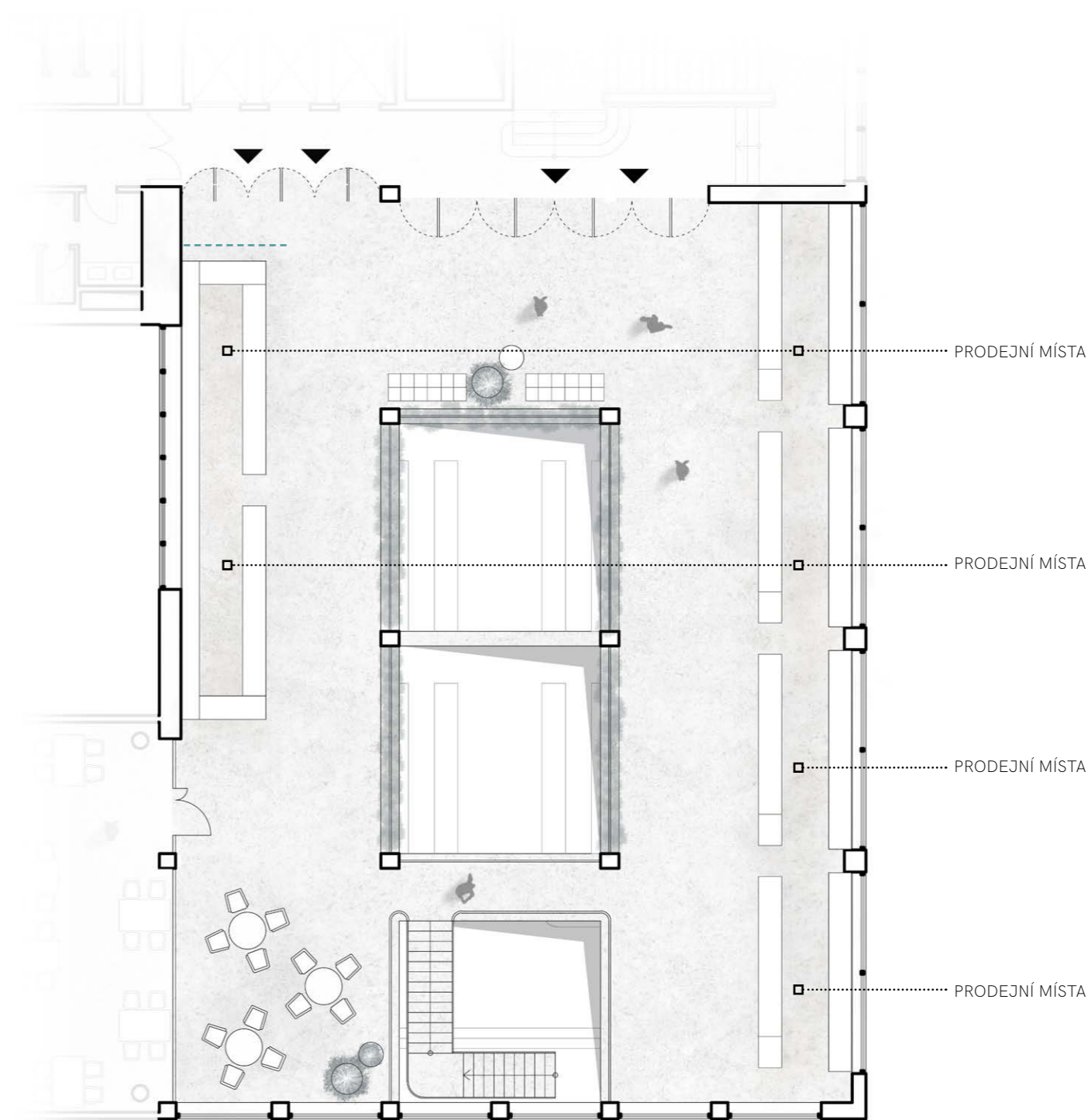
V prvních dvou podlažích historické budovy vzniká v reminiscenci na bývalou funkci objektu tržnice. Jedná se o prostor určený k prodeji luxusnějšího zboží po vzoru londýnského obchodního centra Harrods. Převzat je i princip prodeje ve formě pultového prodeje, kdy každá buňka může být jednotlivě pronajímána. Ke každé buňce patří skladovací prostor v suterénu budovy. Prostor může být zároveň cílen na mladé kreativní subjekty, které se živí výrobou a prodejem vlastního zboží. Většina z těchto mladých značek potřebuje prezentaci a zviditelnění, které jim tato adresa může poskytnout.

Prostor je přístupný z ulice Zámecká, průchodu do vnitrobloku a ze samotné recepce budovy. Zároveň je tržnice v druhém patře propojena s kavárnou. Skrze 3 odebraná pole stropních desek se interiér otevírá do druhého patra a přidává se tak tržnici další plocha, která s přízemím přímo komunikuje. Prostor se tak daří provzdušnit a dostat do interiéru více světla. Na "ochozech" jsou umístěny květináče s převislými květinami přinášející do návrhu element přírody. Mezi recepcí a tržnicí je umístěna jediná pevná stěna, rozdělující

PŮDORYS TRŽNICE - PŘÍZEMÍ M 1:150

jednotlivé prostory, na které je zavěšeno velké neonové logo písmene B. Materiálově je prostor řešen s odkazem na funkcionalistické interiéry třicátých let. Jsou zde užity dva druhy mramoru. Světlý na podlaze a prodejních pultech, tmavý poté na dělicí stěně s písmenem B. Původní výlohy jsou nově využity k posezení a odpočinku. Povrch těchto vyvýšených pódii tvoří evropský ořech. Sloupy i strop jsou zaomítány. Prodejní pulty jsou osvětleny zavěšenými kulatými svítidly z mléčného skla a současně jsou jednotlivě nasvíceny ledpásky pro lepší prezentaci zboží. V sádkartonovém pohledu ve druhém patře jsou umístěny zapuštěná bodová světla s černým rámečkem.

PŮDORYS TRŽNICE - 2NP M 1:150

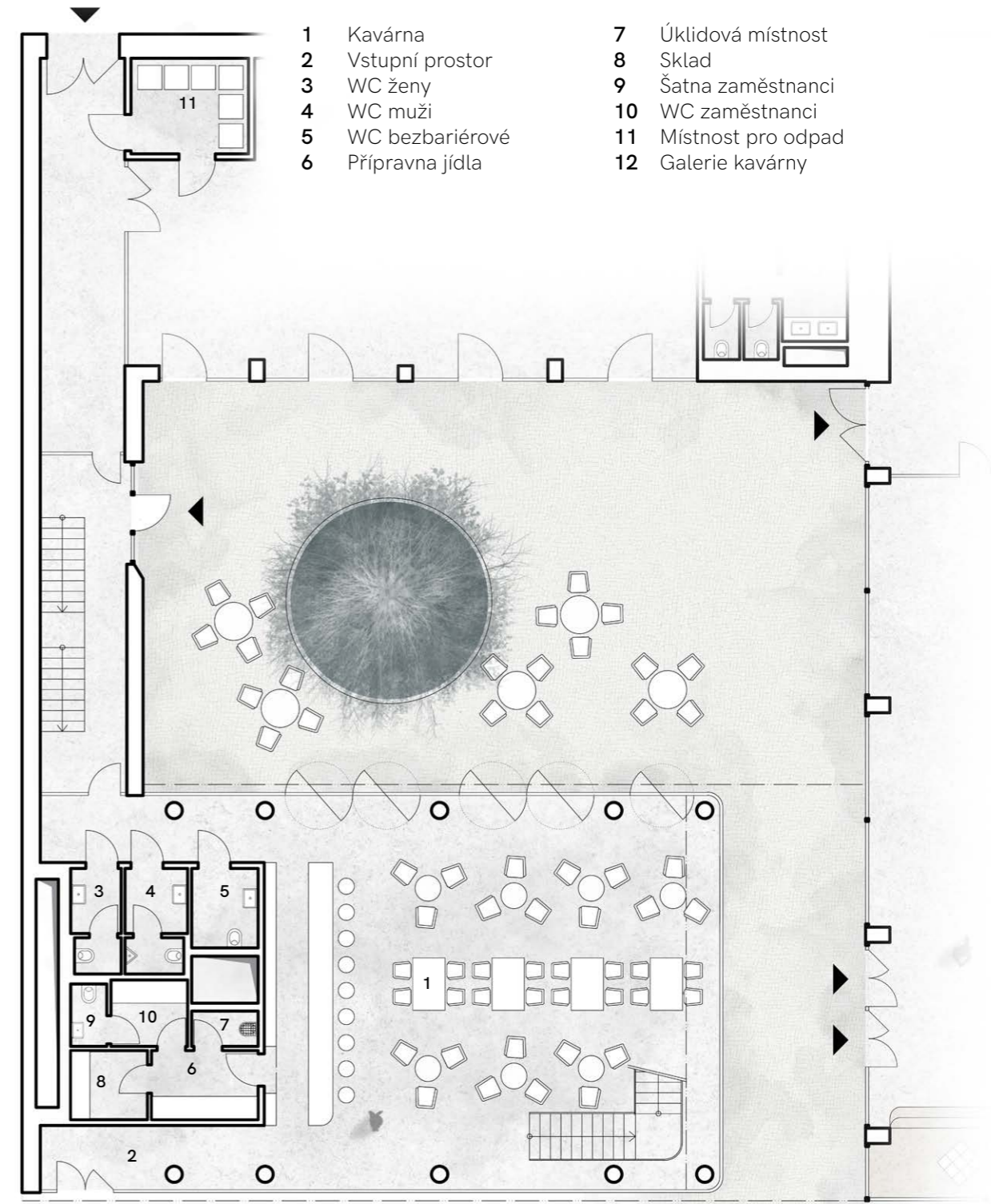
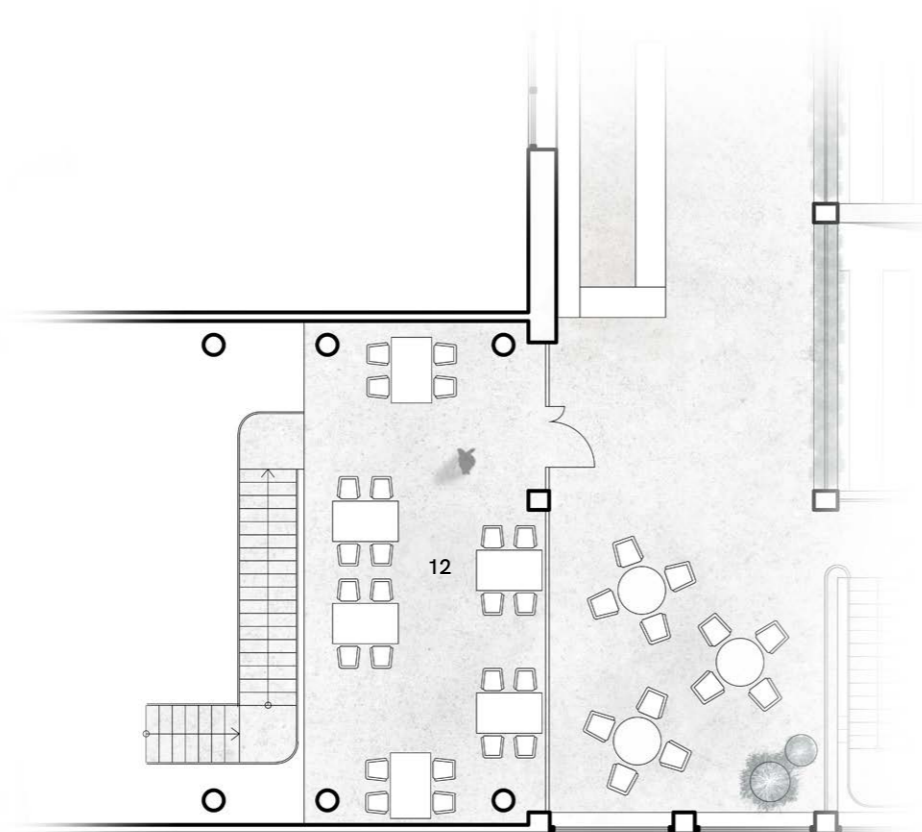
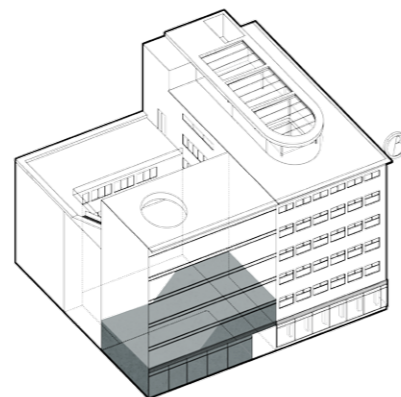

VIZUALIZACE - SCHODIŠŤOVÝ PROSTOR - 2NP

4.5.2 KAVÁRNA

Kavárna v přízemí nové budovy je dostupná zejména z ulice Puchmajerova, nicméně v rámci konceptu celé průchozí budovy je možné se do ni dostat jak z historické budovy A, tak z lobby v budově B. Kavárna je dvoupodlažní s šikmým stropem, který vytváří auditorium ve vyšším patře. Hlavní přínos bude mít kavárna zejména pro vnitroblok, kterému pomůže přilákat návštěvníky. Dvůr je kryt před přímým slunečním svitem masou budovy, tudíž v létě poskytne velmi příjemné prostředí. Přes vnitroblok je možné se dostat jak do tržnice, tak na hlavní recepci a pak dále do budovy. V případě konání vernisáží či jiných akcí v lobby komplexu je možné vnitroblok s místností propojit. Středobodem nově vzniklého prostoru bude vzrostlý strom. Povrch vnitrobloku bude z betonových panelů, jakožto materiálu, který je velmi dobře pochozí a umožňuje provoz dalších aktivit jako je jízda na kolečkových bruslích nebo na skateboardu.

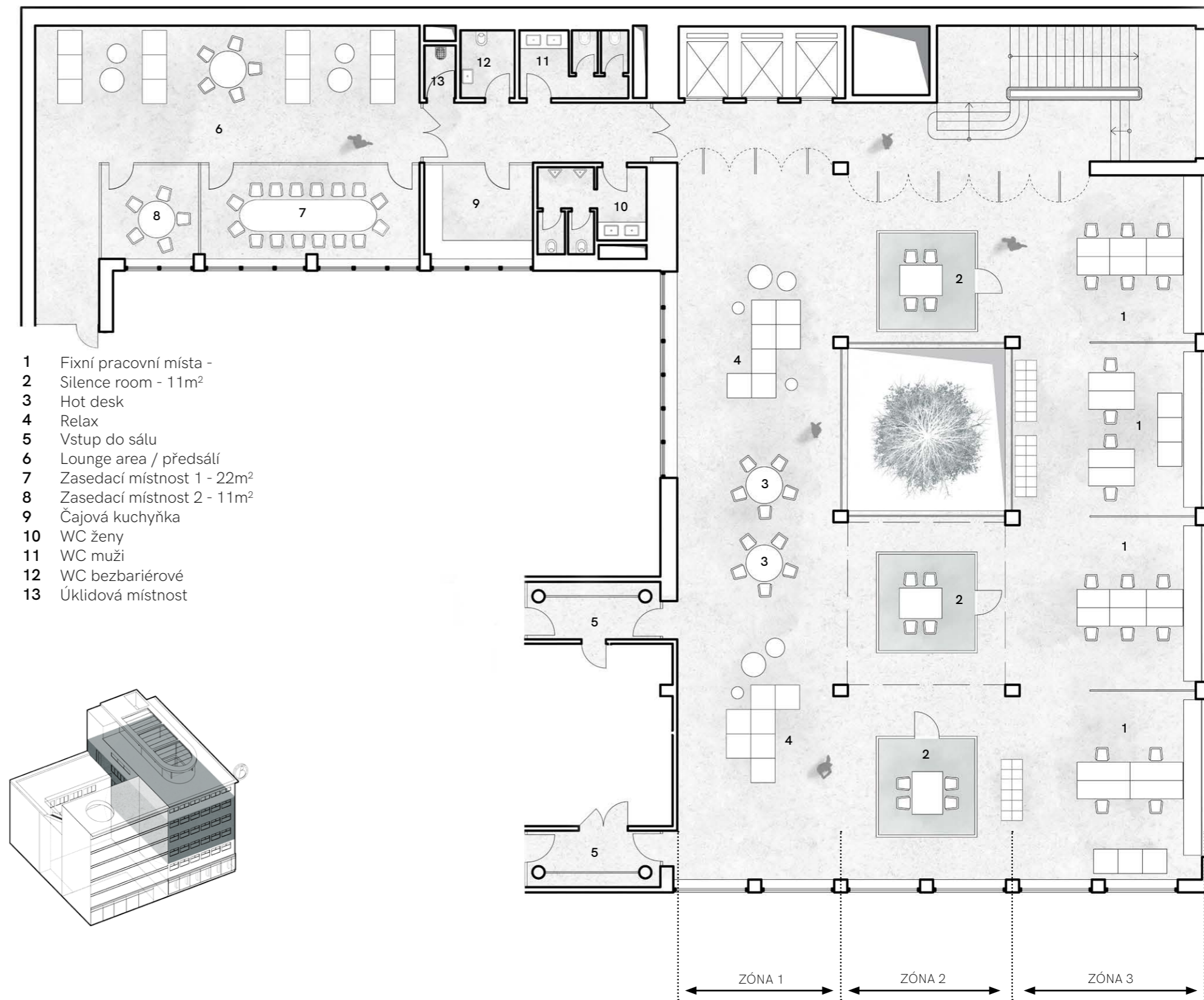

♻️ PŮDORYS KAVÁRNY - PŘÍZEMÍ M 1:150

4.5.3 COWORKINGOVÉ CENTRUM

2., 3. a 5. patro komplexu patří hlavní náplni, a to coworkingovému centru. Hlavní část tohoto funkčního celku se nachází v historické budově A. Pomocí odstraněného pole v každém podlaží je zde vytvořena možnost komunikovat mezi jednotlivými patry. Prostor se stává opět vzdušnější a celé coworkingové centrum pro příchozího pochopitelnější. Orientaci potom podporuje fakt, že stropní pole nejsou odebrána nad sebou, ale v různých pozicích. Každé podlaží proto získává vlastní prostorovou identitu. Druhá část coworkingové centra se nachází v budově B, kde je vytvořen společný prostor pro práci v podobě hotdesků, popřípadě pro intimnější jednání s klientem. V případě konání akcí ve velkých sálech slouží tento prostor jako předsálí, ze kterého se skrze spojovací část dostanou návštěvníci do sálu. Přilehlá čajová kuchyňka, s možností otevření do tohoto prostoru, se poté může rázem stát prostorem pro malé občerstvení. Do společenských sálů je možnost vstoupit také z prostoru coworking. Fluktulaci lidí skrze coworking řeší rozdělení prostoru v budově A na 3 pásma, které tento rušivý prvek eliminuje. Pásmo navazující na výtahy bude bezpochyby sloužit hlavně pro lidi příchozí k sálům. Z tohoto důvodu je zde umístěn zejména mobiliář ve formě sedaček a hotdesk pracovních míst. Střední pásmo tvoří Silence roomy tvořené prosklenými buňkami, které umožní, kromě zmiňovaného odclonění ruchu, také místo pro klidné telefonování, popřípadě nerušené schůzky s klientem. Poslední zóna patří práci ve formě fixních pracovních míst. Jedná se o 4 buňky od sebe navzájem oddělené skleněnými příčkami, které vytvoří pocit větší intimity a umožní od sebe rozdělit pracovní skupiny. Při počtu 36 zaměstnanců na podlaží vychází 9m² na jednotlivce. Dle potřeby je možné místo pronajímat pro jeden tým, popřípadě poskládat z jednotlivých na sebe nezávislých uživatelů. Materiálově je prostor řešen velice čistě za použití bílého leštěného mramoru, černé oceli a skla. Stěna sousedící s přednáškovým sálem je z pohledového betonu pro zvýraznění přechodu starého a nového. V návrhu je opět kladen důraz na přítomnost přírodních prvků. Příkladem je rostlý strom v 1. podlaží coworkingu.

CO-WORKINGOVÉ CENTRUM - 4NP M 1:150

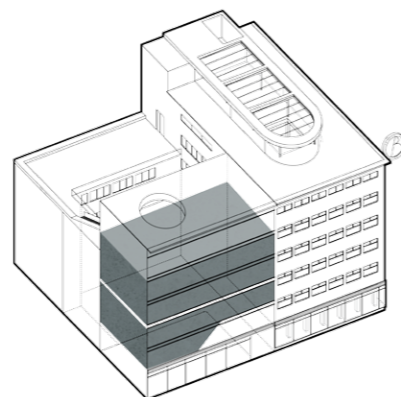
VIZUALIZACE - COWORKINGOVÉ CENTRUM

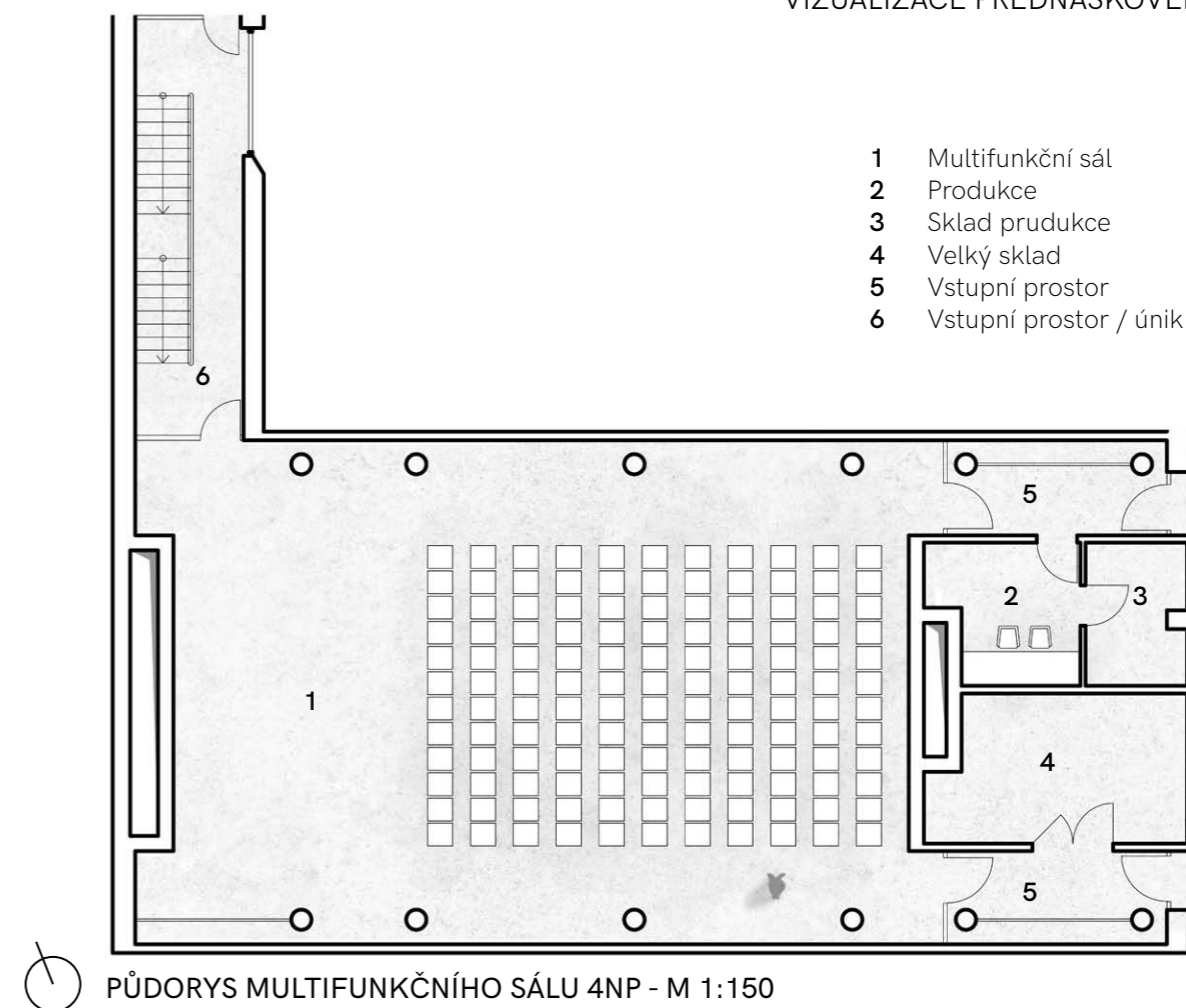
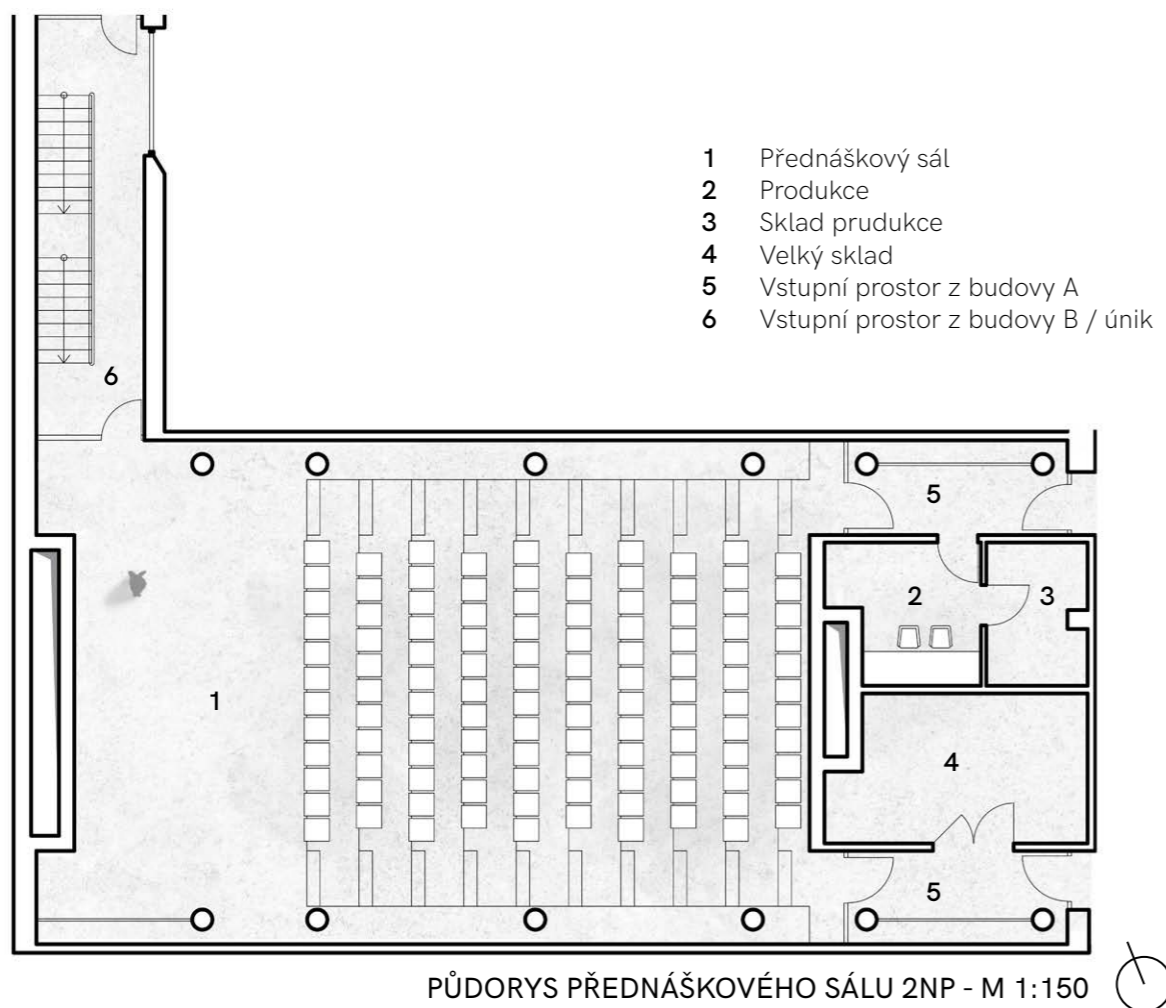

4.5.4 PŘEDNÁŠKOVÝ A MULTIFUNKČNÍ SÁL

Přednáškový a multifunkční sál reagují na nedostatek prostoru tohoto druhu uvnitř Moravské Ostravy. Je to ideální místo pro konání konferencí a přednášek. Vrchní multifunkční sál může sloužit také pro tanec. Vnitřní prostor sálů je z obou stran definován sklobetonovými tvárnicemi, které vytvářejí na vnitřních površích nezaměnitelnou světelnou hru, díky lomu světla o nerovný povrch skel. Tato vlastnost sklobetonu dodává vnitřnímu prostoru unikátní charakter. V případě, že je však tento světelný element nežádoucí, je možné tyto prosklené plochy zatáhnout pomocí velkých, elektricky poháněných, zatemňovacích závěsů. Součástí každého ze sálů je potřebné zázemí. Jedná se o produkci s vlastním skladem a také sklad, který slouží zejména u multifunkčního sálu, k možnému uschování židlí a jiného mobiliáře.

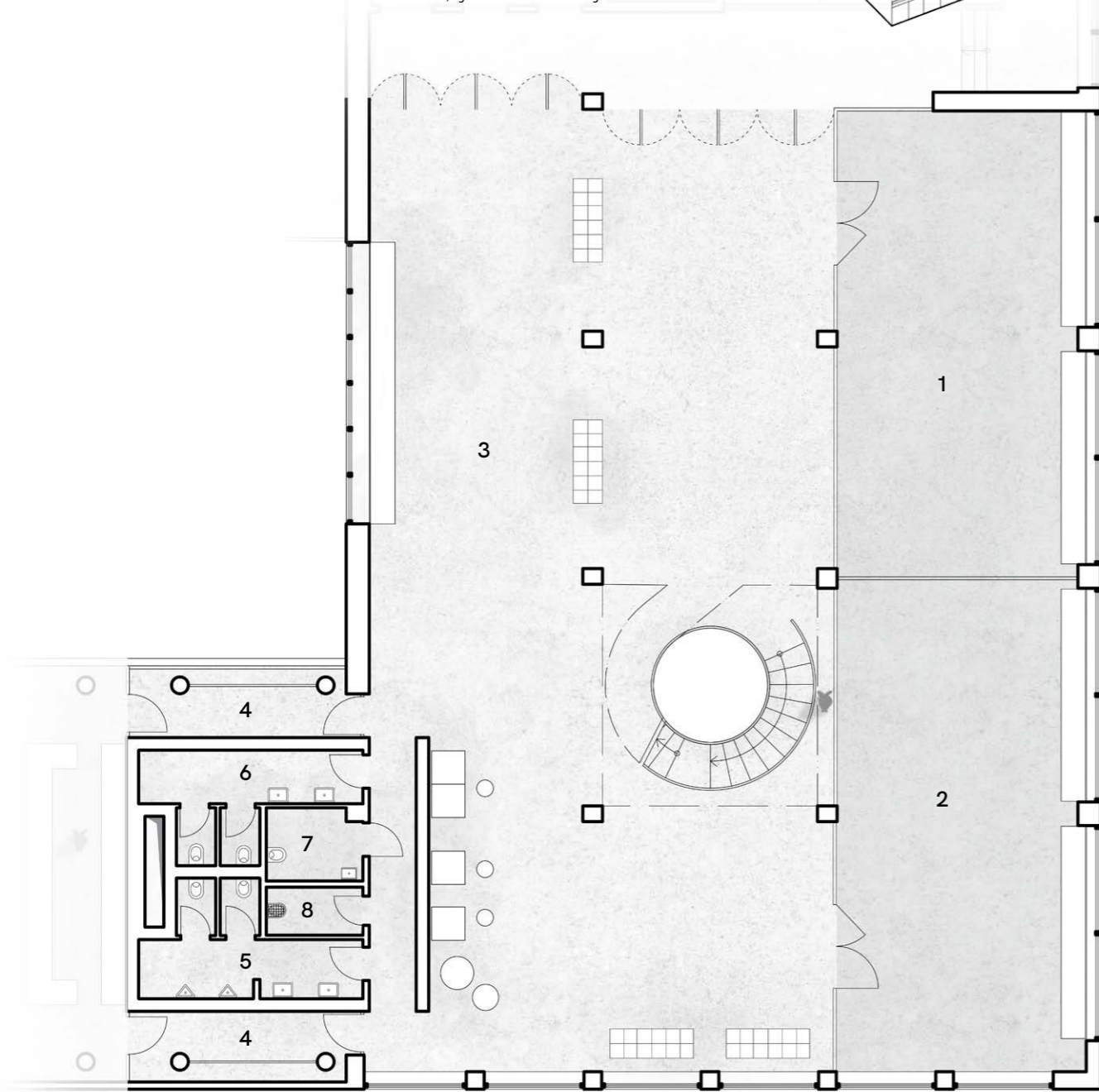
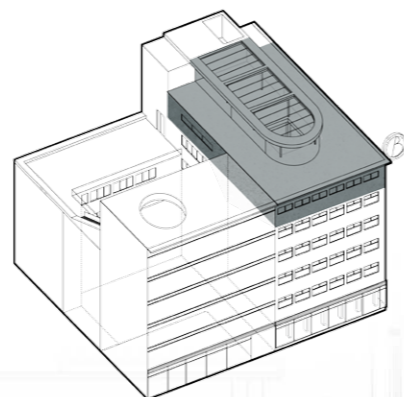
VIZUALIZACE PŘEDNÁŠKOVÉHO SÁLU

4.5.6 RELAXAČNÍ A VOLNOČASOVÁ ZÓNA

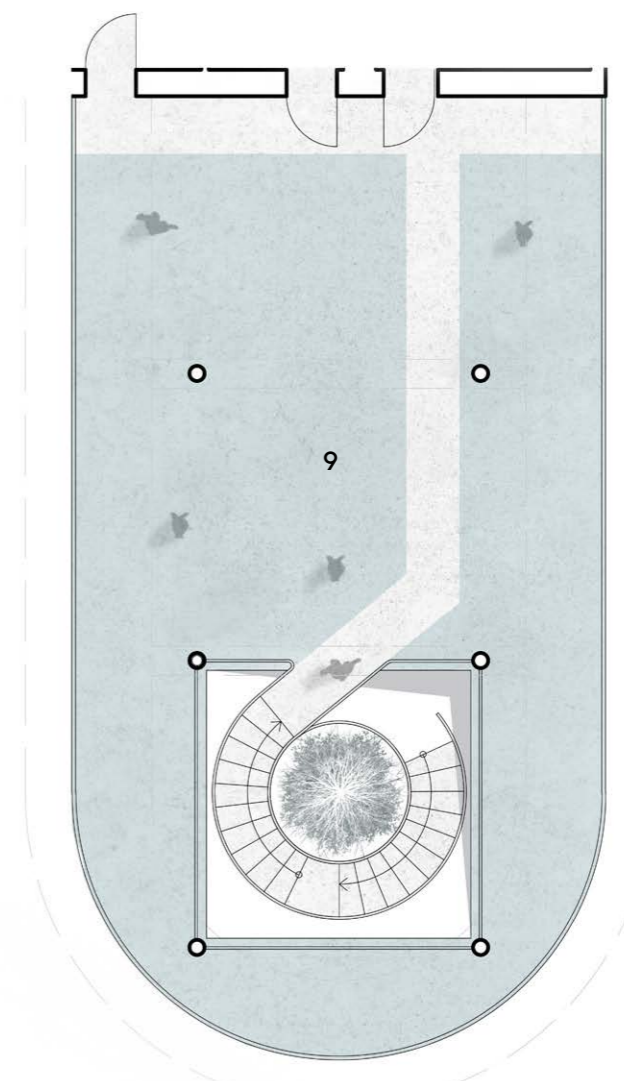
Vrchní podlaží a nová nadstavba budovy slouží jako volnočasová zóna především pro co-workingové centrum, ale také pro externí návštěvníky. V 5. patře se na jihovýchodní stěně nachází dvojice sálů určených pro lekce jógy či tance. Na protější stěně je poté volný prostor určený pro odpočinek i aktivní odpočinek od práce. Je zde možnost lehkého protáhnutí na základních cvičebních strojích a pomocí činek. Pro ostatní je zde série lenošek pro dobytí energie k další práci. Pomocí dominantního točitého schodiště, které je umístěno na osu místnosti, je možné dojít do zimního

🕒 PŮDORYS VOLNOČASOVÉ ZÓNY 6NP - M 1:150

parku. Tento prostor je unikátní tím, že povrch tvoří udržovaný trávník. Ten slouží k meditaci a odpočinku nebo pro piknik. Lehká prosklená konstrukce zprostředkovává možnost vychutnávat si výhledu na ostravskou střešní krajinu a baziliku i v zimním období. V letních měsících je naopak pomocí stínících prvků venkovní rolet střechy a vzduchotechniky vytvořeno přijatelné klima.

- 1 Malý sál 1 - 65m²
- 2 Malý sál 2 - 68m²
- 3 Odpočinková / posilovací plocha
- 4 Vchod na terasu
- 5 WC muži
- 6 WC ženy
- 7 WC bezbariérové
- 8 Úklidová místnost
- 9 Zimní park

🕒 PŮDORYS ZIMNÍHO PARKU 7NP - M 1:150

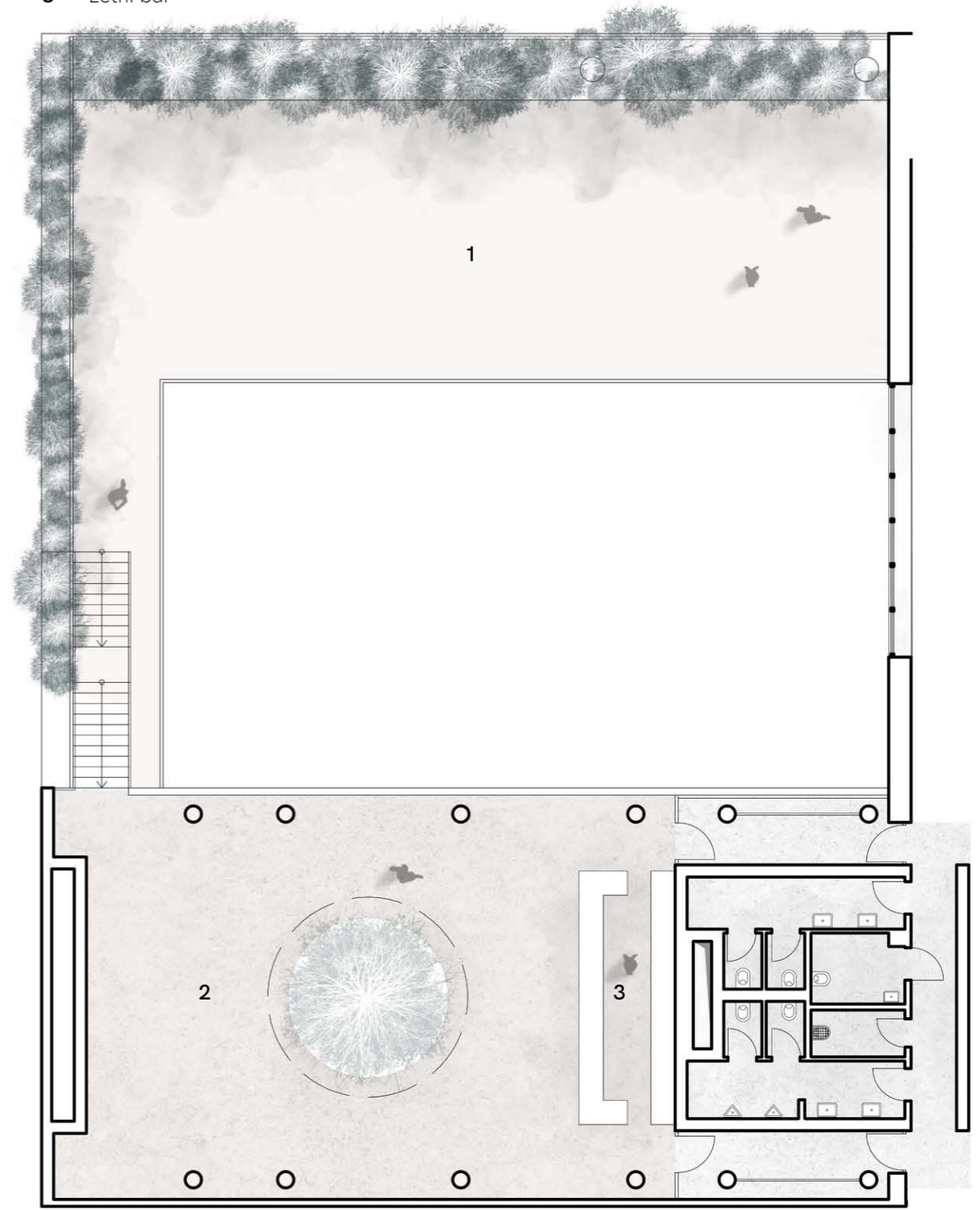
VIZUALIZACE - VOLNOČASOVÁ ZÓNA

4.5.7 TERASY

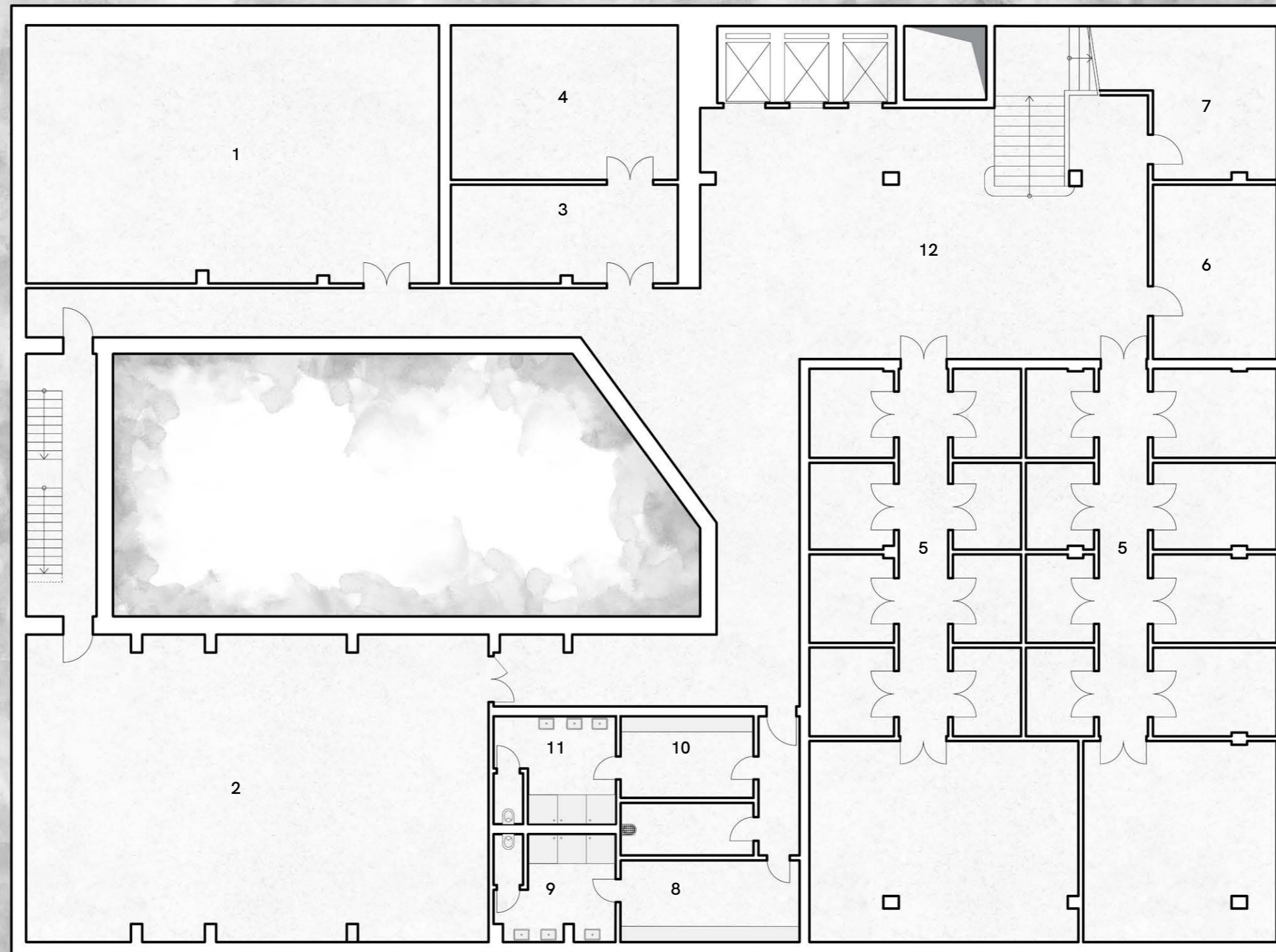
Původní terasa na střeše historické budovy B je nyní podpořena symetrickou plochou pod střechou nové budovy, která nabízí pohodu krytého vnějšího prostředí. Terasy jsou vzájemně propojeny schodištěm nad spojovací částí. Původní terasa je lemována záhonem se vzrostlými travinami a dřevinami z důvodu zadržení vlhkosti a podpoření principu uzavřenosti i na těchto exteriérových plochách. Vrchní terasa, která přímo navazuje na vnitřní prostor volnočasové zóny, nabízí zázemí pro provoz letního dočasného baru u příležitosti konání akcí nejrůznějšího druhu.

- 1 Terasa na budově B
- 2 Terasa na nové budově
- 3 Letní bar

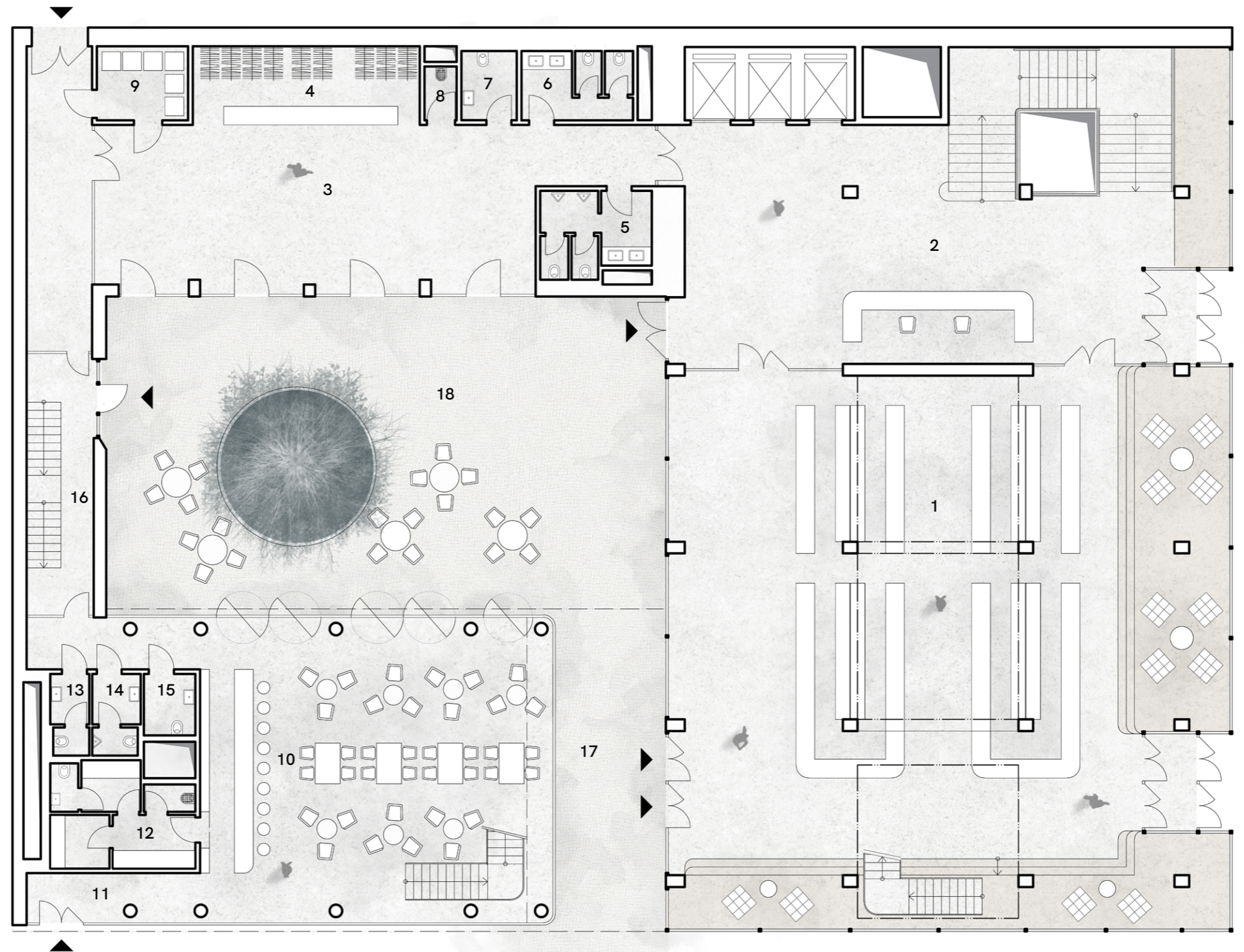

TERASY - 5NP, 6NP - M 1:150

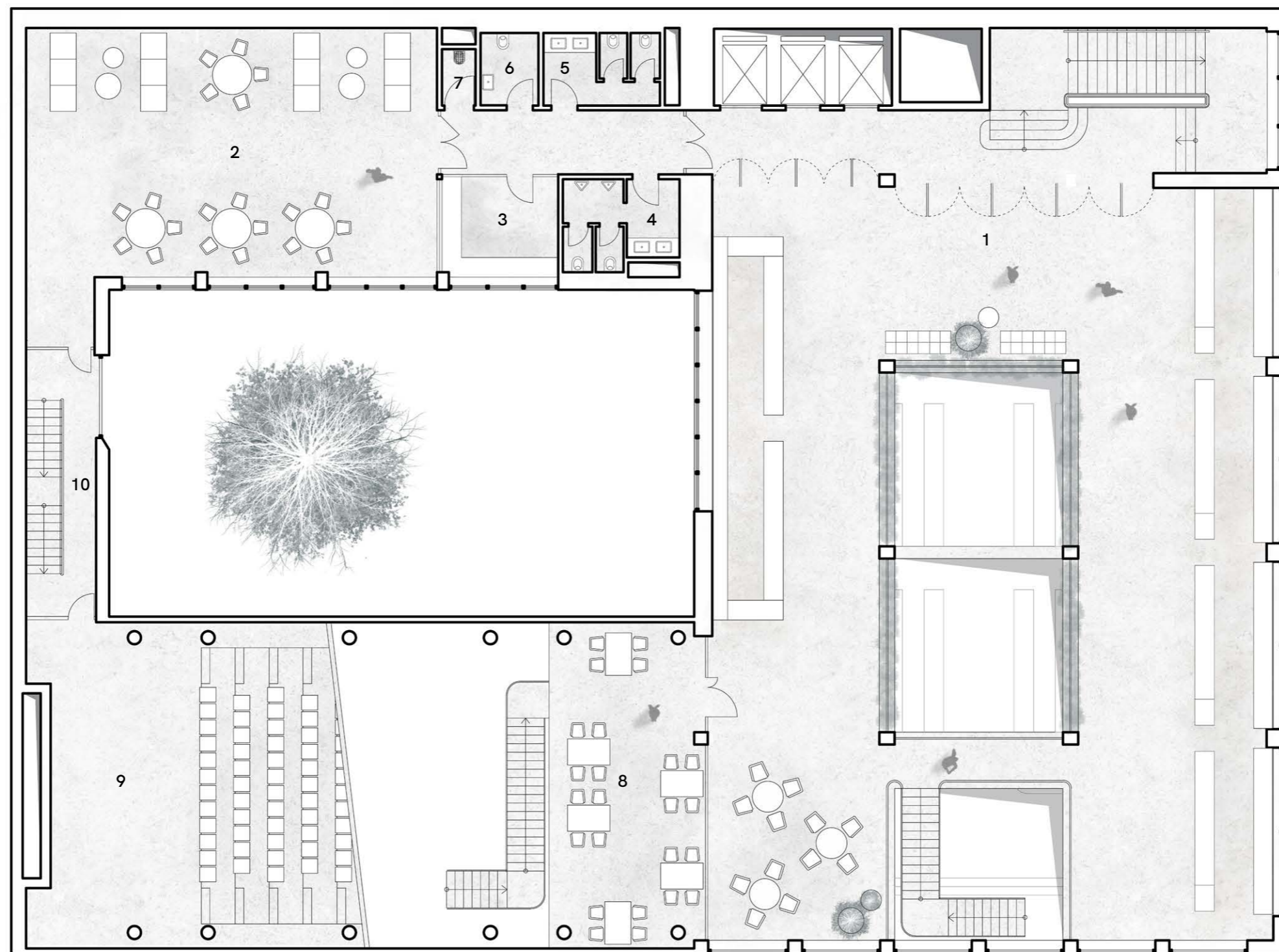
4.6 VÝKRESOVÁ DOKUMENTACE

- 1 Teplovodní výměník
- 2 Strojovna vzduchotechniky
- 3 Místnost pro odpad
- 4 Nádrž pro sprinklery
- 5 Sklady
- 6 Úžběářská místnost
- 7 Rozvaděče

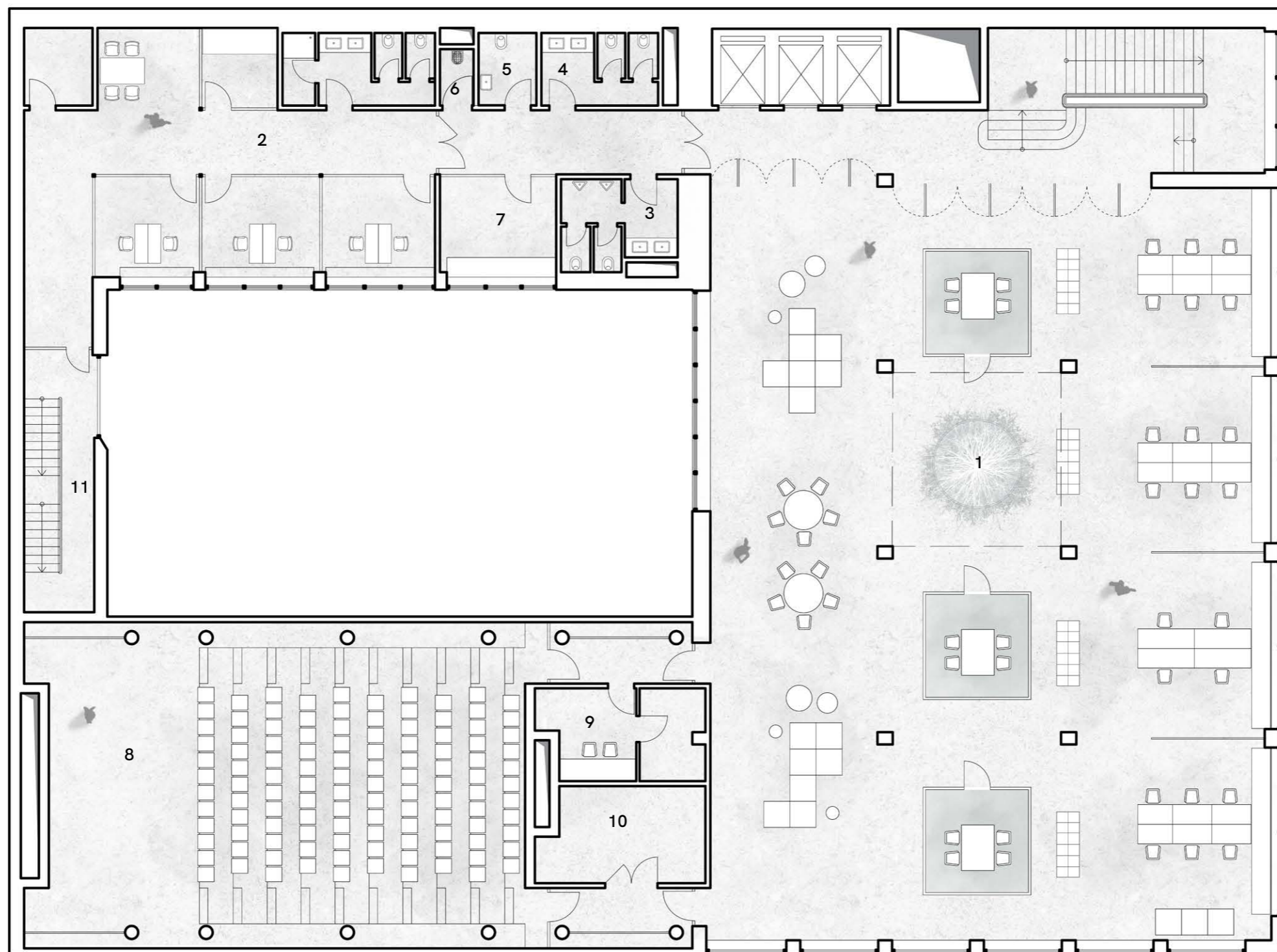

- 1 Tržnice
- 2 Recepce
- 3 Lobby
- 4 Šatna
- 5 WC ženy
- 6 WC muži
- 7 WC bezbariérové
- 8 Úklidová místnost
- 9 Odpad
- 10 Kavárna
- 11 Vstupní prostor
- 12 Zázemí kavárny
- 13 WC ženy
- 14 WC muži
- 15 WC bezbariérové
- 16 Únikové schodiště
- 17 Průchod
- 18 Vnitroblok

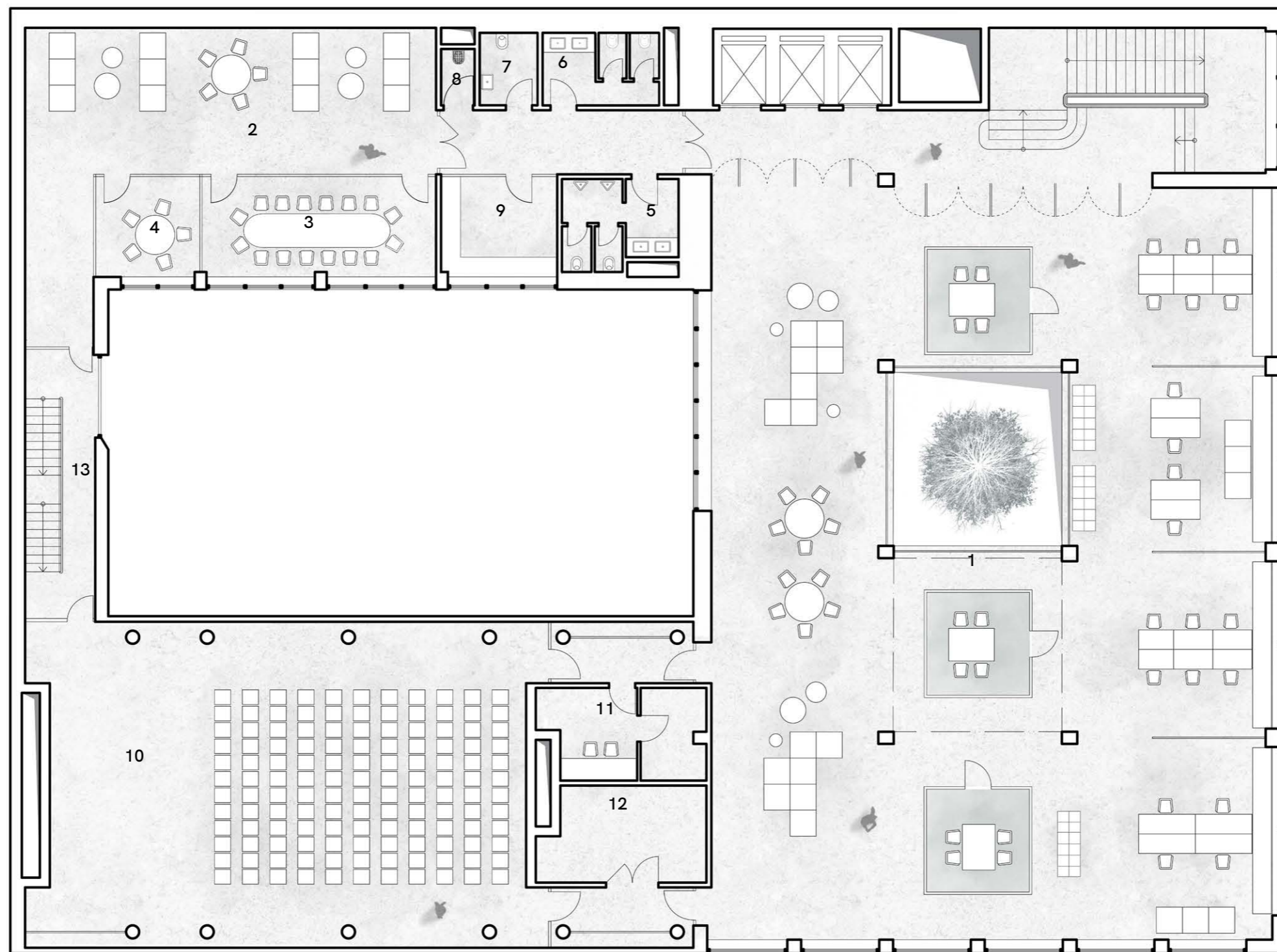
- 1 Tržnice
- 2 Lounge / předsálí
- 3 Kuchyňka
- 4 WC ženy
- 5 WC muži
- 6 WC bezbariérové
- 7 Úklidová místnost
- 8 Galerie kavárny
- 9 Přednáškový sál
- 10 Únikové schodiště / vstup

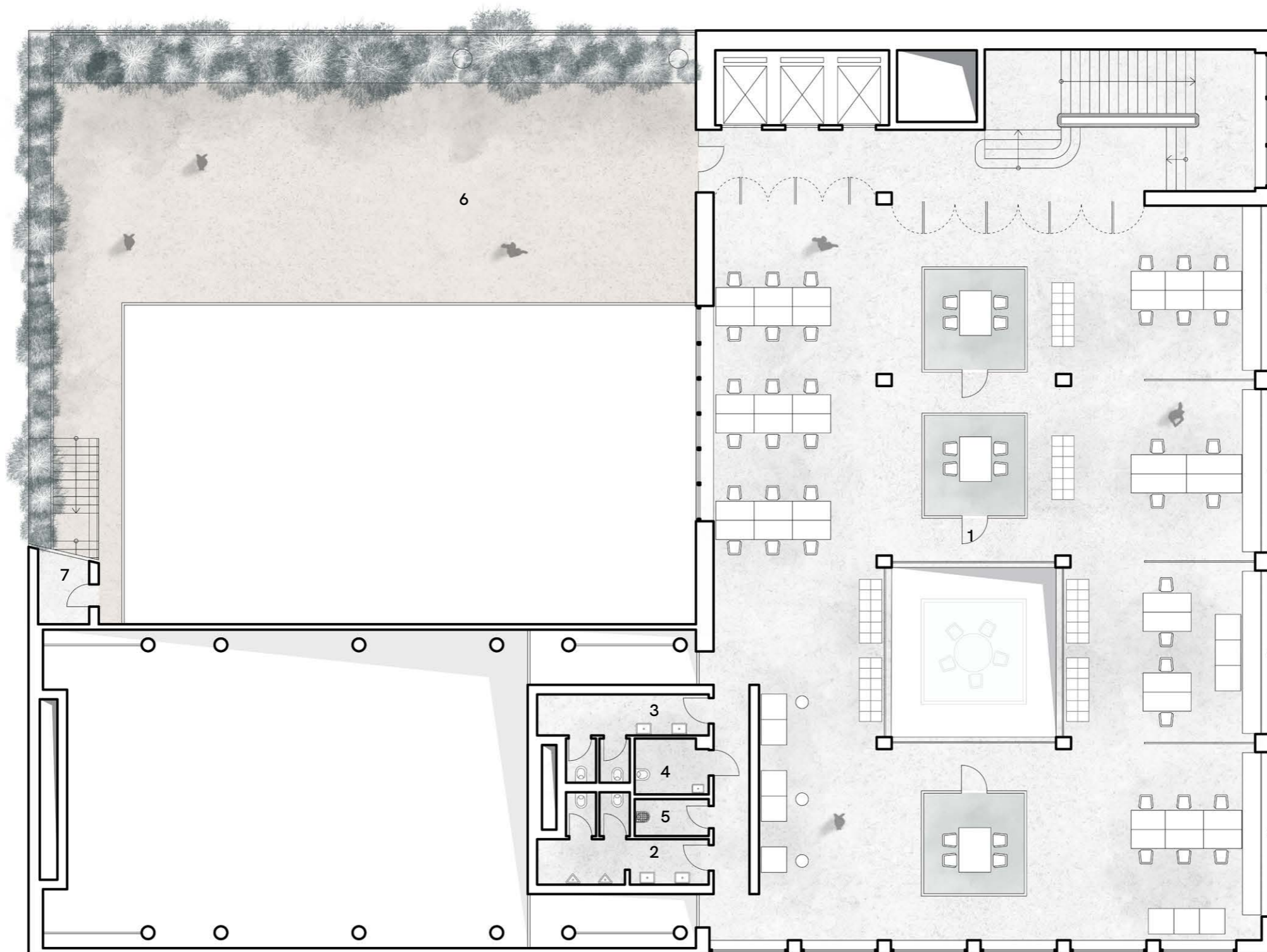
- 1 Co-working
- 2 Administrativní zázemí provozu
- 3 WC ženy
- 4 WC muži
- 5 WC bezbariérové
- 6 Úklidová místnost
- 7 Čajová kuchyňka
- 8 Přednáškový sál
- 9 Produkce sálu
- 10 Sklad sálu
- 11 Únikové schodiště

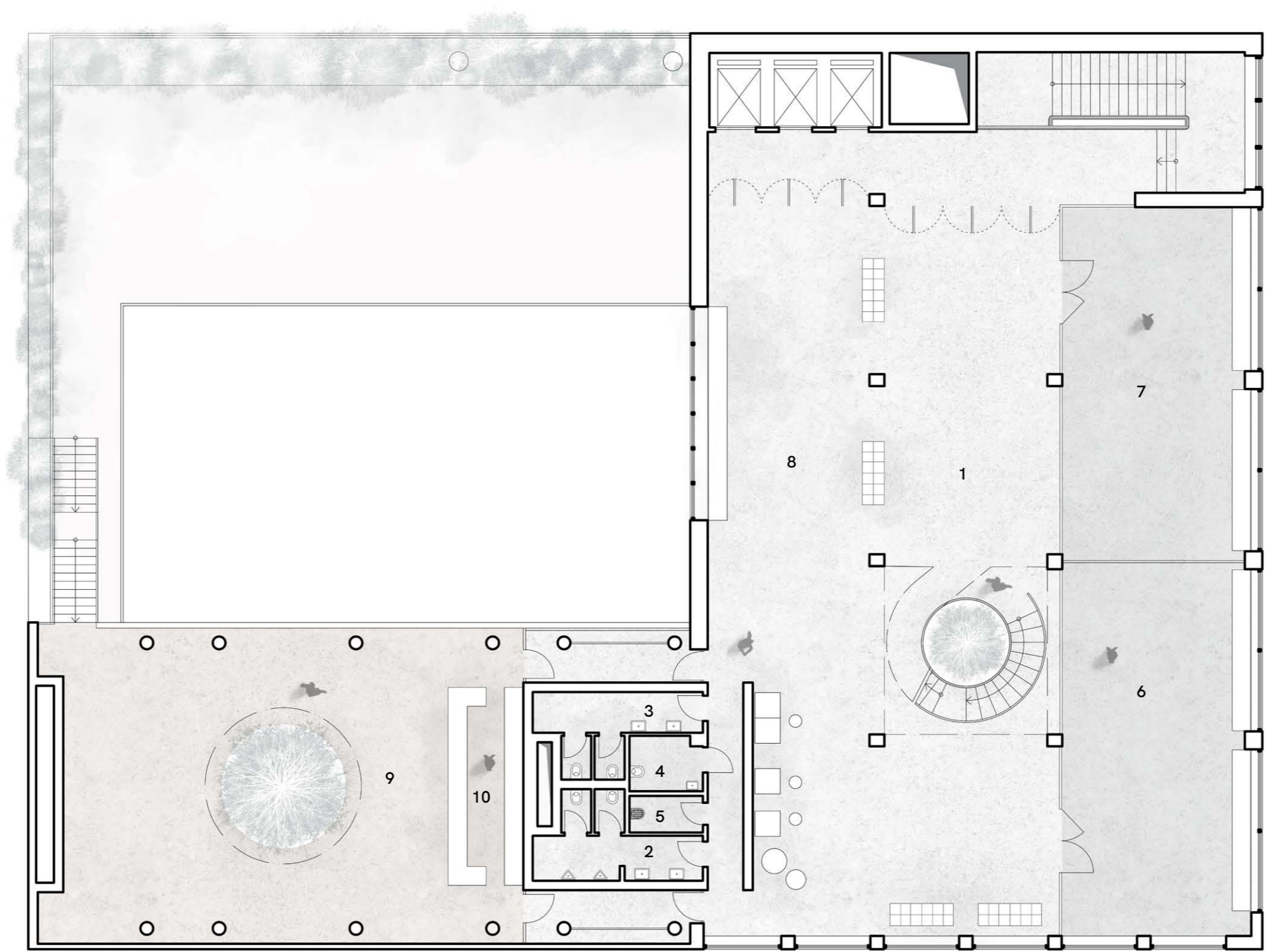
- 1 Co-working
- 2 Lounge / předsálí
- 3 Zasedací místnost 1
- 4 Zasedací místnost 2
- 5 WC ženy
- 6 WC muži
- 7 WC bezbariérové
- 8 Úklidová místnost
- 9 Čajová kuchyňka
- 10 Multifunkční sál
- 11 Produkce sálu
- 12 Sklad sálu
- 13 Únikové schodiště /vstup

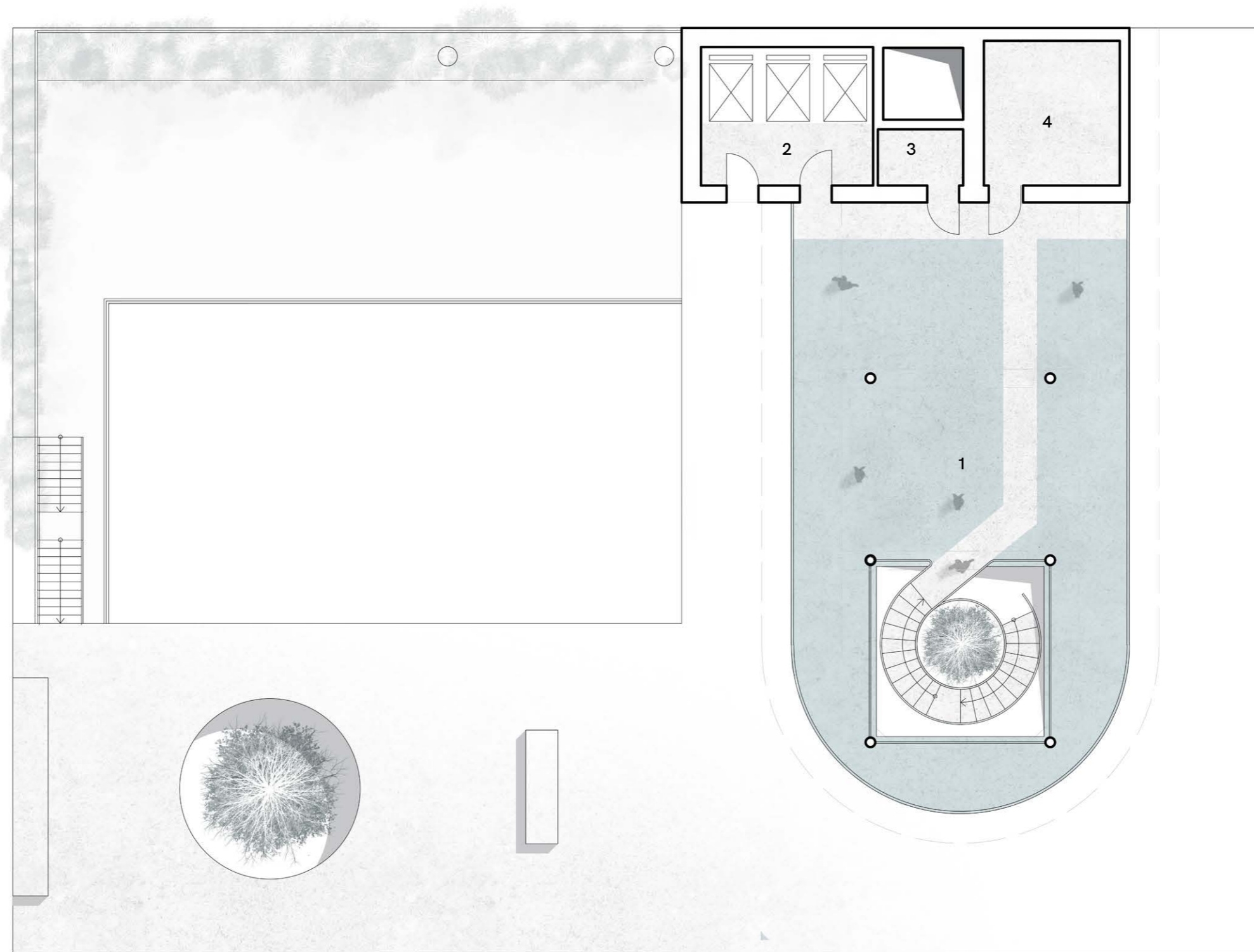

- 1 Co-working
- 2 WC muži
- 3 WC ženy
- 4 WC bezbariérové
- 5 Úklidová místnost
- 6 Terasa
- 7 Venkovní sklad

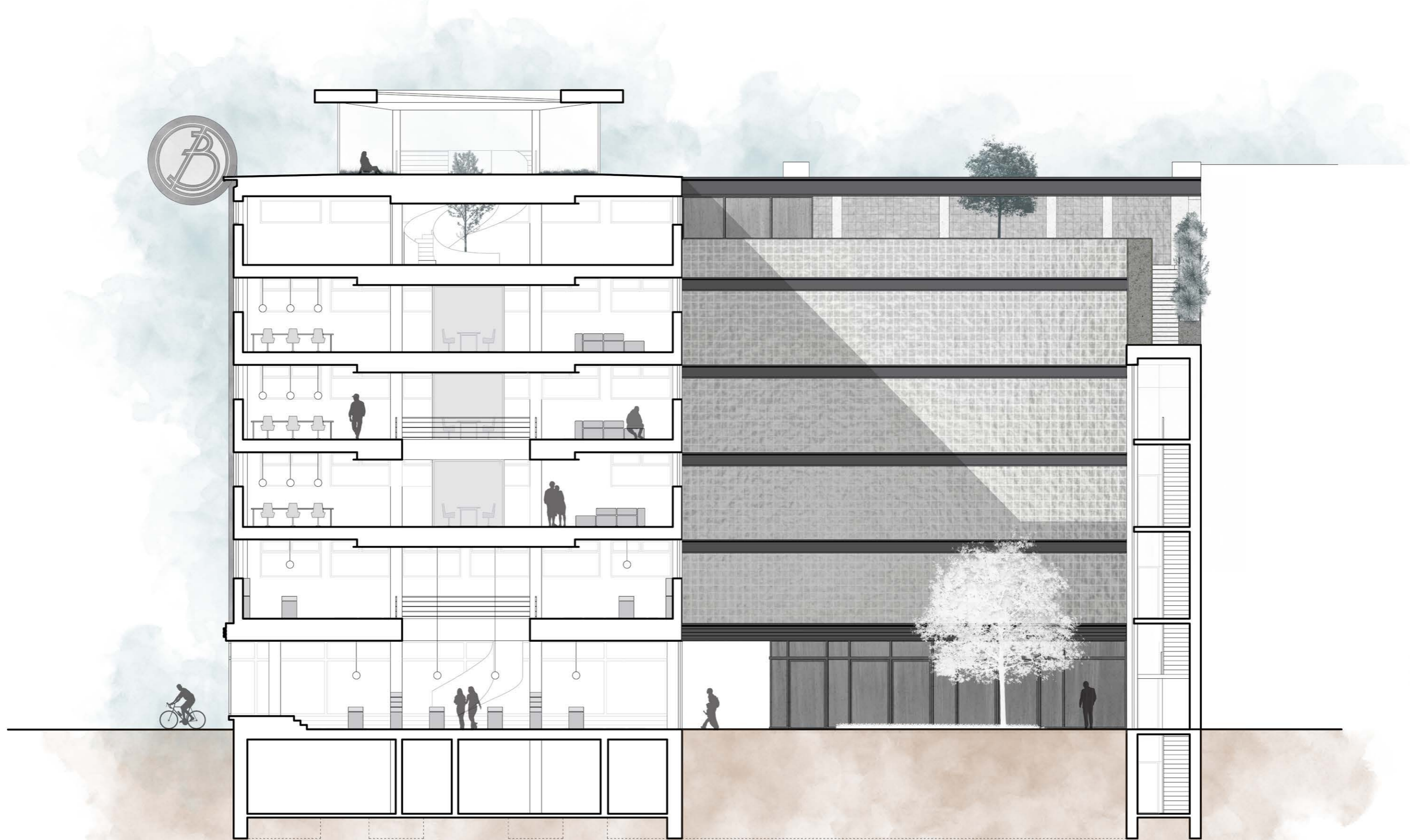

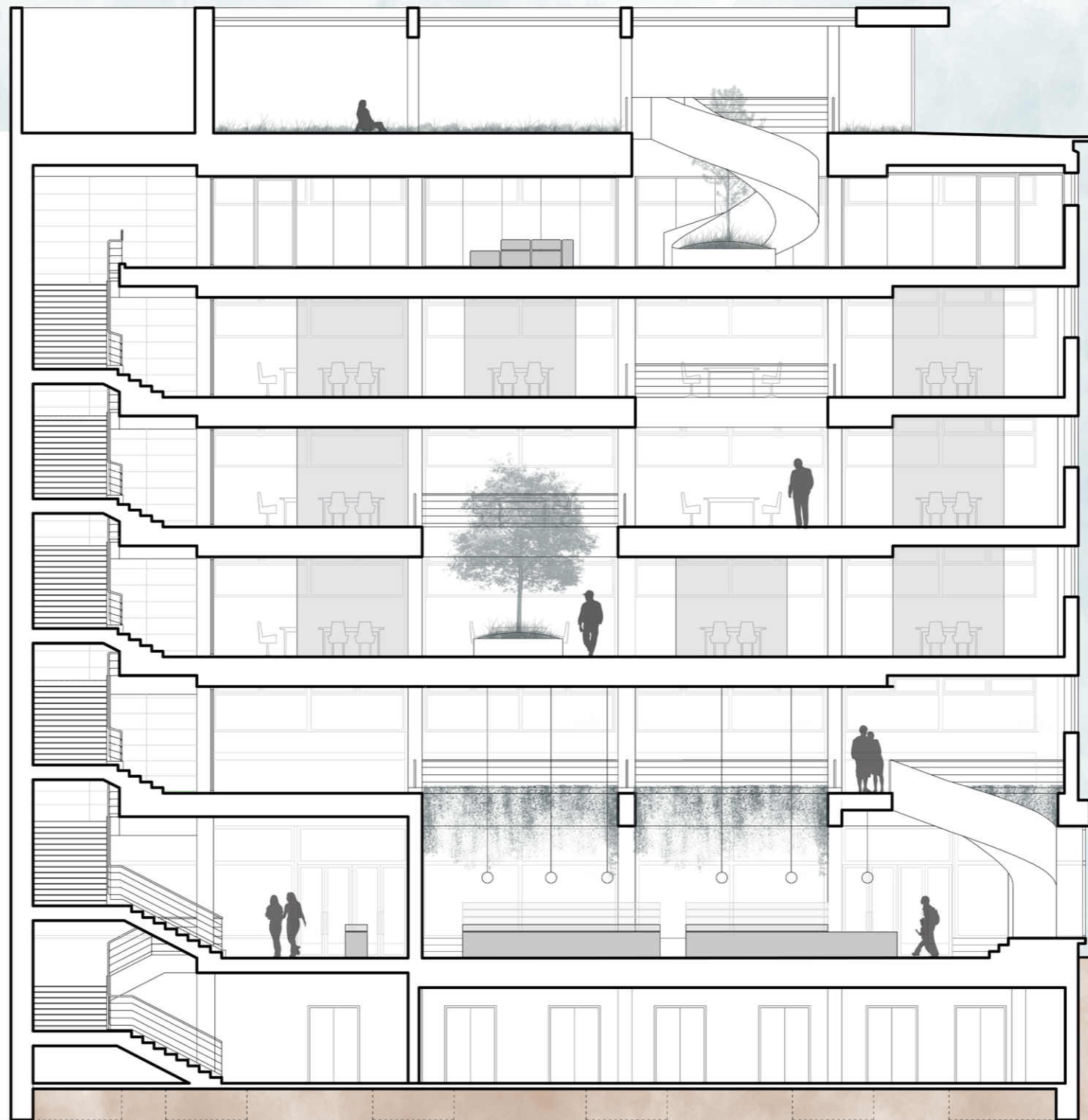
- 1 Volnočasová zóna
- 2 WC ženy
- 3 WC muži
- 4 WC bezbariérové
- 5 Úklidová místnost
- 6 Malý sál 1
- 7 Malý sál 2
- 8 Relaxační / posilovací část
- 9 Krytá terasa
- 10 Letní bar

- 1 Zimní park
- 2 Sklad
- 3 Prostor pro VRV jednotky

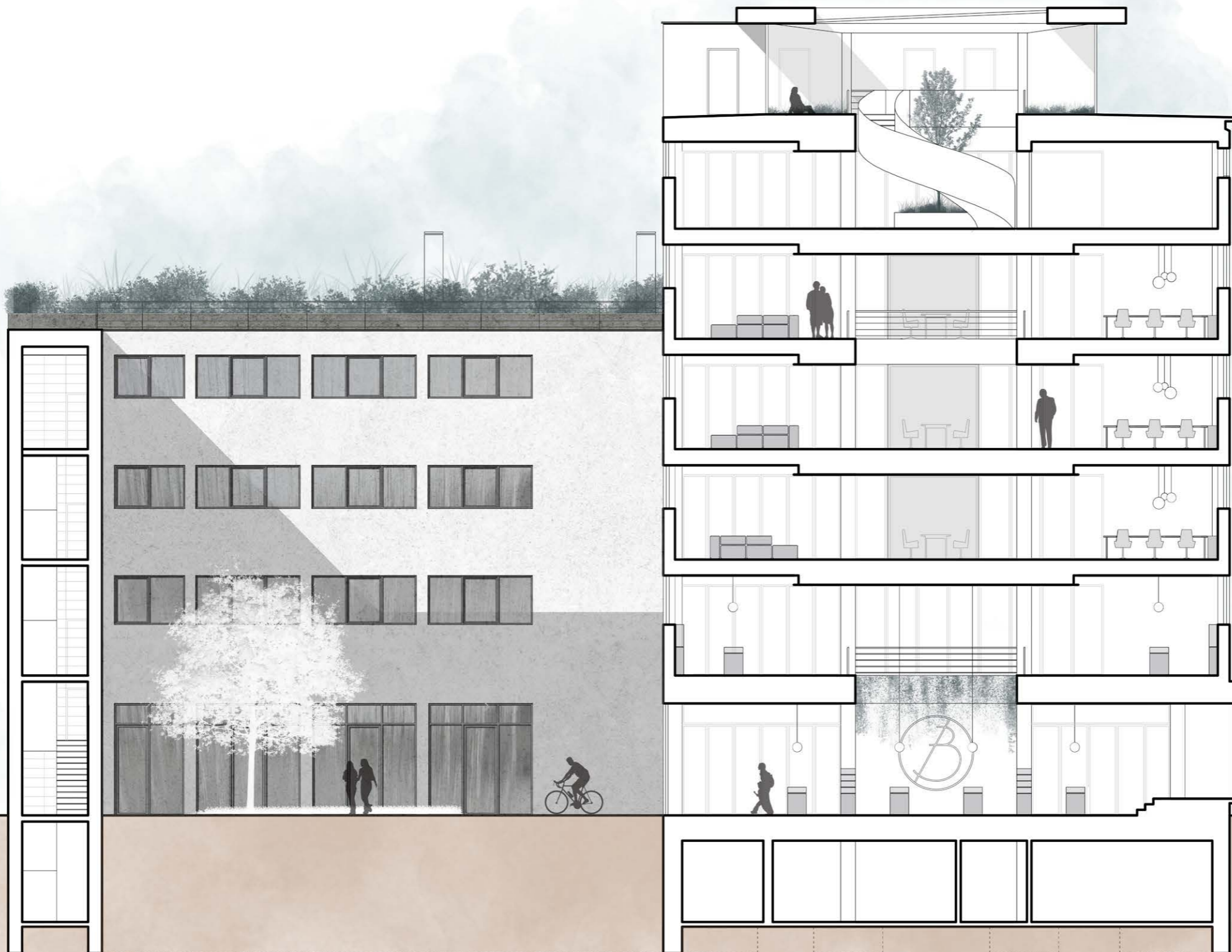

ŘEZ A-A' M 1:150

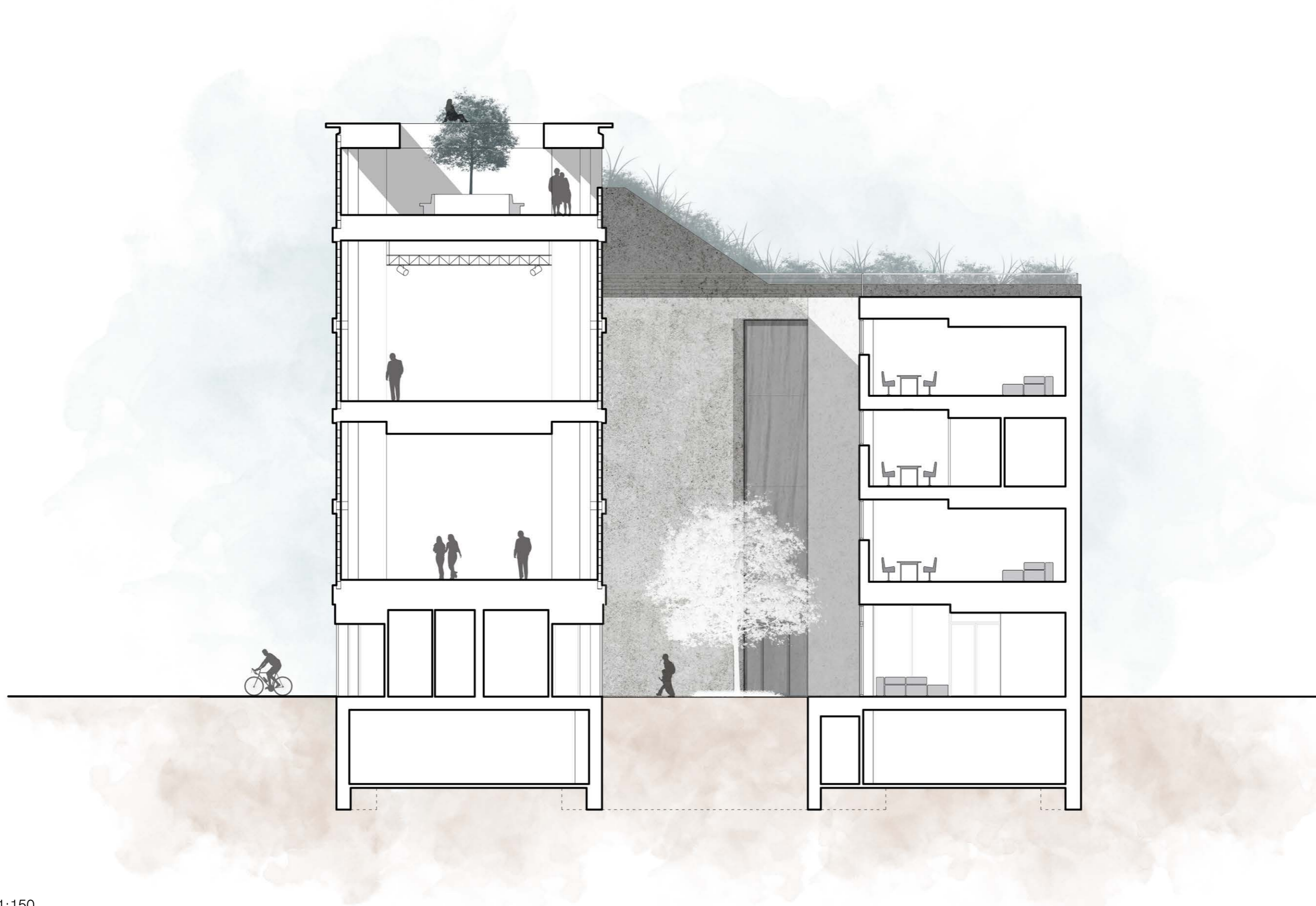

ŘEZ B-B' M 1:150

4.6.2 ŘEZ C-C'

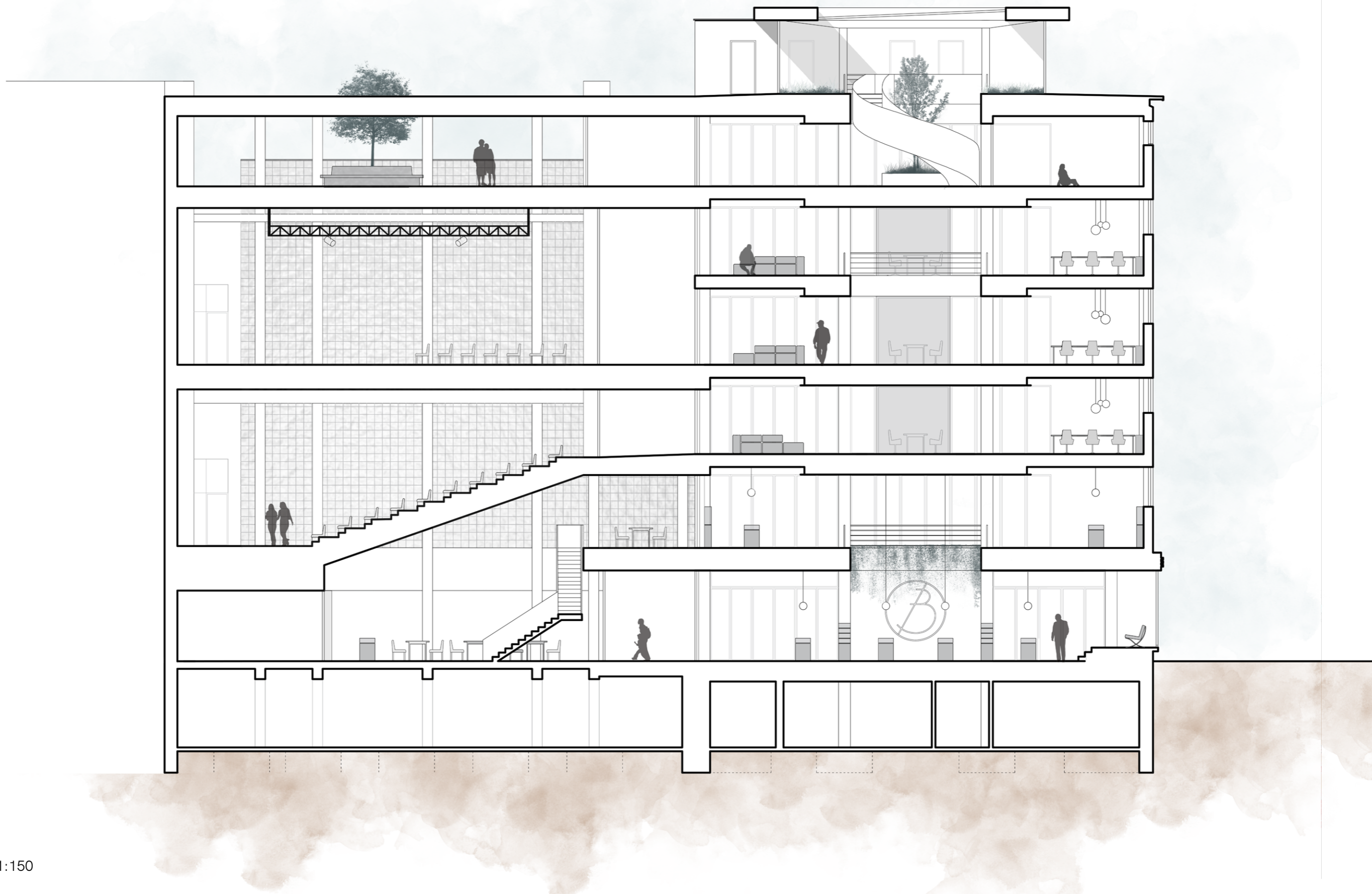
ŘEZ C-C' M 1:150

ŘEZ D-D' M 1:150

ŘEZ E-E' M 1:150

ŘEZ F-F' M 1:150

KATARZE

(závěr)

5.1 ZÁVĚR A PODĚKOVÁNÍ

Téma bývalého obchodního domu Bachner jednou za čas vyplave napovrch, nicméně zatím bez jakéhokoliv většího výsledku. Přál bych si, aby tento jedinečný dům, s tak bohatou historií, nebyl připomínán dalším generacím pouze ze stránek učebnic, ale aby ho čekala ještě dlouhá léta, při kterých by mohl o své době a kvalitách vyprávět sám. Doufám, že tato diplomová práce alespoň malým dílem pomůže dostat problematiku tohoto zaprášeného klenotu do povědomí dalších lidí a společnými silami se nám podaří dům zachránit.

Rád bych především poděkoval všem, kteří mi pomohli rozvíjet myšlenku tohoto projektu a dávali mi cené rady a připomínky, díky kterým se jej dařilo posouvat dál a dál. Děkuji vedení ateliéru Stempel-Beneš, za celoroční možnost konzultací a snahu pomoci i přes nepřízeň online výuky. Jmenovitě potom konzultantům profesí. Paní doktorce Stanislavě Neubergové, za konzultaci požární bezpečnosti objektu, panu inženýrovi Janu Míkovi za konzultaci budovy z hlediska technické vybavenosti, panu doktorovi Miloslavu Smutkovi za statickou část a také Radkovi Leblovi za informace z oblasti technologie sklobetonových tvárnic. Také bych chtěl poděkovat panu architektovi Tomáši Čechovi a panu magistrovi Martinu Strakošovi za konzultaci ohledně řešeného objektu a jeho kontextu v ostravském prostředí.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: *VIT BRUS*

datum narození: *18.4.1995*

akademický rok / semestr: *2020/2021 / ZS*

obor: *Architektura a urbanismus*

ústav: *ústav navrhování I*

vedoucí diplomové práce:

prof. Ing. arch. Ján Stempel

téma diplomové práce:

viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Cílem projektu je konverze starého obchodního domu v centru Ostravy.

Do domu budou uloženy nové funkce, které vrátí budově význam

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Pro D/ součástí zadání budou jasně a konkrétně specifikované jednotlivé fáze projektu, které jsou

nezbytnou součástí řešení

Navrhnout domu k širšímu okolí, analýza funkcí využitelnosti budovy,

navrhnout nového řešení

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování

Analytická část, autorská úprava, širší vztahy k okolí, situace, půdorysy,

řezy, pohledy, schémata, vizualizace

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Fyzický model

portfolio

plakát

CD

Datum a podpis studenta

1.10.2020

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

1.11.2020

27-10-2020

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Brus Vít

AR 2020/2021, ZS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:

(ČJ) KONVERZE OBCHODNÍHO DOMU BACHNER V OSTRAVĚ

(AJ) CONVERSION OF BACHNER SHOPPING MALL IN OSTRAVA

JAZYK PRÁCE: ČESKÝ

Vedoucí práce:

Prof. Ing. Ján Stempel

Ústav: 15127 Ústav navrhování I

Oponent práce:

Martin Strakoš

Klíčová slova
(česká):

Bachner, Mendelsohn, konverze, Ostrava, Coworking, tržnice

Anotace
(česká):

Předmětem diplomové práce je konverze bývalého obchodního domu Bachner v centru Ostravy. Do objektu jsou implementovány funkce, které vrací budově svůj význam a důstojnost

Anotace (anglická):

The subject of diploma thesis is conversion of old Bachner shopping mall in the historical centre of Ostrava city. There are new functions added into this building to bring back the importance and dignity of old times.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne

07.1.2021

podpis autora-diplomanta

5.3 INFORMAČNÍ ZDROJE

- 1) HEINZE-GREENBERG, Ita, 2012. Erich Mendelsohn ...ze života. první vydání. Ostrava. Nakladatelství SPOK- spolek pro ostravskou kulturu, o.s. ISBN 978-80-87508-06-0,
- 2) Obchodní dům Bachner, 2020 [online]. Kabinet architektury, o.s.. [vid.2020-12-29]. Dostupné z <http://bachner.cz/od-bachner/>
- 3) Archiv města Ostravy. Berní správa Mor. Ostrava 1919-1949 Daň domovní Mor. Ostrava. inv. č.2248. sign.č.p.1936 (Obchodní dům Bachner). Ostrava. [vid.2020-12-26].
- 4) Archiv města Ostravy. Sběrka stavebních spisů .inv.č.2248. Ostrava. [vid.2021-12-29]
- 5) STRAKOŠ, Martin, 2013. Erich Mendelsohn v Československu a obchodní dům Bachner. In: krasnaostrava.cz [online]. 2.5.2013 [vid.2021-12-29]. Dostupné z: <http://www.krasnaostrava.cz/martin-strakos-erich-mendelsohn-v-ceskoslovensku-a-obchodni-dum-bachner/>
- 6) LUKÉŠ Zdeněk, 2014. Dynamický Bachner In: earch.cz [online]. 26. února 2014. [vid.2021-12-29]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/cs/revue/dynamicky-bachner>
- 7) Mořic Bachner. In: krasnaostrava.cz [online], 6.6.2013 [vid.2021-12-29]. Dostupné z: <http://www.krasnaostrava.cz/pripominame-osobnosti-ostavy-a-jejich-vyroci-moric-bachner/>
- 8) RADOVÁ, Markéta, 2012. Ostravský architektonický klenot, který chátá. Obchodní dům Bachner. In: idnes.cz [online]. 10.5.2014. [vid.2020-12-26], dostupné z: https://www.idnes.cz/ostava/zpravy/ostavsky-architektonicky-klenot-ktery-chatra-obchodni-dum-bachner.A140505_2062342_ostava-zpravy_jog
- 9) Erich Mendelsohn. In: en.wikipedia.org. [vid.2021-12-29]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Erich_Mendelsohn
- 10) oficiální průvodce Ostravou, [online]. město Ostrava. [vid.2020-12-29]. Dostupné z: <https://www.ostravainfo.cz/cz/info/o-ostave/historie/>
- 11) SVOBODA, Zdeněk, 2020. Secesní Přívoz Camilla Sitteho. Ostravská čtvrť v mnohém podobná Vídni. In: stavebnictvi3000.cz [online]. 27.2.2020 [vid.2021-12-29]. Dostupné z: <https://www.stavebnictvi3000.cz/clanky/secesni-privoz-camilla-sitteho>
- 12) The history od Coworking. In: tiki-toki.com [online]. Dostupné z: http://www.tiki-toki.com/timeline/entry/156192/The-History-Of-Coworking-Presented-By-DeskMag#vars!date=1996-01-23_17:29:21!

5.2 OBRÁZKOVÉ ZDROJE

- Obr.1 Štítova kolonie. In: ostravainfo.cz [online]. [vid.2020-12-23]. Dostupné z: <https://www.ostravainfo.cz/cz/objevuj-ostavu/pamatky-a-architektura/227-mestska-pamatkova-zona-vitkovice.html>
- Obr.2 - ÚAZK. Císařské povinné otisky 1 : 2 880 (1824-1843, 1851-1871) - Morava a Slezsko., inv.č.1864, sign. B2/a/6MS, Moravská Ostrava, berní okres Moravská Ostrava, aplikace Archivní mapy: 1864-1
- Obr.3 Kostel sv. apoštola Pavla, Ostrava Vítkovice. In: mobilnitureta.com [online]. [vid.2020-12-23]. Dostupné z: <https://www.mobilnitureta.com/bod-zajmu/19026/>
- Obr.4 Ostravská radnice. In: patriotmagazin.cz [online]. 18. listopadu 2016 [vid.2020-12-23]. Dostupné z: <https://www.patriotmagazin.cz/vyroci-18-listopadu-1924-zadala-ostava-zakazku-na-stavbu-nove-radnice>
- Obr.5 Dům umění Ostrava. In: gvuo.cz [online]. [vid.2020-12-23]. Dostupné z: https://www.gvuo.cz/nova-galerie-v-nove-republice_ed6
- Obr.6 28.října. In: skupina Nezapomenutelná Ostrava na facebook.com [online]. Dostupné [vid.2020-12-23]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo?fbid=1391501834522302&set=gm.2656746247969442>
- Obr.7 Bez názvu In: In: skupina Nezapomenutelná Ostrava na facebook.com [online]. Dostupné [vid.2020-12-23]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo?fbid=139150188472302&set=gm.2656746247964769>
- Obr. 8 Hlavní třída. In: ostrava.cz [online]. [vid.2020-12-26]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/turista/aktivni-vyziti/ostavske-prochazky/stezka-porubou-a-pustkovcem/poruba>
- Obr.9 Letecký snímek z výstavby Poruby. In: moravskoslezsky.denik.cz [online]. 7. července 2013 [vid.2020-12-26]. Dostupnost z: https://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/poruba-nejvetsi-slezske-mesto-ma-620-let-20130706.html
- Obr.10 Bez názvu In: In: skupina Nezapomenutelná Ostrava na facebook.com [online]. Dostupné [vid.2020-12-23]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo?fbid=13915018874302&set=gm.2656746247969442>
- Obr.11 KOLÁŘ, F. Vyznačení průběhu městských hradeb do současné katastrální mapy. PD - historická rešerše pro soutěž. Ostrava [vid.2020-12-26]. Podklady pro architektonickou soutěž parkovacího domu za katedrálou.
- Obr.12 uživatel Karla Karla. OC Forum Nová Karolina a rezidenční čtvrť Karolina (v popředí). In: cs.wikipedia.org [online]. 2013 [vid.2020-12-26]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Forum_Nov%C3%A1_Karolina#/media/Soubor:Leteck%C3%BD_pohled_na_Karolinu_-_panoramio.jpg
- Obr.13 Petr Šmerkl, Dorum Nová Karolina v Moravské Ostravě. In: cs.wikipedia.org [online]. 2012 [vid.2020-12-26]. dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Forum_Nov%C3%A1_Karolina#/media/Soubor:Nova_Karolina_2012.jpg
- Obr.14 Mendelsohnova skica obchodního domu Bachner z roku 1932. In: ostravskesochoy.cz [online]. [vid.2021-12-26]. dostupné z: <http://ostravskesochoy.cz/dilo/1172-B-Bachner>
- Obr.15 Vlastní sbírka
- Obr.16 Archiv města Ostravy. Berní správa Mor. Ostrava 1919-1949 Daň domovní Mor. Ostrava. inv. č.2248. sign.č.p.1936 (Obchodní dům Bachner). Řez historickou budovou. Ostrava
- Obr.17 Obchodní dům Bachner. In: encyklopedie.ostrava.cz [online]. [vid.2020-12-26]. Dostupné z: http://encyklopedie.ostrava.cz/home-mmo/?acc=profil_domu&load=14
- Obr.18 Interiér obchodního domu, 1947. In: encyklopedie.ostrava.cz [online]. [vid.2020-12-26]. Dostupné z: http://encyklopedie.ostrava.cz/home-mmo/?acc=profil_domu&load=14
- Obr.19 Interiér obchodního domu, 1947 (1). In: encyklopedie.ostrava.cz [online]. [vid.2020-12-26]. Dostupné z: http://encyklopedie.ostrava.cz/home-mmo/?acc=profil_domu&load=14
- Obr.20 Bez názvu In: In: skupina Nezapomenutelná Ostrava na facebook.com [online]. Dostupné [vid.2020-12-27]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo?fbid=139150188472302&set=gm.265674947969442>
- Obr.21 Zámecká (1954) In: In: skupina Historická Ostrava na facebook.com [online]. Dostupné [vid.2020-12-28]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo?fbid=139157942582302&set=gm.265674947965878>
- Obr.22 Archiv města Ostravy. V-158-2/24 (1880-1890). Kaple sv. Lukáše. Ostrava [vid.2020-12-29]
- Obr.23 Archiv města Ostravy. V-158-2/24 (1880-1890). Kaple sv. Lukáše (1). Ostrava. [vid.2020-12-29]
- Obr.24 Archiv města Ostravy. Sběrka stavebních spisů .inv.č.2248. Historický půdorys měšťanské školy. Ostrava. [vid.2021-12-29]
- Obr. 25 Archiv města Ostravy. NAD1024-SIG(V-118-1/3). Měšťanská škola. Ostrava. [vid.2020-12-29]
- Obr. 26 osobní sbírka
- Obr. 27 Antonín Dvořák. In: ostrava.blog.cz [online]. 18. června 2009 [vid.2020-12-29]. Dostupné z: <http://ostravablog.cz/tema/erich-mendelsohn-a-pribeh-jeho-ostavskeho-obchodniho-domu-bachner/>
- Obr. 28 Obr.24 Archiv města Ostravy. Sběrka stavebních spisů .inv.č.2248. Historický půdorys domu Puchmajerova 1919/8. Ostrava. [vid.2021-12-29]
- Obr. 29 vizualizace parkovacího domu. In: moravskoslezsky.denik.cz [online], 7. ledna 2021 [vid.2021-01-07]
- Obr. 30 soukromá sbírka autora
- Obr. 31 Antonín Dvořák. In: ostrava.blog.cz [online]. 18. června 2009 [vid.2020-12-29]. Dostupné z: <http://ostravablog.cz/tema/erich-mendelsohn-a-pribeh-jeho-ostavskeho-obchodniho-domu-bachner/>
- Obr. 32 Detail odpadlé fasády. In: bachner.cz [online]. 16. července 2019 [vid.2020-12-08]. Dostupné z: <http://bachner.cz/nova-destrukce-casti-keramickeho-obkladu-fasady-obchodniho-domu-bachner/>
- Obr. 33 Antonín Dvořák. In: ostrava.blog.cz [online]. 18. června 2009 [vid.2020-12-29]. Dostupné z: <http://ostravablog.cz/tema/erich-mendelsohn-a-pribeh-jeho-ostavskeho-obchodniho-domu-bachner/>
- Obr. 34 Pohled ze strany současné proluky. PD - historická rešerše pro soutěž. Ostrava [vid.2020-12-26]. Podklady pro architektonickou soutěž parkovacího domu za katedrálou.
- Obr.35 soukromá sbírka autora